

شورا

عدد ۱۹

اكتوبر ۱ = سنه ۱۹۱۴

محرری: رضاء الربین بن فخر الدین

ناشری: «م. ساکر و م. ساکر راجیفلر»

مندرجه سی

روتشیلم

دنیانك ايك مشهور بايلرن دن .

شرع نظر نده: دنيا، فقر،

غنا، توكل هم كسب

محمد صلاح ازدانوف .

حفظ صحت ع .

مسلمانلرده ايزيلو

امام صيفت الله احمدوف .

و هم و آنك زورايووي

عربيجه بر مجموعه دن ترجمه .

قايقولي حاللرمز

امام عبدالله بن تاج الدين الكچميري .

«گيب» يادگاري

ر . ف .

باشقورد يرلرينك چيتلرگه

كيتووي و آنك نتيجه لري

امام محمد شاه بورانوف .

«گاستان» ترجمه سي حقنك

سعيد رميف .

تربيه و تعليم:

«بالا تربيه سنده عائله» -

عبد الحميد الميلمى . «تل و -

ادبيات اوقتو اصوللري» - معلم

عبد الرحمن سعدى . «ملى تاريخ

كبرهك» - صابر جان القورماشى .

«اعدادى مکتبلر مزنك پروغرا

ملرن اصلاح حقنده» - عبدالغفار

لقمانى . «ايس و ته» - مرد عالم

محمدوف . «ملى تربيه گه خائده» -

احمد دانسكوى .

شعرلر .

مراسله و مخابره :

اوقا و اورسكى .

مطبوعات خلاصه سي .

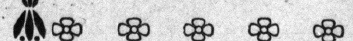
ادبيات .

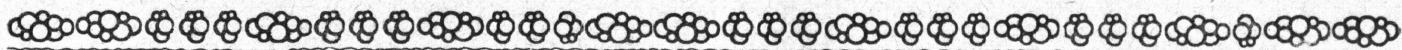
«دوستمه» - كريم مشرف .

حكايه . «منه سيگا يومپي نك

صوئك كونلري» -

فتح القدير سليمانف .

حرمتملو میکی شیخ افندی فتاح الدینوف گه

بزده ۵ صوم امانت آچه کز بار. اوز کز گه قایتاروب یبارر گه آدرسکرنی یاخشی بلمیمز. قایدہ و نیندی اورنده بولسه کزده آچیق خط برله گنه بولسه ده آدرسکرنی یازوب یبارر کز، شول امانتکرنی قایتارومز.

رضاء الدین بن فخر الدین . ۲۷ نجی سنتابر ۱۹۱۴ سنه . اورنبورغ . « وقت » اداره سی .

اداره که مکتوبلر

I

فاضل محترم موسی بیگیف حضرتترینک « احکام شرعیہ مجموعہ سی » ترتیب ایتووی غزتہ لرمزده یازلغان ایدی . شول اثرینک دیناغہ چیغوبنی کوتوب طورغان و قتمزده ، خصوصی آدملردن : « اول ایندی مذکور فیکرندن دونگان » دیب ایشتدک . اوزلرینک شخصی فائده لرینہ ضرر کیلماسون یا که عوام قاشنده میزانلری کوتارلسون ایچون موندی اش که بعض آدملر طرفندن قارشی طورولر بولاچنی معلوم . موندی آدملر الک زمانلرده ده بولغانلر ، حاضرگی زمانلرده ده بولورلر . موسی افندی موندی مانعلر گه التفات ایتاسون و اوزینک اولگی مرادینی فعل گه چیقارسون ایدی . بز اوشبو خدمتی موسی افندیدن اوتته مز .

محمد دیویف . « تامبوف »

اداره : مسلمانلرنک شرعی احکاملری حقندہ پ . و . اتناکی جنابلری « احکام شرعیہ مجموعہ سی » ترتیب قیلوب باصددی . شول اثرنی (اوستنده بولغان یازوغہ کورہ) قریم برله اوفاده گی دوخاونوی پراؤلینہ و دوخاونوی صورانیہ ، اعتبارلی بر کتاب ایتوب تابدی . موسی افندی اشرینہ مانع بولورغہ بتون کوچلری برله طرشوچیلر موگا آزغنده اعتراض ایتادیلر . طرناق آستندن کر ازله ب طوروچی و آزغنه مجال تابسه لر دنیا یا گراتوب شاولاوجی بو آدملرنک سکوتلری رضالق علامتی بولوننده آزغنه شبہه ایتار گه ده یارامی . شونک ایچون حاضرندہ « احکام شرعیہ مجموعہ سی » توزور گه لزوم بولماسه کیره ک .

II

یتربورغده بولغان مسلمان اسیزدنده سویله نگان سوزلر ، داقلا د و ماتیراللر تماما « شورا » ده باصلسون ایدی . خلقلرنک شونده غی مسئله لر برله آشنا بولولرینہ و بعض بر شبہه لرنک

دفع قیلنوب ، فیکرلرنک آچلوونہ کوب سبب بولور ایدی .

میرزاجان کمالی « خوقندہ » .

اداره : بو مضمونده باشقه اورنلردن ده مکتوبلر کیلدی . بعض بر ماده لر حقندہ اعتراضلر و بلور بلماز سو ظنلر بار . مسئله تمام آچلسون ایچون اسیزدندک پرتاقوللری ، داقلا دلری ، نطقلری تمام باصلوب تارالورغہ تیوشلی . بز گه معلوم بولغان غہ کورہ شوشی نرسه لر نی جیو خدمتی ، مقتدر بر ذات اوزرینہ تابشرلمشدر . مذکور آدم بو خصوصده بولغان رسمی و غیر رسمی داقومیتلر نی جیوب مکمل بر اثر ترتیب قیلمقده در . شونی کوتار گه تیوشلی . کتاب انشاء الله بیک یاخشی ترتیب قیلنور ، معلوم آدم ، سلامت بولسون ، اوز خدمتینی ایفا ایتار . مونگ سو کونده باصددرو اشی قالادر . مونسی البتہ خلق اوستنده بولورغہ تیوشلی . صرف اوزلری ایچون اهمیتی بولغان بو اثرنی خلغمز شاید باصددرغہ طرشورلر ، تمام بولغان بر اثرنی کورہ طوروب آرخیوا و موزہ خانہ لر گه بیردرمازلر .

III

۱۷ نجی « شورا » طشندہ بر آدمنک اداره گه اوبسکاسی باصلغان ایدی . شونی کوروب مین ده اوز اوبکه منی یازمقچی بولدم . « اذا ما تمنى الناس روحا وراحة - تمنيت ان اشكو اليك وتسمع » دیگان بیت که موافق « شورا » اداره سی اوستندن « شورا » اداره سینہ شکایت ایتمکچی بولام : عبدالله معاذی یازولرینہ قارشی ، نی قدر مکتوبلر و مقاله لر ، جوابلر یازدم ایسه ده برگنه دانہ سی ده باصلمادی . باصلمازلغنی بلدرتوب جواب ده بیرلمادی . . . . . ننگ « مکه پوله متینی اوز اییه سینہ قایتارو » اسمندہ یازغان مقاله لر نندن ده نام و نشان بولمادی . مونلر زاکازنوی یبارلکانلکر نندن اداره گه تابشرلورلرنده هیچ شبہه یوق . بره ولرنک خدمت لرینہ ، طرشورلرینہ بو قدر صالحون قاراونک سببی معلوم توگل . ۱۷ نجی « شورا » طشندہ اوبکاله وچی گه اداره طرفندن : « رب ملوم لا ذنب له » دیب بر جواب بیرلدی . لکن مینم مقاله لرم حقندہ - امینمن که آندی جواب بیرلماز . هیچ بولماسه عبدالله معاذی گه قارشی یازغان سو کغنی مکتوب منی گنه باصکر ! ایندی آ گارغہ ده یارتی یلدن آرتدی . ثلله نیندی « ادبیات » ، « بولماعان حکایت » لر ، تابشماق و جوابلر ، معناسز جرولر و شعرلر یازوب طورتورغانچی جدی و حقیقی موضوعلرده یازلغان مقاله لر نی درج قیلورغہ تیوشلی ایدی . شوشی یازولرم برله ایندی اچم بوشاب قالدی .

عبدالحی عبدالمن اوغلی . قازان .

اداره : رب ملوم لا ذنب له . . .

شورا

۱ اكتوبر - ۱۹۱۴ سنه

۱۴ ذوالقعدة - ۱۳۳۲ سنه

مشهور آدمير والوغي حادير

روتشيلد

اوشبو كو غزده بتون دنيا سوداسيني اوزلرى نلگان روشده بوروب يوزته طورغان و بورغه آخه بيرولرى سببندن بتون دنيا خلقيني اوزلرينه اسير حكمنده قىلغان يك باي ايكي عائله بار. مونلر نك برى آمرىقاد «روكفيلدر» عائلهسى بولوب ايكنجيسى ده اوروپاده «روتشيلد» عائلهسىدر.

حاضرده گي ترتيب كه قاراغانده روكفيلدر بايلنى اوزى صوكنده وارنلر آراسنده تقسيم قىلنه چق، وارنلر نك مال صاقلى بلماولرى عمومى عادت بولغانلغندن اوشبو بايلق تارالوب بته چك، روكفيلدر عائله سينگ شهرتى ده ناپاليون شهرتى قىيلندن اوزى ايله برلكده قىرینه دفن ايتوله چكدر. اما يهودلر مشقت قازانلر نده قاينالولرى و محنت اياقلىرى آستلر نده تابلولورى سببندن روتشيلد عائله سينگ بايلقى يك كوب يلرغه قدر دوام ايتارلك و وارنلر قوللرى برله تاراتلمازلق روشلرگه قويلمشدر.

روتشيلد باقمهسى، اوروپاده اك باي و اك اشانچلى بانقه بولوب مونك لوندىن، پاريز، وينا، نيابولى ده گي شعبه لرى دائم اشلهب صورمقده لدر.

يهودلر نك مملكتلرى و دولتلرى، معيشت و مدنيتلرى خراب بولوب بتديكندن صوكن دنياغه تارالديلر، بر برلر ندىن يراق يرلر ده آيرلديلر. اگرده الله تعالى مونلرغه بصيرتلى، عقالى، تريبه لى و تدبيرلى عالمر بيره گان بولسه ايدى مونلر چيت قوملر آراسينه توشولرى برله دكزگه تامغان يغمور تامچيلرى مثاندده

يوغالوب بته چكدر، اوزلرى توگل حتى اسملرى ده قالميه چق ايدى. لكن بختلرينه قارشو الله تعالى مونلرغه على طبيعتلى، يك يراقلر نى كوره آلوجى ملالر بيردى. مونلر، موسى يغمبر نك اسرايل بالاريني دكز ارقلى آلوب چيقووى قىيلندن اوز قوملر ينى هلاكت و انقراض دكزلرى ارقلى سلامتلك صحراسينه آلوب چيقديلر و موندن صوكن سلامت ياشاو حقمده الوغ يوللر كورساتوب طورديلر.

يهود عالمرى اوشبو شذر مذر بولوب بتكان دىندشلىرىنى اوقوغه، بايلق تابوغه قزدرلر، كسب و هنر يوللر ينى سويكلو قىلوب كورساتورلر، دين برله دنيا نك آچقچى تجارت و دولت هم ده علم و معرفت ايكانلگىنى تلقين قىلورلر ايدى. چيت قوملر آراسنده طور و چيت ماملر نك مکتبلر نده تربيه آلونك ضررلى جهتلرى بولاجنى ده معلوم. يهود ملالرى مونى بلماديلر توگل، بلهك بلديلر و بو حقه كوپ فكر يوزتديلر. اوزون تفتيشلر صوكنده: «يوزدن ايللى چيت كه چيفسون، قالغان ايللى، بزگه فالسه اوزمىنى ضرر كوروجيلردن صانارغه تيوشلى توگل، چونكه اوزمىنه قالغان ايللى كشى بزنگ ملتىمنى قوتقاررغه يتار، اگرده موندن قورقوب ارقوماساق اول وقتده بتونله ي بتوموز و ايللى كشمىزدن ده محروم قالوموز لازم كيله چك، شونك ايچون بتون ملتىمنى قوتولدرر ايچون هر يوزدن ايللى قربان بولودن قورقمازغه تيوشلى» ديب قرار بيرديلر.

عالمر ينگ ارشادلرى سببندن يهودلر تمام غيرت برله كسب و هنرگه كرشديلر، قابليتلى و استعدادلرى ده بار بولوب حيات

و ۱۸۱۲ نجی یلده وفات ایتدی.

آتاسی، کچکنه گنه بر کیت برله ایسکی نرسه لر ساتا و ایسکی نرسه لر برله ساتو ایتکانلگینی بلدر ایچون کیت ایشگینه قزل توسده بر ایسکی قالقان آصوب قویغان ایدی. صوگره نمسه تلنده «قزل قالقان» معناسندهغی «روتشیلد» دیب مشهور بولدی.

امشیل، یاش وقتنده عادتیه گنه تربیه آوب ابتدائی درجه ده گنه او قورغه یازارغه اوگره ندی. آنا آتاسی دینی مدرسه گه بیروب ملا یاصارغه تله سه لرده اوزی آکا رضا بولمادی، بلکه آتاسینگ یاتده ساتو ایتارگه کرشدی. شاد و بیک اجتهادلی بولغان بو یهود بالاسی یاخشی غنه سودا ترتیبی اوگره ندی، آتاسی ایشنه گنه قناعت ایتمی سودانک باشقه یوللرینه ده کرشدی. مونک همتی سبیدن سودا یاخشی زورایدی، کوتولمه گان روشده تابوش کورلهدر ایدی. آتاسی وفات بولغان کونده مونلرنگ سودالری ایسکی نرسه لر ساتودن توگل، بلکه یاخشی غنه صرافق وکامیسو نیبرلک قیلودن، انگلترده دن مامق کیتروب گیرمانیاده اوتکارودن عبارت ایدی.

امشیل کسب و بایلق لذتینی یاخشی غنه تاتوب آغانی سبیلی کوکلی اوسدی، طبیعی استعدادی و زیره کلگینه ظاهری و مادی اجتهادلری ده قوشولدی. هر وقت طوغریلق، ثبات برله اش قیلدی، عدل و امانتلی بولو برله شهرت چیقاردی. یاقن و یراق مملکتلرده بولغان الوغ سودا گرلر و فیرمه لر برله تانوشدی و کوبسی برله اش قیله باشلادی.

۱۸۰۶ نجی یلده فرانسزلر گیرمانیاغه هجوم ایتدیله. بو وقتده گیرمانیا واق و لایتلردن عبارت ایدی. فرانقفورت ولایتینگ کنازی، فرانسزلرنگ هجومندن قورقوب فرانسزلرغه غنیمت بولماسون ایچون اوزینگ یش میلیون آخه سینی امشیل قولینه امانت قویدی ده قاجدی. امشیل مونک محبتینی اوزینه جلب ایشکان و کوب سودا معامله لری قیلغان ایدی. امشیل اوشبو آخه نی فرانقفورت شهرنده اوزینگ اوینده توپراقغه کومگان ایدی. فرانسزلر فرانقفورتغه کروب امشیل یورتینی تالادیلر و بتون ماللرینی مصادره قیلدیله ایسه ده کوملگان آخه سلامت قالدی. صوگندن مذکور آخه نی قازوب آلدی ده «مانچستر» شهرینه کیتدی. ناثان اسملی اوغلی مذکور شهرده مامق ساتوب آلدی ایدی. آخه نی ناثانغه تابشردی. صوغش تمام بولغانغه قدر اوشبو آخه نی اوز سودالرنده یورتدیله.

فرانسزلر مغلوب بولغاندن و آوروپا طنجلانغاندن صوگ، امشیل کناز آخه سینی پروسیتلری برله اوزینه فایتاروب یردی.

اوتمادی ذات و خوارلق برله غربت ایلرنده یوروجی یهودیلر هر تورلی اجتماعی اشلرنی قوللرینه آلدیلر. آرالردن دو قورلر، پرافیسورلر، آدوات و آپتیکچیلر، محررلر و مؤلفلر، صرافلر و بانکیرلر یتشدی. روتشیلد عائله سی ایسه اوشبو بانکیرلر جمله سندنر.

یهودلرنگ هر یرده ملی جماعت بولوب یاشاولری، چیتلر برله شول قدر آزالاشا طوروب اوزلرینگ ملتیرینی و دینلرینی صاقلاولری، دینی مدرسه لرینگ کوندن کون آرتوب منتظم روشلرگه کروب بارولری، عبادت خانهلری و هر تورلی جمعیت خیره لری اوشبو بایلری و اوقوغان آدملرینگ اجتهادلری سببندنر.

روتشیلد عائله سینگ بر «صهیون» جمعیتینه گنه یرگان اعانتی ده عقللرنی حیران قیلورلق درجه ده کوبدر.

روتشیلد عائله سینگ باشلغی و مؤسس، اوزینگ بایلغینی و باقعه سینی بیک محکم قاعده لر و رعایه سی لازم بولغان نظاملر اوزرینه قورغانلغندن، مذکور نظام و قاعده لر اساس ایتلوب طوتولغانده مذکور عائله ایچنده نی قدر روتشیلدلر کوچوب و یاگا روتشیلدلر کیلوب طورسه لرده بایلقنگ دوامینه و اوسوینه ضرر کیله چک، دولت ینگری سلکنه چک توگل. روتشیلد نظامی، بایلقنگ استقبالینی تأمین قیامشدر. خصوصا حکومتلرنگ هر وقت آخه غه محتاج بولوب طورولری، روتشیلد بایلغی روشنده بر خزینه نگ دوام ایتوینه و هر تورلی خوف و خطرله لدن صاقلانوب طوروینه کوب یاردم قیله در.

آوروپا و آمریقا ده بیک کوب آلتوز پادشاهلری ظاهر بولدی، مونلر روتشیلد قول آراسینه کریدیلر و بیک کوب اشدرده رقابت ایتوب اوکغابسلرلر کورساندیله. شول سببندن روتشیلدنک تابوش کورووی اولگیچه توگل. شولای بولسه ده اول همیشه ده الوغ حکومتلرنگ اوستنده الوغ بر بایلق حکومتی بولوب طورادر.

امشیل روتشیلد

بو کونگی روتشیلد عائله سینگ باشلغی و بایلق ینگزینی قوروب قالدروچسی، فقیر بولغان بر یهود عائله سنده دنیاهه کیلگان «امشیل» (۱) اسمنده بر یهودی ایدی. بو کمسه ۱۷۴۳ نجی یل گیرمانیاده «فرانقفورت» شهرنده طوغدی

(۱) بیک کوب اورنلرده مونک اسمی «مایرانسلم» رسمنده یازلمش ایسه ده بز «امشیل» رسمنده یازرچلرغه تقلید ایتدک. اسمنده کوب حکمت بولمالغانلغندن قایوسی درست ایکانلگینی تیکشروب وقت اوزدررغه لزوم کورمادک. احتمال، ایکسی ده بر اصلدن تحریف ایتولگان بوزوق اسملدر.

امشیل ۱۷۷۰ نچی یلده اویله نوب اوزندن سوک پیش قزی و مایر، سالومان، ناتان، قارل، جیمس اسمنده پیش اوغلی قالدی. وفات بولور آلدنده بالالرنی حیوب قیاغان وصیتی اوشبو ماده لردن عبارت ایدی:

- (۱) موسی پیغمبر شریعتینه حرمت ایتوکر و شوندن آیرلماکر، بتون مسلککزر شونک اوزرنده بولسون!
- (۲) ممکن قدر بر برکرنی احترام قیلماکر، بر سوزده طورکزر، آرا گزده اصلا خلافاق بولماسون!
- (۳) هر بر الوغ اشکرنی آنا کزغه کیگاش قیلوب اشله کز!
- (۴) بایلقکرنی اوزکرنک خصوصی ملککزر دیب توگل، بلکه قیامت کونینه قدر کیله چک ذریه لرمز و خلفلرمز ناک مشترک ملککری دیب بلوگزر و شوکا موافق حرکت قیلکزر!
- (۵) تابولغان مدتده اوغللرکرنی اوز آرا کزدن اویله ندرکزر!
- (۶) اطاعتسزک ایتمه کز!

فائده سی بتون دنیاغه معلوم بولغان اوشبو وصیتار بو کونده روتشیلد عائله سنی قاشنده مخالفت جائز بولماغان بر «قانون اساسی» در. مونلر، اوشبو قانون اساسینی کوکدن کیلگان فرمان اورتنده طوتالر، فوق العاده بر مصلحت بولماغانده اصلا خلافاق ایتمیلر.

ناتان روتشیلد

ناتان، یک یاش وقتندن باشلاب اوزینک بولغانلق اوکھانلقی کورساندی و آتاسینک قول آراسینه کروب زور اشلرنی باشقاردی. روتشیلد بایلقینک بوروشده آرتووی و همیشه ده دوام قیلوب باروونیک اک کوچلی بر سببی اش باشنده طوروچیلرینک عقللی، یصبرنلی و اجتهادلی بولولری همده مال طوتا بولولریدر. الوغ آدملرنک بالالری کوب وقتده اعتبارسز بولوب یتشلر و شول سییلی آتالرینک اورنلرینی و حرمتلرینی صاقلی آلمیلر. بختینه قارشو امشیل بالالری هر بری اوزی مثلنده عقللی، تدبیرلی بولوب چیقیدیلر و شونک سببندنده صونک چوقرغه حیولووی قیلندن آوروپا بایلقینی اوز قوللریته حیارغه موفق بولدیلر. بو اوغللرنک اک اوستونلری «ناتان» ایدی. «ناتان»، روتشیلد بانقه سینک «لونندن» شهرنده بولغان شعبه سینی اداره ایتوب طوردی. امشیل، اوشبو اوغلینی آوروپاده غی صوغش هم قتللردن سلامت طورغانلقی سییلی انگلتره گه یاروب سودا کاتوری آچدرغان و باقی شعبه سی تاسیس ایتدرگان ایدی.

ر. ف. (آخری بار).

حالبوکه کناز، امشیل یورنی تالانغان وقتده اوزینک آقچه سینک تالانغان بولوننده شبهه سی یوق ایدی. شونک ایچون آقچه سی قام حتی فاضلری برله قایتووینه یک عجب ایتدی و غایت شادلادی. مونک سببندن امشیل نیک امین کشی ایکانلگی برله حکم ایتدی. چونکه اگرده امشیل آقچه نی: «اوز آقچه لرم برله برلکده تالاندى» ديه چک بولسه، قارشو ایتورگه حتی اشاغازغده یول یوق ایدی.

کناز، آقچه نی آوب بیک رحمت اوقودی و شادلغندن پروتستلرینی امشیل گه قایتروپ بیردی همده: «آقچه ایندی سزده طورسون، کسب ایتوگزر لیکن موندن سوک میکا ایکی پروتستت بیررسز» دیب آقچه نی دخی امشیل گه تابشردی. ۱۸۲۳ نچی یل غه قدر بو آقچه روتشیلد بانقه سنده طوردی و کناز وفات بولغانلقدن آنک وارثلرینه قایتارلوب بیردی. ایندی بو وقتده روتشیلد بانقه سی بتون آوروپا حکومتلرینه آقچه بیروب طوروچی آلتون بادشاهی بولوب یتکان ایدی. بتون آوروپاده بولغان زور سودالر روتشیلد قولندن اوتهدر، زاوود قوررغه و عسکری اسلحله یاصارغه کرشوچی حکومتلر موندن کیگاش و آقچه صوریدر، هر بر صوغش و صلح مونک اشارتی بونچه یوریدر ایدی.

«خیانت ایتمه گانده بایلق تابلمی» دیگان بر سوز بار. لیکن روتشیلد بایلقی، صرف طوغریلق و امانت همده فرصت کوزده تو و اجتهاد سببندن تابلغان بایلقدر. اگرده امانتسز بولسه ایدی یوقاریده اسمی ذکر ایتولگان کناز، شول قدر کوب آقچه نی اشانوب مونک قولینه تابشماغان بولور ایدی. اگرده فرصت کوزده توگه ذهنی یتمه گان بولسه ایدی امانت برله اجتهاددن غنه ده کوب اش چیقماز ایدی. کناز آقچه سینی سلامت قایتاروب بیرووی حقتده جهان خلقی تعجب ایتدی و بو حال، روتشیلد عائله سینک امین و طوغری بولولری حقتده رسمی اعلانلردن آرتق بر رسمی اعلان بولوب توشدی و شونک سببندن تابوش اورتاغندن بیرده چک آقچه لرنی هر کم اوشبو آدم گه بیره باشلادی. دورت طرفدن آلتون، صو اورینه آغوب و حسابسز تابوش کیتروپ طوردی.

روتشیلد یهودی بولغانلغندن سیاسی حزبلرنک هیچ برینه قاتشمادی، آقچه تابو و آنی ده یهودیلرنک منفعتلری ایچون صرف ایتودن باشقه بر قصدی بولمادی. شونک ایچون آوروپاده بولغان سیاسی حزبلر و بر برینه دشمن بولغان مملکتلر روتشیلد گه دشمن کوزی برله قارامازلر و اوزلرینه مخالف بولغان فرقه لردن صانامازلر ایدی. اشلرینک آله کیتووینه بوده زور سبب بولدی.

مقاله :

شرع نظر نده : دنیا، فقر، غنا، توکل هم کسب.

سوز باشی

احوال اقتصادی نك بو كونده گي اهمیتی بیک معلوم اشدر. علم و معرفت ملت نك روحی ایسه، سعادت اقتصادی شول روخنك قوتیدر. بر ملت نك احوال اقتصادی سینك ناچار لانووی قلیج ایله قرلووندن یا مانراقدر. چونکه قلیج ایله قرلسه ئولگانیده، قالدانی ده ناموس و عزت ایله ئوله و قالددر. اما الله کورسه قه سون - اقتصادی جهندن مغلوب بولسه آج و محتاج یاشاودن، ایشکن ایشك گه سورنمکدن باشقه هیچ نرسه قالمیدر.

اوشبونك ایچوندر. که هر مانتك علماسی اوز ملت نك احوال اقتصادی سینی یاخشرتمق، فقر و ذلتدن قوتقارمق حقدنه تش و طرناقلمی ایله اجتهاد و بو خصوصه حتی اوز راحت لرنی فدا ایته لر.

صزغروب یوروب یاتقان کاروان - کاروان واغونلر، طاوادی پاراخودلر، دنیانی ایله نوب آغان تیلغراف و تیلغونلر، هر توری شرکتلر، بیژالر، بانقه و قونصوللر، تجارت معاهده لری، طاغن ئاله نرسه لر هر بری اوشبو اجتهاد نمره لریدر.

شکرلر بولسون بزم ملت مز آراسنده ده ملت مز نك احوال اقتصادی سینی قایغرتوچیلر کورله باشلادی. شول حقدنه مجله لر و رساله لر چقارو، شرکت و فلانلر تأسیس ایشدرو، صنعت هم زراعت ایچون توری یاکی اصول قورال و ماشینه لر تقدیم و توصیه ایبو و باشقه لر هر بری شول جمله دندر.

فقط شول قدرسی بار، که هر عمل، اعتقادقه تابع بولوب بو خصوصه یعنی احوال اقتصادی سینی اصلاح قیلو خصوصنده - ملت مز نك اعتقادی بیک فنا بولدیغندن بو قایغرتولرنك نمره سی بیک آز کورله در.

عظالتی توکلدن، کسبنی دنیا قوودن صاباب ده «الدنيا حیفه و طالها کلب» ديه اعتقاد قیلوچیلرغه سین ئله نی قدر بیگلر اصول معیشتلر اوگروه، ئله نی قدر قولای قوراللر توصیه ایت،

اول آنك هیچ برینی قبول ایته چك توگلددر. چونکه آنك اعتقادی آنی کیریگه سورهددر. اما نه زمان اول آنی کیرهك ديه اعتقاد قیلسه اصولینی ده قورالینی ده اوزی ازله ب آلاچقددر.

شاگرد و قتمده اوق الشیخ عبدالله چاقاقی حضرتینك وقف کتبخانه سنده گی هم استاذ مز محمد شا کر افندی فیضی جناب لرنك خصوصی کتبخانه سنده گی آثار معتبره دن : دنیا، فقر، غنا، توکل و کسب حق لرنده خیلی نرسه لر استفاده ایشکان و بو خصوصلرده کوب اعتقاد لرنك شارع کورسه تووینه خلاف ایکانینی توشنگان ایدم. ایمدی بو کون شونلرنی - اگر «شورا» قبول ایسه - ملت مه ده عرض ایله عاجزانه بر یادکار قالدراجق بولدم. ومن الله التوفیق.

مقصودقه کرشکانچی اولاشونی دیهیم، که :

۱) اوشبونده یازاچقلمر، باشقه لرغه یول کورسه تو ایچون بولودن بیگرهك، محترم علماغه افکارمی عرض ایچوندر. اوشبو سبب هم اوزونلقدن صاقلانو ایچون کوبسنچه آیت و حدیثلرنك، بیگرهك ده «نص» ی مطلوب بولغانلرنك اوزلرن یازوب ترجمه لرنی قالدردم. یازغانده ده مطلوبقه تعلق بار قدرنگنه یازدم.

۲) قولمدن کیلگن قدر تورکیچه یازارغه طرشماده، تورکی سوزلرم یتشمه گان یرلرده مقصود آکلانمی قالماسون ایچون چیت تللرنی ده استعمال ایتدم.

۳) اوزون یازودن تق صاقلانو ایله صاقلاندم. شویله ایسه ده بعض اورنلرده مقصدنك یوانده مانعلر بولوب شونلرنی نه رچو یا که سوز غریبهك بولوب شونی دلیل یا که مأخذی ایله کورسه تو ایچون - مجبوری - اوزون ده یازدم.

شرع نظر نده دنیا

یغمبرمزدن دنیا حقدنه کوب حدیثلر روایت ایتولوب بر قدری اوشبولرددر : ۱) دنیا و آنده بولغان نرسه لر (آخرت ایچون بولماغانلری) معلوندر. ۲) دنیا، مؤمننگ زندانی، کافرنگ

(۱) اعیان موجوده. یعنی پیر و آنک اوستنده بولغان هر بر نرسه، هوای نسیمی، قویاش یا قیسی، الحاصل: نه قونومی پولیتق چه «ثروت» آتالغان نرسه لرنگ هر بری. (۲) شول اعیانته انسانک تن ایله علاقه سی. یعنی شونی اوزی فائده کورر حالته کیترو ایچون طرشوی - کسب، صنعت. (۳) کوکل ایله علاقه سی. یعنی اعیانی سویوب آکا کوکل باغلاوی. اوشبو اوچدن برنجیسی بولغان اعیان موجوده: شرع نظر نده قبیح و مذموم توکلدر. چونکه الله حضرتی قرآن کریمده آنلرنی: خیر، نعمت، رحمت، رزق، فضل دبه یورته در.

الله حضرتی «التحل» سورسنده: انعام، خیل، بغال و حمیرنی آنلرنک فائده لرینی، کوکدن اینگان یغمورنی، آنک ایله چیردن چغوب اوسکان هر بر اوسمکلرنی؛ کیچه و کوندزنگ، آی، قویاش و یولدزرنک، جیر یوزنده بولغان هر نرسه لرنگ مسخرلکلرنی؛ بحرنی و آندن کورلگان. هر بر فائده لرنی؛ جیر یوزندگی طاغرا، بلغه لر و یوللرنی هر برینی آیروم آیروم سویلهب سوکره شونلرنی «نعمت» دبه آتاغان. «وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها» دیگان.

مفسرلر، یونس سورسندگی: «ولئن اذقنا الناس رحمة...» آیتنده و باشقه شونک کبی آیتلرده گی «رحمت» نی: صحت، سعت رزق، مطر، غنی ایله تفسیر ایسکانلر. قرآنده گی بسط رزق دینده، شول «رحمت»، «نعمت» دبه آتالغان نرسه لرنی مراد دیگانلر. «مال» ننگ قرآنده «خیر» دبه آتالووی مشهور سوز. «وابتغوا من فضل الله» آیتنده «فضل الله» دن مراد هم شول بر نرسه در.

ایمدی الله ننگ مبارک سوزنده بو کبی اسملر ایله آتالغان بر نرسه ننگ مذموم و قبیح بولووی ممکنمی بولور؟
بونک ایله برابر الله حضرتی اوشبو دنیا نرسه لری برابرینه شکرنی استی؛ شکر تقدیرنده «لئن شکرتم لازیدنکم» دبه آرتدرونی وعد قیل. اگرده دنیا نرسه لری - اعیان... قبیح و مذموم بولسهر ایمدی الله حضرتی آنک برابرینه شکرنی استه و شکر تقدیرنده آرتدرونی وعد ایته رمیدی؟

دیمک استه رمه: اعیان موجوده (ثروت) - دنیا نرسه لری اوز اوزلرنده مذموم و قبیح توکل، بلکه: الله ننگ فضلی، رحمتی و نعمتیدرلر.

اوچدن ایکنچی قسم: تن علاقه سی - یعنی انسان مالنی اوزی فائده لانور حالته کیترو ایچون طرشوده شرع نظر نده مطلقا مذموم و قبیح توکلدر. چونکه بو قسم دنیا - کسب، صنعت انسان غه طبیعت حکمیلده، شریعت حکمیلده لازم ایسکانلر.

اوجاخیدر. (۳) بر کسه دیاسینی سویسه آخرتینه؛ آخرتینی سویسه دیاسینه ضرر ایتهر. ایمدی باقینی فانگه نرجیح ای توکوز!
(۴) دنیانی سویمک هر خطانک باشاغیدر. (۵) ابو هریره آیه: میگا رسول: «ای ابو هریره! سیگا دنیانی بولغان حالی ایله کورسه تیممی؟» دیدی ده مینم قولدن طوتدی و مدینه چوقرلرندن بر چوقرغه آلوب باردی. بارساق: آدم باشلری، سویه کار، چوپره ک و تیزه کار ایله طولی چوبلک باشی. شونده پیغمبرمز: «ای ابو هریره! بو باشلر سزنگ شیکللوک امللی هم حریص ایدیله. ایندی حاضر تیزیز سویه ک بولغانلر، سوکره کولگه نه وورلورلر. بو تیزه کار، آنلرنک سویکللی و قدرلی نعمتلری ایدی، آنلر اول نعمتلرنی قایدن بولسده تابوب آشادیلر. ایندی حاضر آدملر هر بری آنلردن جیره نلر. بو چوپره کار، آنلرنک قدرلی کیوملریدر، ایندی حاضر آنلرنی جیل اوچروب یورته. بو سویه کار آنلرنک آدلانوب دنیا گیزگان حیوانلرینک سویه کاریدر. ایشته بر کسه دنیا ایچون آغلایه حق ایسه آغلاسون» دیدی و شوندن سوک هر ایکومز بیک قاطی بغلاشدق.

قرآن کریمده ایسه دنیانی خوارلاب، آدملرنی آندن اعراضه، آخرتتی استه رگه تحریص قیلوب کیلگان آیتلر بیک کوبدر. حتی قرآن کریمنگ کوب آیتلری: انسانلرنی، آداو یورتی بولغان دنیاغه آدانماو، التفات ایماو، بلکه خیر و ابی بولغان آخرتتی استه و صددنده بولو ایله بویوروب کیلگانلردر. شریعت عاماسی هم فیلسوفارنگ اثرلرنی، دنیاغه کیلگان بو قدر علما و حکمانک سوزلرنی تیکشردر ایسه ک (کیره ک مؤمن و کیره ک باشقه) هر بری دنیانی ذم و تفییح ایسکانلر و هر بری آدملرنی آکا آداتماسقه طرشقانلردر.

الحاصل: دنیا، شرع نظر نده هم بالاتفاق عقل نظر نده مذموم و قبیح در. فقط بو مذموم و قبیح بولغان دنیا نه در؟ کسب و هنرمی؟ یوقسه شونلر ایله تابولغان بایلقمی؟ نلله شول بایلقمی - مالنی جان کوکلدن سویومی؟

امام غزالی حضرتی احیاستده: «انسانک تولدن ایلکگی حالی نیگنه بولسده - دنیا، تولدن سوکنتی حاللری آخرتدر» (۱) دیده در. بوگا قازاغانده انسانک تولگانگه چه اشله گان هر بر اشی، قوللانغان نرسه لری، هر حاللری، کورگان راحت، محنت و باشقه لری دنیا بولوب، تولدن سوکغیلری - نیگنه بولسده - آخرت بولادر. فقط آنک: «تولمگه قدر بولغان نرسه لر هر بری دینادر» دیمکدن مقصودی، هر بری مذموم و قبیح دیمک توکل؛ چونکه اول آنی اوشبو روشده اوچکه بوله در:

کالقمر ليله البدر. ۳ نچى قسم کوکل علاقہسى - يعنى انساننگ مالئى کوکلى ايله سويوى - بودخى مطلقا مذموم و قبيح بولمى، بلکہ انساننگ نيتينه قاراب اوشبو ايگيه بولنه در: (۱) انساننگ دنيانى سويوى يوقايرده بيان ايتلگان توب مقصدنى تابارغه وسيله بولغانى اچون بولسه مذموم توگل، بلکہ مباحدر. چونکہ دنيانى سويومك انسانده طبيعى بولوب حتى پيغمبرمى حضرتلى ده «حبب الى من دنيا کم ثلاث...» ديگان. (احيا ج ۳). ابوالعلاء «اللزوميات» ده ديور:

امور دنياك سطر خطه قدر . وحبها فى السجيا اول السطر
موسى افدى جارالله: «دنياه عدم محبتى دعوى ايدن
مرايلى حكم ضرورت، حاجت طبيعت و نص قرآن تكذيب
ايدر (زين للناس حب الشهوات من النساء والبنين...)» ديور.
(۲) اگر لذاته - يعنى مالنگ فائده سينه توگل، بلکہ اوزينه محبت
قويغالقدن بولسه، ايشته مذموم و قبيح بولغان دنيا شولدر. بو
دنيا هر بر خطيئه نك باشلى بولوب كبر، غل، حسد، مداهنه،
حب ثنا، حب تفاخر، حرص، طمع، عداوت، تفرق و باشقه
هر بر اخلاق ذميمه شوندن طوادر (۱).

دنيانى لله ياكه لذاته سويونك علامتلى بار: دنيا ايله
شغله نور ايگان شرع چيكلرندن چقماق، شرع حقلرئى رعايه
قيلوب اميرلئى ييرينه يتكرمك، مالنگ حقينى اوتهمك، هيچ
بره وگه ظلم و جبر قيلماق، الحاصل يوقايرده بيان ايتلگان ايكي
وظيفه نى اوتهمك يعنى شارعنگ امر، نهيلرئى ييرينه يتكروبو
باشقه لرغه اوشبو خصوصده ياردم ايتمك - دنيانى لله سويو
علامتلرئى بولوب؛ اما بونلر نك ضدى اوشانداق مالدن نه اوزك
فائده كورمه مك و نه باشقهنى فائده لاندرماق دنيانى لذاته سويو
علامتلرئى ندر.

مال عاشقى: عمومى منفعتنى، مى ناموسنى اوز منفعتى يولنده
قربان ايتوب بولسه ده مال تابارغه طرشور. مالنگ فقط كوبلگى
ايله خوشلانور. قارون قدر بايانى بولسه ييله اسمى ده اوزى
ايله بره كوملوب، مالى اوله كسه قيبلىدن وارنلر آراسنده بولنورگنه.
اما مالئى، دنيانى مقصد اصايغه ايرشوده كوب ياردمى تيه چك
بر قوت ديه طانوب، آنى لله سويوچى، مالنگ فائدهسى ايله
خوشلانور. آنك ايله ممكن بولدينى قدر ادبى، عقلى و دينى
فائده لر كوررگه طرشور. عمومى منفعت، مى ناموس اچون
مالئى صرف ايتودن چيگناس.

خلاصه: دنيا اوشبو اوج نرسدن عبارتدر: (۱) اعيان موجوده؛
(۲) انسان نك شول اعيانغه تن ايله علاقہسى؛ (۳) كوكل ايله علاقہسى.
(۱) احيا جلد ۳ صحيفه ۱۸۷ - وسرالنجاح صحيفه ۲۷۰.

طبيعت حكيمى - يعنى اشله مه سهك تشله رگه (آشارغه)،
تشله مه سهك يه شهرگه بولماغانى بيك معلوم اشدر. اما شريعت
حكيمى: زيرا انساننگ دنياغه كيلووندن، بتون ايزگى اشلرئى
توب مقصودى (مقصد اصلئى) الله نك رضالغينى تابو بولوب
اشلر، اعتقادلر كيرك دنياوى وكيرك اخراوى بولسون شوگا
وسيله و قورالدر.

انسانغه اوشبو توب مقصودئى تابو اچون شارع ايكي وظيفه
يوكله گان: (۱) شارعنگ امر و نهيلرئى ييرينه يتكرمك؛ (۲) باشقه لرغه
اوشبو خصوصده ياردم ايتمك.

انسان اوشبو وظيفه لرئى بحق اوتهر اچون طبعاً - الله نك
سنت كونهسى موجبچه - اوشبو نرسه لرگه محتاج بولادر: (۱) آرزق،
دارو، كيوم و طور اچق جيره؛ (۲) بونلرئى تابا و طوتا بلو يوللرى؛
(۳) بونلرئى صاقلو؛ (۴) تابار هم صاقلار اچون قوت.

ايشته انسانلرئى هر تورلى هنر و صنعت كه، هر تورلى
زاوود هم فابريكلر سالورغه و هر تورلى قوراللر اختراع ايتهرگه
الحاصل دنياده بولغان نرسه لرئى و اشلردن نه قدر بار ايسه
هر برينه اوشبو وظيفه لرئى اوتهر اچون محتاج بولغان نرسه لرئى
مجبور ايله گان. ديمك شريعت انسانلرغه دنيا ايله اشتغالئى اوزى
لازم ايتكان. فقط شرع نظرئى انسانلر نك دنيا ايله اشتغالى
ايكي تورليدر: (۱) اگر سرقه، غضب و ربا كيبى مشروع بولماغان
يوللر نك برى ايله بولسه حرام و منهى عنه در. «لا تاكولو
اموالكم بينكم بالباطل». حديث شريفده بيان ايتلگان ملعون
دنيا جمله سينه بونلر هم كره لر. (۲) بيع، شرا، نكاح و باشقه
شوندى مشروع يوللر نك برى ايله بولسه - حلال و مشروعدر.
شارع، انساننگ نيتينه قاراب حلالئى دخى ايكي كه آيرادر:

(۱) انساننگ حلال دنيا ايله اشتغالى محض دنياوى لذتلىر ايله
لذتله غك، نفس آرزولرئى اوتهمك. حيات اچون كيره گى يوق،
بلکہ ضررلى بولغان لهو و لعبلرگه صرف ايتمك اچون بولسه -
هوى، حياة الدنيا آتالوب مذمومدر (۱). حديث شريفده بيان
ايتلگان ماهون هم آخرت كه ضررلى دنيا نك بر قسقى اوشبولدر.
(۲) اگر يوقايرده بيان ايتلگان توب مقصودنى تابارغه وسيله
بولسون اچون بولسه شارع تلنده طلب الحلال. ابتغاء، كسب ديه
آتالوب، شارع آنك ايله بويوره، فرضلر صوكننده فرض ايتوب
يوكلى هم عمللر نك افضلندن صاندر: افضل الاعمال طلب الحلال.
من طلب الدنيا حلالا مكاثرا مفاخر لى الله وهو عليه غضبان.
ومن طلبها استغفا عن المسئله وصيانة لنفسه جاء يوم القيامة ووجهه

(۱) انا الحياة الدنيا لعب ولهو وزينة و تفاخر بينكم و تكثر
فى الاموال و الاولاد. حديث

چوپردك بولو، زینت و بیزه کاریننگ آخری بزنی آداغاتنگ صوکنده یوقنه چغودر. « کئل غیث اعجب الکفار نباته ثم بهیج فتراه مصفراً ثم یكون حطاماً ». حدید.

وما المال للاخفاء فی طی حفره ولا للتباهی بالمواكب والعلیا ولكن لیغنی المرء عن مال غیره وهذا قصاری الحر فی دارنا الدنیا محمد صلاح ازدانوف (جهنمی).

عصیلر ایچون حفظ صحت

II

هوا

هوانك آدملرگه بولغان تأثیری هر كمگه معلوم. كوزهل و صاف هوا، یاقتی قویاش هر كمگه یكلك بیره؛ ذهنكه كلكك، جانغه راحتك كیره؛ طاتلی خیالار اویلاتا. عصیلر ایسه هوانك اوزگه رووندن بیگرهك تیز اثرله نوجهن بولار. آچق و صاف هوالرده آلارنك شادقلری یوزلرینه چغوب طورغان کبی بورکو و بولوطلی کونلرده نیشته سزلكلری ده یلگیلی بولا.

صوقق هوالر عصیلرغه یاخشی تأثیر ایتی؛ قش کونلرده عصیلرنگ شکایتلری آرتا. آزغه تیگان صوقق آلارنی بتونله ی راحتسز ایته. هضملی بوزولا، قالدیرانو و باش آورولری حاصل بولا...

نکن صوقق أصلده عصیلر (سگگرلر) ایچون ضررلی نرسه توگلدن. حتی معتدل بولسه فایده سی ده کوبدر. صوقق - سگگرلرنی اویغاتا، بتون اعضاغه فعالیت بیره، طن آلوننی یکلته. اشتها (аппетитъ) نی آرتدرا، آشالغان رزقلرنک سگکووی یکلته. مونه شوشیلرنگ نتیجه سی بولار قان کوبه یه. بولار البته عصیلر ایچون فایده لی نرسه لردر.

شولایوق عصیلرنی طنجلاندر ایچون ده صوققک اهمیت یوق توگل. حتی بعض عصیلر قشنگ کیلون صبرسزلق بلهن کوتلر. چونکه صوقق آلارنک راحتسزلكلرنی کیمته در.

شونسن بلورگه کیرهك، که عصیلر ایچون فایده لی صوقق قوری صوققدر. عصیلرنگ قشدن زارلانولری ده، کوبرهك، قش یوش کیله طورغان ییرلرده در.

بونلرنگ برنجیسی: شرع تانده نعمت، رحمت، فضل الله، خیر دبه هم باشقه شوکی اسملر ایله آتالا و هیچ مذموم توگلدن. ایکنجیسی اوزی ایکی قسم: (۱) اگر مشروع توگل یوللرنک بری ایله بولسه - حرام، مشروع یوللرنک بری ایله بولسه - حلالدر. نیت اعتباریله حلال دخی ایکی گه بولنه در: (۱) نفاخر، تسکائر ایچون بولسه - مذموم و قبیح بولوب؛ (۲) نفسینی (اقتداری بار ایسه ملتینی ده) صاقلار، توب مقصدنی تابارغه قورال بولسون ایچون بولسه شارع تانده: طاب الحلال، ابتغاء، کسب دبه آتالوب. شارع آنک ایله بویورا، حتی فرض صوکنده فرض ایتوب یوکل، عمللرنک افضالندن صایدنر.

۳ نجی قسم - انساننگ دنیانی سویووی، بو دخی انساننگ نیشته قلاب ایکی گه بولنه در: اگر لذاته بولسه - مذموم و قبیح بولوب ایگ یامان خلقلرنک منجی و اصلیدر. (۲) اگر لله یعنی توب مقصودنی تابارغه وسیله بولغانی ایچون بولسه - جائزدر. انساننگ دنیاغه کیلووندن، هر بر ایزگی - یاخشی اشرفدن مقصد اصالیسی: اللهنگ رضالغنی طابو بولوب، بونک ایچون آکا شارع طرفندن ایکی وظیفه یوکلنگان: (۱) شارعنگ امر، نهیلرینی بیرینه یتکرهك؛ (۲) بو خصوصده باشقه لرغه یاردم ایتمک.

اوشبو وظیفه لرنی بحق اوتدر ایچون انسان محتاج بولادر: (۱) آرق، دارو، کیوم و طوراجق بیرگه؛ (۲) بونلرنی طابا و طوتا بلو یوللرینه؛ (۳) بونلرنی صاقلارغه؛ (۴) طابار هم صاقلار ایچون قوت گه.

اوشبونلرغه بناء انسان، ایرته گه ئوله چک کبی عبادت قیلورغه و مهنگی طوراجق کبی کسب ایتدیرگه، مال طابارغه و آنی کوبه توب بایورغه طرشورغه تیوشلی. بلورگه کیره کدرکه: آخرتنگ عزتی عمل ایله بولدیغی کبی دنیانک عزتی مال ایله در. ئولوب دنیادن کیتسه گده مال کیرهك، اما دنیاده طورساك بیگرهك ده کیره کدر. «کل النداء اذا نادیت یخذلنی الا ندائی اذا نادیت یا مالی عرفت صروف الدهر کهلا و ناشیا و جربت حالیه علی العسر و الیسر فلم ار بعد الدین خیرا من الغنی ولم ار بعد الکفر شرا من الفقر».

اوشانداق انسان قایدن کیلگانی و نی ایچون کیلگانی، قایده و نی ایله باراچغینی اویلاب، مقصد اصلیننی یلگیلیرگه، مالنی شول مقصودنی طابار ایچون قورال ایتوب فائده لانورغه تیوشلی. دنیانی نی قدر کوبایتورگه طرشساك ده دنیانک اوزی ایچون توگل، بلکه بتمی، جرمی و یوغالمی طورغان آخرت ایچون کوبایتورگه طرشورغه تیوشلی.

بلورگه کیره کدرکه: پیغمبرمنزنگ ابو هریره گه دیدیگی کبی بو دنیا نعمتلرنک آخری تیزهك بولو، قیمتلی کیوملرنک آخری

قش کونی طورغان بر اورندن یاز کونی ایکنچی بیرگه کوچوب یوروده عصیلر ایچون موافق توگلدن. باشقه یاقلرن برده اویلامیچه، یالغز نه بیرلرنی کوچرو مشقتینگ عصیلرغه ایتمکان تأثیرنگنه اویلاغانده ده. آندی کوچنوگه قزغرغه یول قالعی. ایگ یاخشیسی: آچق و صاف هوالی بیرده اورنلاشوب، یل تهولگی بونچه شونده قالمقدن.

عصیلر آرتق صوووقلقدن، اسسیلکدنده متأثر بولویان بولغانه، طورا طورغان اویلرینگ هواسی معتدل (اورطاحه) بولورغه تیوش. قش کونلرنده بولمه لرده ۱۵ درجه (گرادوس) اسسیلک کیردک بولون تخمین ایتهلر. یاطاق بولمه (спальня) لرنده بره درجه کیمردک بولسه ده یاری.

بو زمانده اوینی جلتوده تورلی اصوللر بار. حفظ صحت ایچون ایگ موافق بولغانی اوطن یاغلا طورغان پیچلر واسطه سیله جلتودن. اویلرنی یاقتورتور ایچون زور تهره زهله یاسارغه کیرهک. عصیلرنی بیگ بورچیغان نرسه، یارطی یاقتیق و یارطی قارانغیلقدن. تهره زهله رنی قالدون پهرده لر بله ن اورتوده عصیلر ایچون ضررلیدر. شولایوق کیچ بله نده آچق یاقتیق آستنده اوطوررغه تیوش؛ یانار یاغاس اوطورا طورغان کچکنه لامپارنک یاقتیلقلری عصیلرنک آورووی قوتله نووینه گنه سبب بولا.

III

آش

آش بختی هر کم ایچون مهم بحث بولدی حالده عصیلر ایچون ییگرهک مهمدر. چونکه آش سگمه و، آش قازانی بوزولر آورولرینه هر کمیدن کورهک عصیلر مبتلا بولالر.

آش او بختنده سوز قوزغاتقاندن ایگ نلک - ایتمی سبزه می آشارغه؟ - سؤالی میدانغه چغا. نلک زمانلرده آدمنگ طوق طورووینه سبب بولغان آزق فقط ایتمکنه دیب اویلاندى کبی سوکئی وقتلرده سبزه آش او، ایتمی سوگو موداغه کروب کیله. بو مودا بزنگ آراغه ده، طبیعی، باشقه مودالر کبی یاؤروپادن کردی. لکن یاؤروپاده ایت استعمالی کیره گندن آرتوب کیتکان ایدی، شوکار کوره آنده ایتکه دشمانلق فکری طوغدی. مثلا: بر فرانسوز دورت طاباق (блюдо) دن آش آشادم دیسه، اول فرانسوز دورت تورلی ایت آشانغان ایکان، دیب آکلارغه تیوشلی بولادر. مونه شول طریقه، ایت کیره گندن آرتق آشالوب، ضررلری کوریلر باشلاغاچ یاؤروپاده سبزه آشاقنه ترکک ایتو فکری چقدی. بزده ایسه ایت آشوده افراطلق نه لده یوق. بناء علیه سبزه چیلکگه میلزده اورنسزدن. ایتنگ آدم بالالری

بووشلک ایسه عصیلرنی ایگ راحتسز ایته طورغان نرسه لر نك برسیدر. یووش صوووقنگ ревматизм (زه ننگه) آورووینه تأثیریده معلومدر. عصیلر کوب وقتده ریؤماتیزمی ده بولغانغه قش کونی باش آورووی، بوونلر صزلاو، هضمسزلق و چه نچو آلو کیلردن زارلانوده کوبه یه در.

اسسیلک ده، کوب بولسه سگگر (عصب) لرنی راحتسزلی. بتون تن آورو طالجقان کبی بولا. سگگرلر ضعیفله نه، معده ناچار اشلی باشلی، هضم بوزولا.

قوتلی جیل. یه شن وکوک کورده ولرده عصیلرغه ناچار تأثیر ایته لر. یه شن یه شنه گان وقتده هواده الیکتریک کوبه یگانگه - عصیلرغه توگل، عصبی بولماغانلرده راحتسزله لر. عصیلر ایسه اول وقتده اوزلرنده نلله نیندی بر آورلق و طالجغو سبزه لر. آلا رغه بر اس اشله ویا که بره نرسه اوقو ممکن بولی. کوبسینگ باشی ده آورتا باشلی. بیگ نق عصبی بولغان کیشلر کوک کورگه گانده قاچار اورن نزلی باشیلر. یه شن یه شنه ک کورگه گانده باشلرن ایکی مندهر آراسینه طغوب قاچنغان عصیلرده کوبدر.

قصه سی: عصیلرغه آرتق اسسی و آرتق صوووقدن، شولایوق بووشلکدن صاقلانورغه طرشو لازمدر. آلا ر ایچون قرده، آچق و صاف هوالی ییرلرده طورو یاخشیدر. چونکه شهرلرده بردن هوا بوزوق بولا، ایکنچیدن اوراملرده غی آربا، تراموای طاوشلری، شاشولر... عصیلرنک کیفن یباره لر. اولنگ یاخشی هواسی، طنجلقی و ئوله نلری... عصیلرغه طنجلق بیره در.

عصیلر طورو ایچون تعیین ایدله سی اورنده، آورولرنک طبیعینه قاراب تورلیچه بولورغه تیوش: فانسز، سگگرلری بیگ ضعیف بولغان عصیلر ایچون دیگگر بویلری، دیگگر هواسی یاخشیدر. اما عصبی بیگ نق قوزغالغان، هر نرسه گه تیز آچولانوجی قوتلی عصیلرغه هم یورهک تیبووی قوتلی بولغانلرغه دیگگر هواسی هیچ یارامیدر. طاولق و بیوک ییرلرده هوا صافده، میکرو بسزده بولغانغه کوب عصیلر ایچون شوندی اورنلر توصیه ایدیلر. لکن طوراجق ییرنک بیوکلگی ده هر کمنگ حالینه - یوره گینگ قوتینه قاراب تورلیچه بولورغه تیوشدر. دیگگر بویلرنده یا که طاولی بر ییرده طوررغه یوره کاری چدارلق بولماغان آورولر، توز. لکن دیگگر دنده، طاودنده یراق ییرنی اوزلری ایچون صایبارغه مجبور بولولر. قایدن بولسه ده - طورا طورغان اورنده هوا یوری طورغان (сквозить) ایته طورغان) بولماسقه کیرهک. شولایوق جیلندنده صاقلانو عصیلرنک طنجلقلری ایچون کیره کدر.

*.

مونده قدر سويله نگان سوزلر معده سى طازا بولغان كشيپار
حقنده در. لکن عصبى لرننگ معده دن شكایت ایتمه گانلری بيك
آز بولا. حتی كوبيسينك آرووی ده آش سگمه و بله ن باشلانادر.
لکن عصیلرده بولا طورغان معده آرووی بيك آفرنلق بله ن
باشلانا. حتی آیلرجه، بعضا یلرجه آروغه هیچ بر اهمیت
ییرلمی، آنگ دواسی ده نزله غی.

يککلیگی سببلی اعتبار قیلوغاغان بو آورو، صوگنندن کوچه
یوب دارولوی مشکل بولورلق بر حالگه کیله ومعهده گنه بولغان
چیر، اچه گیرگه ده کوچه در.
بو وقتده آروننگ علامتلری بيك يککلیگنه بولا: مثلا
آشدن صوگ اچدن ناچار ایس کیله، معده ده راحتسزلك سیزلمی
قايچاغنده غنه آش قازاننده آرتق جلیق، ومعهده دن بوغازغه قدر
بر اسسيلمك سیزله در.

آشدن صوگ ۴-۵ حتی ۶ ساعتدن صوگ بر آورلق، بر
شككنلك بلنه، بو حال كوندزن آچلقغه یورالوب، تکرار آش
آشالادر. کیچ بله ن ایسه بو حال آرونی کیسه ك اوبغاتوب بر
نیچه ساعتلر یوقیسز یاتقرا در.

یوقاریده سويله نگانچه آرووده آش سگمه و علامتلری بلنه
باشلاغاچده تیزره ك دواسینه كرشورگه - یعنی عصبی اعضالرنی
قوزغاتورلق نرسه لردن صاقلانورغه، ممکن بولغان قدر استراحت
ایترگه تیوشلی بولادر. شولایوق آشنی هر کوتی منتظم ساعتلرده
(وقتی) آشارغه. کیچ بله ن اوزاق طورماسقه؛ تمه کینی بتولله ی
طاشلارغه بتولله ی طاشلاو ممکن بولمی ایکان آز طارتورغه کیره كدر.
بو وقتده سوت طوقلقی آش بولو بله ن برگه دوادرده.
شونگ ایچونده سوت هم سوتلی نرسه لرنی کوبره ك استعمال ایترگه
کیردك. سوت بله ن برگه قزدلرغان آرق ایتر، یومورقه، پشکان
بالقلر، جیمش صولری، پشکان میوه ل آشارغه یاری. مایلی ایتر،
طرزلی بالقلر، آور سبزه لر، پشمه گان میوه لرنی البته اوز یانینه
کیتروب قارارغده یارمی.

یاخشی دوقتورغه مراجعت ایتوب، مخصوص دارولرنده
آورغه کیردك.

اگر مذکور آورو وقتده تیوشنجه دارولانماسه آش قازانی
بتولله ی ناچارلانا باشلی، آشنك سگووی ده آرایا بارادر. آشاغاچده
قايچاغنده آشدن یارطی ساعتلر صوگ ینه ده بر آورلق، قاتیلق
بعضاده چهنچو سیزله در. یوز قرارا، اسسپله نه، باش آرایا؛ بتون
تهنگه آورلق، نه کسلك کیله، یوقی باصا. بیچاره آروننگ یوررگه
حتی قیملدارغده حالی قالمی.

ایچون بولغان حساسسز کوب فایده لری هر کمگه معلوم بولغانغه
مین بو اورنده آلارنی صاناب طورمیم. درست بعض آورولر
ایچون ایت آشاو مطلقا ضررلی بولا. لکن مونی بر یاخشی
دوقتورنك قاروی بویتجه غنه تعیین ایترگه ممکندر.

ایت آشاوده ده افراط کیتهرگه یارمی. ایك یاخشیسی،
بزده نلکدن معروف بولغان ره وشچه هم ایت هم سبزه آشودر.
ایتلردن آدمه گه قوت کرته طورغانی صیرر ایتردر. خصوصاً
قانسزلقدن حاصل بولغان عصبی آورولرغه صیرر ایتی توصیه قیلونا.
بوزاو، صارق و قوی ایتلری صیرر ایتی بیگان طوقلقتی
ییرمه سه لرده، آلارننگ سگولری ییکلره كدر. صیرر ایتی آشاغاندن
صوگ بعض عصیلرنگ باشلری آورطوچان بولا اما بو ایتلر باش
آرووینه سبب بولمیلر.

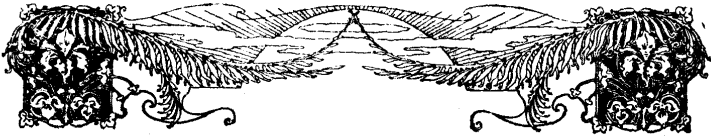
آو ایتلری آور بولغانغه، عصیلر ایچون فایده لی توگلددر.
طاوق، کورکه، کورگه رچن و اورده ك ایتلری بيك يکک
ایتلر بولغانغه عصیلر ایچون توصیه ایده در.

بالقلرنگ مایلیلری، بر طاقم عصبی آورولرغه سبکینه بولالر.
آلارغه آق ایتی بالقلرنی آتارغه یاری، هر حالده ایتلر بيك
پراستوی (ساده) ایتوب پشرلگان بولورغه تیوشدر. مایلی ایتوب
تورلی یه شلمکار بله ن پشرلگان ایتلر عصیلر ایچون ضررلیغنه.
قزدلرغان - قوورلغان ایتلر ییکلره ك سگوچهن بولالر. عموماً ایت
نیقدر آز پشرلگان بولسه، سگووی شول قدر آساتلق بله ن بولادر.
شولیا - طوقلقلی نرسه بولماسه ده اشتھانی آچار ایچون
یاخشی نرسه در.

سوت، البته یاخشی و فایده لی رزق؛ لکن فقط سوت بله -
نگنه دوالانور ایچون باشده بر طبیینگ کیگاشن ایشتو لازمدر.
چونکه بعض عصیلرغه سوت فایده اورنینه ضررغه کیتره در.

یومورقه ایسه قوت کرتوچی. عصبی اعضالرنی نغتوچی،
سگووی ییکل بر رزق بولغانغه آنگ حقنده سوز اوزایتوده آرتقدر.
سبزه لر ایت کبی طوقلقلی بولماسه لرده، عصیلر ایچون فایده
لیدرلر. قوری سبزه لرننگ قابقلری آور 'سگه' طورغان بولغانغه
قابقلرن نهرچوب آشارغه تیوشدر.

گومبه لر تیز سگمیلر، أعصاب ایچون ضررلی بولالر.
عصیلر ایچون تورلی میوه (جیمش) لرده توصیه ایده ل.
میوه قوت ییرمه سه ده، آشاوغه تورلیك کیتره در. کوب عصیلر
شکایت ایته طورغان قاتیلق و قبضیه ل نونی ییره در. معده سى
ضعیفره ك بولغانلر ایچون جیمش لرنی پشروب یا که چلاتوب آشاو
آرتقدر. چیکله وک کبی مایلی نرسه لرنی معده سى صاو کشیلرگنه
آشارغه یاری.

مسلماناندره ایزیلو

آوروپالیرنگ مسلمانانر حقدہ یازغان حقیقتلرینه، اسلام اوستینہ طاشلاغان بلچراقلرینه قارشو بز مسلمانلر هر قایدہ بر توری جواب قایتارامز: «یوق، اصل اسلام مسلمانلرنی بو حالگہ کیتورمادی بلکه کیروسنچہ، اول بر وقتدہ مدینتنگ ایٹ یوقاری باصقچینہ کوتہردی؛ بلکه بزنی، دین اسلامدن سانادیغمز محوسی عادتلری، بنی اسرائیل خرافاتی هم دین اسلامدن تیوشدیچہ فائده لہ نمہ و مز بوندی توبہ نلک و خورلق غہ توشوردی» دیمز. بو جوابمز درست اولدیق ایله برابر بتون اسلام عالمینی اچینہ آغان ایگ قورقنچلی بر حقیقت. اسلام عالمینگ قایسیغنه طرفینہ بارساڭدہ و قایسیغنه طبقہ سینہ کوز سالساڭدہ بو آچی حقیقت طاو کبی بولوب کورینہ در. هر قایدہ، کیرہک سیاستدہ، کیرہک اقتصاددہ، کیرہک علم و معرفتدہ و کیرہک هنر و صنعتدہ ایٹ توبہن و ایٹ آرتدہ قالغان قوم مسلمانلر بولادر. والحاصل مسلمانلرنک دہ بیک کوی باشقہ مدینتلی ملتلر برله برگہ باشیلر، آنلردہ بولغان استعداد مسلمانلرددہ بار.

البتہ بو حاللرگہ اوستدنگنه قاراغاندہ «اسلام دیندہ بولندقلزی ایچون بو قدر کیرودہ قالغانلر» دیوب ئه یتہ لر. اما بر آز توشونسہ لر، اسلامنگ اصلن باسہ لر بولای ئه یتہ سلر، بلکه آنلردہ (عناد ایتہ سہ لر) بز ئه یتکانگہ کونہ لرلر ایدی.

اصل اسلام، انسانلرنک دنیاوی و اخروی سعادتلرن تأمین ایتدی. آندہ سعادت گہ ایرشو یوللری آچیق کورسہ تلدی. «وما جعل علیکم فی الدین من حرج» دیہرہک اسلام دیندہ بندہ لرگہ آغرلق و مشقت کیتورردہ ی. دنیاوی اشلرگہ آرقلی توشوردہ ی امرلر، نہیلر بولمادیغینی بلدردی، اوامر و نواہی بارچہ سی بندہ لرنگ سعادت گہ ایریشولرینہ وسیلہ گنہ ایدیکنی آڭلاندی، احکامنی شریعتدن استنباط قیلورغہ یول قویدی، عقلنی نقلدن دہ آلدہ قیلوب عقل غہ الوغ اورن بیردی... فقط مسلمانلر اولگی عصرلردہ جقغان مجتہدلرننگ استنباط قیلغان حکملرینی قبول ایتدیلردہ اجتهاد قپوسینی بیکلہ ب، عقلارینی طو کدروب قویدیلر. طیبی، زمان اوتکان صایون، حیات اوزرگرگان صایون یا کئی احتیاجلر، یا کئی مسئلہ لر توغدی. اجتهاد قپوسی بیکلہ نگان ظنندہ بولنوجی علما بونلرنک احکامینی قرآندن، حدیثدن استخراج قیلما دیلر، اسلامنگ آچیق یولی قپالی قالدی. مسلمانلرنک

بو راحتسزلک آش وقتینہ غنہ خاص توگل، باشقہ وقتلردہ دہ بولادر. مثلاً: ایرتہ بلہن یوقیدن طورغاندہ آوز ئه چی بولا، باش ئه یلہ نہ، آورطا باشلی. آورو کونن کون بونچہ یالقاوانوب بر نرسہ اشلہ سی کیامیچہ یوری. آورو نک خلق دہ آلماشنا، خیاللانا باشلی. اوزن حقیقتدن آرتغراق آورو ایتوب حسابلی.

بو وقتدہ البتہ، آورو نی دوالارغہ جنلاب کرشورگہ تیوش؛ اشتها یوقانی صاتاوی بلہن آشامیچی یوررگہ یارامی. هر کوننی بر بیلگولی سات تعیین ایتوب. شول ساعتلردہ البتہ آشاب آورغہ کیردک. بر تازیلک شولیا آسالسہ، اشتھانی آچار ایچون فائده لیدر. بو وقتدہ معدہ طالچقغان و ضعیف بولغانغہ آڭر ممکن قدر آز اش یوکلہ تورگہ یعنی سکلووی ییکل، آز لکن طوقلقلی نرسہ آشارغہ تیوش بولا. بو وقتدہ سوت آور سڭگانگہ اول تلغیدہ آورو ایتی تلہ سہ دہ یوقاریدہ ئه یتکانمزگہ ایٹ موافق آزق بولغانغہ، آشارغہ طرشمالیدر. اصلدہ ایتدہ، شولیا کبی، کشیگہ اشتها بیردہ ر. لکن بتونلہ ی مایسز ایت بولورغہ کیرہک. بیکرہ کدہ یاخشیمی قزدلغان ایتدر. یومورقہ، طاووق ایتی، اگر مایسز بولسہ بالقده تورلیک ایچون یاخشی نرسہ در.

ایکمہ کنگ اچن (یوشاغن) آشاو - بیکرہ کدہ یا کڭا بولسہ - سکر یوتو بلہن بردر. ایٹ یاخشیمی ایکمہ کنی کیدروب آشادر. (ایسکر گانردک ایکمہ کاردہ البتہ ضررلی توگل).

- آشاغاندن صوڭ یوررگہ کیرہ کمی، یوقلارغہ کیرہ کمی؟ بو البتہ اہمیتلی مسئلہ. موندہ بعضیلر یوقلارغہ، بعضیلر یوقلاماسقہ کیکاش بیرہ لر. لکن ایٹ موافقی هر کم اوزیننگ تجربہ سینہ قاراب حرکت ایتمکدر. اگر آشدن صوڭ یوقی طنج و ییکل بولسہ، طورغاچ باش آورتماسہ، بر یارطی ساعتلہ ب یوقلاب آورغہ یاری. لکن یوقلاماغاندہ دہ، آش قازانی صاوسزلر ایچون، آشاغاندن صوڭ استراحت ایتو هر حالہ لازمدر.

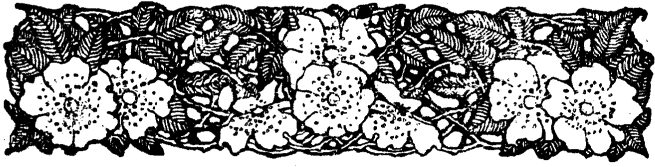
ع.

شعر:

آلدانما!

آتسہ دہ آل گول چہ چہک، چہ چسہ دہ تہ ملی ایسلرن،
اویلاما، شیکمہ س دیوب، هیچ کیتہ سونلہ ایسلرک!
چہ چسہ دہ نورن قویاش یاقترسہ دہ بار دنیاسن،
واللہ، قابتلار بولوط - زنہار ایسکدن چقماسون!

ع. عبد الرحمن. قازان.

وهم و آنڭ زورايوي

(عربيچه باصلغان فني و علمي بر مجموعه دن ترجمه)

درست سويله و برله شهرت چيقارغان و بيك زور بر منصبني اشغال ايتيه طورغان بر آدم اوشبو روشده سوز سويليدر:

« بزنگ بر باشمز و دوستمز بار، اگرده بر نرسه صوراساڭ قوليني هواغه صوزادرده شول نرسه ني آلاده بيره در. بر وقت ۵۰ آلتونغه حاجتمز توشوب شول كشيدين قرض صوران ايدك. ايكي قوليني هواغه صوزدي ده قوش اوچ برله آلتون آلدی ده بيردي، صاناب قاراساق توگه ل ۵۰ آلتون بولدي. بز موني كوب تجربه قیلدق ».

بو آدمنگ آداماوي و درست سويله ونده بزنگ شبهه مز يوق. لکن شوشي خبر اصلنده درستي؟ يعني مذکور آدم واقعه قوليني صوزاده هوادن آنچه ياكه يمش كبك نرسه لر آلامر؟

اوشبوننگ كبك خبرلر قارشوسنده انسانلر، ايكي احتمالنگ بريني قبول ايتارگه مجبورلر در. يا بعض انسانلر هوادن يمشلر، آلتون و كوشلر جيوب آلا آلار ياكه بعض آدملر « حقيقت » توگل نرسه ني حقيقت ديب بله لر و هيچ اصلي و فصلي بولماغان نرسه لرني كوزلري برله كورولرني ظن و وهم قيله لر.

شوشي ايكي احتمالنگ اولگيسي اصلسز بولوب، موگا بتون عصرلرده بولغان بتون انسانلرنگ تجربه و امتحانلري شهادت بيرر. اگرده هواغه صوزوب غنه آلتون و جوهر آلمق ممكن بولسه ايدی اول آدم دنيا ده طورر و باشقه خلقلرغه ده بلنور، قارون غنه توگل قارونلردن ده باي بولور هم ده شونگ بوللرني هيچ بولماسه اوز بالالري و ياقينلري اوگره نوب شوندن آز آرنغه بولسه ده دنياغه تارالورده آلتون و كوشدن ارزان نرسه بولماز ايدی. اوشبو سيبدن مشقت له نوب ايگون ايگولر، باقچه آسراو و كسب ايتولر بتارده هيچ مشقتسزگنه كيرمك و قنده آلتون كوشني هوادن صوزوب آلوب غنه صرف قيلوجيلر بولور ايدی.

اما ايكنچي احتمال يعني « حقيقت » بولماغان نرسه لرني حقيقت ديب بلو و عمرنده كورلمه گان نرسه لرني كوردم ديب ظن قيلو، اصلي و فصلي يوق نرسه لرني قوياش روشنده بار ديب خيال قيلو آدم بالالري آراسنده بيك كوب و شايع هم ده بو نرسه ننگ قسملري، صنفلري، نوعلري بيك كوب بولوب فن و عقل برله ثابتدر.

نرسی ايكنچيسينه خلاف بولغان « قيل - قال » لر برله شبهه لي نورتده عمل قيلولرني، اسلامنگ مسلمانلر قارشوسنده قدسيتي، حرمتي كيموگه، بني اسرائيل خرافاتينگ مجوسي عادتلرينگ شريعت اسلاميه اسمن آلورلرني سبب بولديلر. زمان اوتكان صايون شريعت اسلاميه اسمن آغان خرافات، « قيل - قال » لر، عادتلر كوبه يدي، مسلمانلرنگ عمللري كوبسنجه بونلر ايله اولديغندن اصل اسلام مسلمانلرده كورنمه و درجه سينه كيدی. مونه بو خرافاتلر و بو مجوسيلكدن قالغان عادتلر و بو « قيل - قال » لر مسلمانلر اوستينه بيك آغز يوك بولدي. مسلمانلرني مونه شونلر ايزدی . . .

« موللا آيزی، ايرم يوق بولدي، نيچه يلدن بيرلي نفعه ييارمي و قايدة ايكاينني بلدرمي. آچمن، بالانچمن؛ تريه قيلورغه كشييم يوق؛ فرقت قيلسا گرله؛ » ديب زار يغلاب كياوچي و قايفوسينه چاره ايسته وچي ياش خاتونلرغه: « ياري، توقسان آلتی يلدن صوڭ كيلورسڭ، فرقت ايله حكم ايتهرمز؛ شريعت شوبله (؟) » ديلر.

باقه لر برله اش قيلمق، زعستوا آچه سي برله مکتب مدرسه لر صالحق، فرض، واجب صدقه لرني جمعيت خيريه لر واسطه سيلاه تيوشلي اورنينه صرف ايتمك و بوگا اوخشاغان دنيا و آخرتمزنگ توزوك بولووي ايچون كيرمك كلی مهم مسئله لر فقه كتابلرنده كورنمه ديكلرندن: - مسلمانلرغه جائز توگل، ديه لر (۱).

الحاصل اسلامينده يوق مهلك اعتقادلر، طاقت خارچنده بولغان عمللر، عبادتلر مؤمنلرنگ قبلرنيه صالغانلر، اوستلرنيه كوته رتلگانلر. مونه بوندن طولايي اهل اسلامنگ كوگلاري توشكان، روحلري اولگان، عقل و فكرلري طوكوب قالغان، اوزلري ايزلگان، قوتلري كيتكان. صوكره مسكينك، قلق، نادانلق، فقيرلك كه توشكانلر.

اللهغه حمد اولسون، بتمه ز، توگه نمه ز اولان خزائن الهيه - قرآن كريم، سنت رسول بو كونده ده سلامت اولديقلرندن ملت اسلاميه، صوگندين كرتلوب ده رذالت كه سبب بولغان نرسه لر دن قوتولدررغه و احتياج توشكان صايون خزائن الهيه - قرآن غه مراجعت قيلوب دنياوي، اخراوي سعادتمزني آندن تابارغه ممكن. امام صيفت الله احمدوف. « وارشاو ».

(۱) بو سوز بيك درست بو اوب يتماسه كيرمك، ملار باقچه برلر معامه قيلودن كشيملري منع ايتمی بلکه اوزلري ده معامه قيله لر. حتى بو حقه « دار جرده عقود فاسده درست » ديب دليل كيتروچيلري ده بار. قازانده پانقروت بولغان « بيچونكين » باقچه سنده بايتاق ملاك آچه سي بار ايدی ديلر. بو كونده قازان، طرويسكي و اورنيورغ باقچه لرني برله معامه قيلوچي ملالر بارلغيني روايت ايتلر. « شورا ».

متصوفه و تکیه اهلریدر.

«حقیقت» دن یراق کیتاو و «وهم» برله آرتق مبتلا بولماونک بردن بر چاره سی «عقل» نی استعمال ایتو و «عقل» اهلرینه عرض و کیکاش قیلودر. اوشبونتک ایچون بولسه کیره ک قرآن کریم هر وقتده «عقل» نی شاهد ایته و سوزلرنی «عقل» غه صالحوب اولچارگه قوشه در.

جن بومشاتو ویر آستنده بولغان خزینه لرنک قاز و ماچی صورتلرنده کورلو خبرلری، قرلرده زحمت قاغلو، ایچ که ییلان کرو کبک مسلمانلر آراسنده شایع بولغان حادثه لر هر بری «وهم» اوسدروچیلر طرفندن چیقارلغان اصلسز، حقیقتسز نرسه لردر.

شعر:

اوتلیچ

ای سیوکلم کوز نورم باقسانه میگا بر کولوب
بو محبت گللمنک بویلی کیتسون اوسوب.
مین سیگا کوبدن قاریم بیت صاف یوزمنی بالقتوب
هم چغان سینک ایچون طاو و طاشلر قالقتوب.
یالطراب چق دینامه سین ای مقدس قویاشم!
بلکه طوقنار، چقساک اگر، چیشمه دهی قانلی یاشم.
سین فرشته م چیتده بولغاج یوق طبیعتنک یه می
لقمه آشده اوتمی بیت، یوق باللی نعمتنک ته می.
قارا تون کوك طورمشم بر یاقتروب کیتسون ئلی
طاپلانوب طورغان کوكل بر پاکله نوب طورسون ئلی.
باش - کوز آلمدن کیتوب تون، یاقتی طاک سزسون ئلی
ایندی دینام یاقتروب بر کوگنه نور سیبسون ئلی.

نچکه ییلر آراسنده طالدا ای نچکه ییلرک
یاقتی یوزلر آراسنده آی قویاش دای یوزلرک.
طالدا نچکه ییلرک هم آی قویاش تیک یوزلرک
سینی صاغنام هم سویه ماقتم توکوب کوب سوزلرم.
ای فرشته م التفات ایت موکلی کوزک سوزلرن!
صاغنوب موک زارلانوب یغلاب قزاردی کوزلرم.

کریم امیری. «قایان قریه سی».

آدم بالاسی اوزینک خیالی غلبه قیو سیندن توب ده بولماغان
نرسه لرنی بولماغان دیب بله و اوزینک کورمه گان کشیلرینی و یرلرینی
کوردم و یوردم دیب اعتقاد قیله در. مونک آدم بالالرنده بولا
طورغان روحانی حاللردن ایکانلگینی «روح» عالمیری اقرار
ایتلر، موگا هر تورلی سبیلر کورساته لر.

یک کوب آدمار حضورنده و دقت ایتوب طوروچی عقل
اهلرینک کوز اوکلرنده بولماغان خرق عادت و کرامات خبرلری
اوشبو خیال اهللری طرفندن چیقارلادر. مونلر قصدی صورتده
آدامیلر لکن گینوتیزم تأثیری آستنده قالغانلردن حقیقت توکل
نرسه نی حقیقت دیب بلگان بولالر.

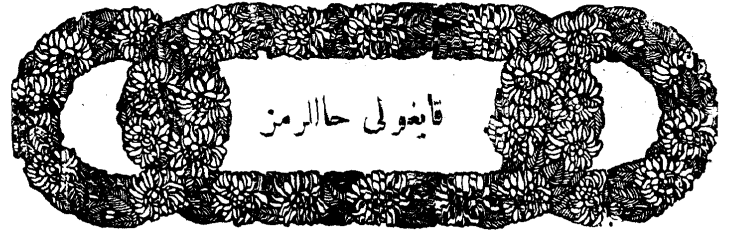
ایندی آدم بالاسی سلامت عقل اهللری طرفندن حسابسز
عصرلردن یرلی تجربه ایتولوب کیلگان بر نرسه نی یمره طورغان
احتمال برله موندی تجربه لرگه خلاف توکل بلکه موافق کیلگان
ایکنچی بر احتمال قارشوسنده بولسه هیچ شبهه یوق صوکنی
احتمالی قبول ایتارگه تیوشلی. یعنی قول صوزوب هواذن آلتون
آلو حکایتی اصلی بولماغان «وهم» که حمل ایتو لازمدر.

دیناده «وهم» که و شونی اوسدررگه و زورایتورغه بک
مستعد آدملر کوب. تیرسله گان یرلرده آشلق، سازقلرده قولماق
نیچوک تیلروب اوسسه بو آدملرک باشارنده ده وهم شول نسبتده
تیاروب اوسه، بر ساعت ایچنده کشی بویده قول صوزومی
طورغان بیوکاگنده بولادر.

«وهم» اوسدررگه و اساسی بولماغان نرسه لرنی بولغان
دیب اعتقاد قیلورغه مستعد معتبر آدملرک کوبلگی و شوشی
حقده غی بولغان ماجرالر آورو یا مطبوعاتنده هر کون یازلوب طورلادر.
یک یاخشی و الله دن قورقوچی وجدان صاحب لرینک حکم
وقتلرنده صرف یا ککش شهادت یرولری و اسلام شریعتینک بیک
کوب خصوصلرده یندی انابتلی کشی بولسه ده برگنه کشینک
شهادتینی کافی صاناموی. انسانلرک «وهم» برله مبتلا بولولری
ایچوندر.

یک معروف قاضیلردن بری: «عمرم بوینچه قیلغان تجربیه مدن
معلوم بولدی: انسانلر ممکن قدر درست شهادت یررگه طرشه لر
اما وهملری سبیلی افراط یا ککش سویلیلر، بر ماده حقنده شهادت
یروچیلردن قیولرینک درست و قیولرینک یا ککش سویله گانلکلرینی
بله طورغان علامت، یوزلری برله کوزلری و تاوشلریدر» دیب
روایت ایته در.

اسلام دنیاسنده باشقه صنفلرغه کوره «وهم» دن سلامت
و «حقیقت» دن آیرلماولری ظن ایتولگان قوم حدیث عالمیری
بولوب «وهم» برله مبتلا هم ده وهم اوسدروگه مستعدلری

طورمىشېنە ايىكى يوز سوم يېتە ايىكان ، بر يوزى تابولغان بولوب ،
ياكگدن بر يوزگنە تابارغە كېرەك بولادىر. بو حدىشى آلتون بلە
يازوب كوز آلدمزغە قوبارلقدر.

بايلرمزدن كوبسن، مال تابارغە طرشودن صوك، آنى، بلوب جامالاب
طوتو بلە بايوغانلرن كورەمز. ملالرمز صولو صاين زارلانوب: عوام
يرىمى. ييتكروب بولمى دىب قچقرولى بارده كيلولن قارامى راسخود
طوتولرندندر. بز يت ميلوونشيكلرگە ملا بولماغان. آلارنك
حاللرن بلوب. خدمتلرن قبول ايدوچيلرمز حاللرمز بويە بولغاچ
نيك كوچە نەمز و بارن طوتوب بترەمز، آندە چابوب موندە
چابوب، «حاج الحرمین الشريفيين عمران آبرى!» دىب يالئوب
بالباروب، ايلوب بوگولوب، بورچقە صراو خورلغينە توشەمز؟

بو خورقلرمز قرآن حدىشلرنى رعايە قيلمى طاوغە قاراب طاو
بولوومزدندر. يراقنى اويلاماغان حضرتلرنك: «الله تعالى ياردم
بيرسون، جون بيرسون» ديگان سوزلرى تمام قانمزغە سگوب
بتمشدر. درستىگنە نلك ياردم جون بيرسون، آندن صوك طوتارسك
آشارسك. آلدەغى بولونى كوتوب، قولدە بارن بترومز و بورچقە
كروومز جن دېوانلقدرد. وقستسوزمىزنى قارتايتودر. نيك صوك
بز لقمان حكيمنگ «كروويگە قاراب چغش قيل!» ديگان سوزن
اويلايمىز؟. مونك حاصلى آندە قاغلوب موندە صوغلوب آورلق
بلە تراكك قىلو توگك بلەكە مال تابارغە قاراو يولن كورسەتودر.

آخر زماندە دىن نى مال بلە صاقلاو بولاجاق دىب كىتابلر
طرلمشدر. حكمدان برسى اوغلىنە . «ئى اوغلم، علم اوپرەن دخى
مال تابارغە قارا!» دىمشدر. چونكە ياخشىلر سىنى علمك ايجون
حرمتلەب، توبەن خلقلر مالك ايجون حرمتلەرلر دىمشدر. حكما
مالك آزلغندن و جماعتنگ كو بلگىگدن الله غە صغىمشلردر. «دنيادە
مالدن آرتق كوگلكگە قوت بىروچى، فقيرلىكدن آرتق كوگلكنى بوزوچى
نرسە يوق» دىمشلر. ايندى مال شول رە وشچە قدرلى بولغاچ
نيك صوك بز مالنى صاقلامىمىز؟ اورنمزغە بترەمز؟.

نلك بايلرمزك جاي وقش كيوملرى كوب بولغاندەدە
قيمتلرى ۶۰-۷۰ سوملردن اوزماسە كېرەك. اما حاضرندە كوبمى
صومالرغە يتولرن اوزلرېنە قالدرايمىز. ملالر معنا خىرچى بولوب
بايلردن قالشماسقە طرشمقەدرلر.

توبەن خلقلردە يورو طورو، كىيو صالو اولگى زمان بايلرندىن
آرتقدرد. اشلرمز بويە بولغاندە بزگە مال جىيولر بر ياقدە طورسن،
آسى بولماس، بلەكە كونلرمز آوراوب تمام خورلغىغە توشوب،
باشقە ملتلر آياق آستلرنە تابتالوومز دە شېبە يوقدر. «مال قابوب
بتروچى ماقتاولى توگك، بلەكە قابوب طوتا بلوچى ماقتاولى» سوزى
اولگى مقالرمز دندر. آرتق طوتوچى آدملرگە: «نيك بولاي

بز، نيگە بو قدر فقيرلىكگە و خورلغىغە طابا بارامىز؟ بزنگ
لوگكى بايلرمز كسب ايدوب، ماللرن صاقلاب طوتوب، دىن
يوللرېنە ماللرن قزغانماغانلر. قارا خلقمزدە آرتق كوتەرلمى
وكېرەكەماس نرسەلر آلمى، ايركن عمر ايتمشلردر. حاضرندە
ايسە معيشت بوللرمز باشقە ازدن كىتيدىلر. كىتولرى، فقصە چە
ئەتسەك منە نيچك: بايلرمىز. ملالرمىز، ايكىنچىلرمىز تابقانلرن
طوتا بلەمىچە، خراب بولو مرتبە سىنە كيلوب يتيدىلر. اگرده گل
شوشى يولدن آيرماساق يات ملتلر كوزلرندىن توشوب، آلارنك
معناقلرى بولوومىز ياقندىر. بە شرور حال يوق، بزنگ مات طرش
و كسبگە محبتلى، روسىيەنگ هر ياغىنە تارالوب، كون ايتەرگە
و مال تابارغە يورولرېن، آولردن بىرسكالرگە خلقمىزك توركم
توركم كىتولرن كورەمز. مال تامبايلر توگك، تابالر اما صاقلاب
طوتونى بلەمىلر. ۵۰ تىن تابسەلر ۷۰-۸۰ تىن بترەلر. آداغن
اويلايمىلر. بو طوغىغە يول كورسەتوچى بز اوزمىز ملالر: قرآن
و حدىشلر كورسەتكەن يوللردن يورماومىزدىر. الله تعالى قرآندە
بايتاق اورنلردە، ماللرنى اورنمزغە بترماسكە، صاقلاب طوتارغە
و اورتاچە باررغە قوشمشدر.

جملە دن برسى فارقان سورەسى آخرنە «والذین اذا انفقوا
لم یسرفوا ولم یقتروا و كان بین ذالک قواما» بولوب موندە ايسە
صحابەلر (۱) ماللرن كېرەكەگەن اورنلرغە طوتوچى، قىسمىچى اورتا
طورمىش ایلە طوردىلر دىب ماقئالمشدر.

رسول اکرم كوب حدىشلردە بزگە كون ايتولرنى اوپرەتوب
كىتمشدر. جملە دن «ماعك من اقتصد» ديگان سوزى برلە، كروينە
قاراب مالن جامالاب طوتوچى آدم فقير بولماس دىب، فقيرلك
بلاسدن قاجوون بلدرمشدر. ینەدە «الاقتصاد نصف المعیشت و حسن
الحلق نصف الدين» دىمشدر. كيلورېگە قاراب چغىمگىنى جامالاب
طوتسك كون ايتو وگىنگ بارطيسن تابقان بولوب، قالغان بارطيسنى غە
تابارغە قالا دىمشدر. «كوركام خلقلى آدم، دىنك بارطيسن
تابقان بولور» دى. يعنى برە و دىئانى بلوب، اويلاب كشىلردە بولغان
تە تىلرگە قزقى، تابووينە قاراب غە مصرف طوتسە يارطى كون ايتەرلگى
آرابسز تابغان بولور دىمكدىر. موگا كورە برە ونگ بر يل

(۱) بو آیت صحابەلر خندە غە توگك بلەكە صالح بندەلر خندە
عامدەر. شورا .

«گيب» يادكارى

انگليز مستشرق قلر ندى الياس گيب اسمنده بر آدم . ۴۵ ياشنده وقتنده ۱۹۱۱ نجي يلده وفات ايتدى . گيب ، ييك ياش وقتندن بيرلى شرق تللىرى برله شغلانوب توركى ، فارسى ، عربى تللرده متخصصلردن بولغان ايدى .

گيب ياش وقتده دنيا قويويى خصوصا اوزينك اشلىرىنى ميدانغه چيقارا آلماندىن مقدم وفات بولووى ايچون آناسى كوب قاينغو تارتدى و اوزينك مالندن بر حصه تعيين ايتوب اوغلى گيب شغلنه طورغان بئخر حفنده صرف ايتلوني و شول سببلى آكا يادكار قالدرونى شرط قيادى . اوشبو مالى اداره ايتار ايچون الوغ عالمردن عبارت بر كاميسيه انتخاب قياندى و مذكور كاميسيهنى «گيب يادكارى كاميسيهسى» ديب آتاديلر . مرغليوت و براون كې مشهور مدرسلر اوشبو كاميسيهده اعضالدر .

بو كاميسيه ، تاسيس ايتلو كوتدن اعتبارا عربى و فارسى هم توركى تللرده بولغان نادر و فائدهلى اثرلرني ايزله رگه كرشدى و اوشبو اوچ دورت يل مدتده ييك عزيز اثرلر نشر ايتوب علم بازارينه رواج پردى . اوشبو اثرلردن اوزمزگه معلوم بولغانلرينى بو اورنده جيوب يازونى موافق كوردك .

«گيب يادكارى كاميسيهسى» طرفندن بو كونگه قدر باصلوب ده بزرگه معلوم بولغان اثرلر مونلردر :

(۱) **اخبار فضاة مصر** . ۳۵۵ تاريخنده وفات بولغان ابو-عمر محمد بن يوسف الكندى ننگ مصرده بولغان قاضيلر حقهده يازغان اثرلردر . باصمه نسخسى ۲۰۰ بيت بولوب آخريته حافظ ابن حجر نك تمهسى الحق ايتولگان . مونسى ۱۱۵ بيتدر . بو اثرنى آمريقالولر «نيويورق» شهرنده باصدرغنه باشلاغانلرى مصر مطبوعاتده كورلگان ايدى .

(۲) **ارشاد الارب الى معرفة الارب** . بو كتابنك مؤلفى ، «معجم البلدان» مؤلفى بولغان ياقوت حموى در . ياقوت نك ترجمه حالى «شورا» ده باصلغان ايدى (ج ۳ ص ۳۳ - ۳۶) «ارشاد الارب» اوز باندده نظيرسز كتابلردن سانالادر . ابن خلكان بو كتاب اسمينى «ارشاد الالباء الى معرفة الادباء» رسمنده يازمشدر (وفيات الاعيان . ج ۲ ص ۲۱۰) . بعض بر مؤلفلر «معجم الادباء» و بعضيلرده «طبقات الادباء» روشنده ذكر ايتمشلر . ياقوت حموى نك اوشبو اثرى دنيا يوزندن يوغالغان ديب ظن

طوتاسك ، صاقلاب طوت ! «ديسهك» : «زمان آغومى شولاي ، آنسز بولى» ديلر . بايتاق مسلمان بولغان شهرلرده به يرم ملرده عاديگنه آدملر اوستال اوستلرنده ۲۵ - ۳۰ صوملق پيچنيه ، پرائنيك ، كانفيتلر بولا ، ديلر . ايندى حرام ياقدن مال بتورلن ئه يتوب بترگيسزدر . بوزه رشلى بولغانده نيچك مال جيولسن ؟ و نيچك دين يوللرينه اعانت قيلول ، دوستلرن خوشلاندرسن ! آوزن طوطوروب : اشلر آور بارا! ديب زارلانولر معلومدر .

نيك صوگ اوزمز كېي محكوم ملت بولغان يوريلرگه قاراميمز ؟ آلاز ييك طرشچان و بولدقلى ، مال تابارغهو صاقلارغه بله لر . شوگا كوره آلارده خيرچيلر يوق ديلركدر . «بريبرده بر آز جيولسلر شونده حاضر اعانه صاندغى قوياز و شول اعانه بله فقيرلرينه صوما بيروب خيرچيلكدن قوتقارلر» ديب كوب اووقودق . دنياده آلاز قدرى برسى برسينه اعانه لى قوم يوق ديرگه ياريدر . آلاز بلوب كون ايتو آرقاسنده ، دهقهور قوم بولسه لرده ، ماللرى آرقاسنده اوزلرن بوغالتمى بارلر ، بوغالتمى غنه توگل بلكه اوزلرن قوم حاكم ياصاو اوينده بولولرن كورمكده . بز م شريعت ايسه خيرچيلكدن قاطى طيبو بله طيبوب فقيرلكنى شيطان بله بر ره تدن قويوب صغندرسه ده ، اورام طولى خيرچى تله نچيلر مزنى كوروب يات ملتردن اويالمقدمز . ئچكى و فحش يورتلرنده ده كوبرهك مال توگوچيلر بزنك مسلمانلر ، ديلر . شوشندى قباحه يوللرده ماللرمزنى بتورب ، فقيرلكنى اوزمز ازله مه كدمز . خيرات يوللرينه كيلگانده آز آچهلرن قزغانوب ، مال صاقلاو . يولينه كره مز ديب بر قازان ملاسى يازغانچه : بر آش اوزدرغانده افطارده طورى كيلسون ، قربان آشى ده اوتسن ، قدا بله قداغى ده ، كياو بله قزده كيلسونلر ، بالاغه اسم ده قوشلسون ، طوى مجلسى ده طورى كيلسون ، ملا وؤذن ده بولسونلر . بارنده بر يولى طورى كيتوررگه طرشولرن كوره باشلادق ! انا لله وانا اليه راجعون . امام عبدالله بن تاج الدين الكچميرى .

شعر :

عربچهدن :

اگر كوب آشاهم ، مينى طيگر !
آشاونگ كوبلگى ته تنى بوزادر ؛
اگر كوب يوقلاسم ، هم اويغاتگر !
يوقى برله ن عمر بوشقه اوزادر .

ع . عبد الرحمن . قازان

آمدی . مسعودی ، کسائی ، بطلیوس ، ابو حیان التوحیدی کبی
ذاترنگ ترجمه لری مذکوردر . آلتنجی جزئی ۵۰۰ بیت بولوب
۱۸۹۱ آدم ترجمه سی مذکور . بو جزءده فتح بن خاقان ، حریری ،
محسن تنوخی ، ابن جریر طبری کبی ذاترنگ ترجمه سی بار .
اڭ اوزون سویله ننگان ترجمه ، جاحظ ترجمه سیدر .

اوشبو جزءلردن استدلال قیلوب بو اثرنگ یک زور ویک
مکمل بر اثر بولاچغینی ظن قیله لر . لکن باشقه کيساکاری تابلودن
امیدلری کوب قالماغان سیندن ، باصوب چیقغان قدر جزءلرینه
مخصوص فهرستلر ترتیب قیلورغه باشلانغانینی مطبوعاته او قودق .
اوکسفورد (بودلیان) کتبخانه سنده گی نسخه لر « بومبای »
شهرنده طوروجی خرستیان روحانیسی بارتس طرفندن تابلوب
اوکسفوردگه هدیه ایتولمشدر . یازووی بوزوق هم ده یازوچیس
عرب تلی بلامادیکندن یک یا گلشلی . شول سببدن تصحیح خدمتی
یک مشقتلی بولدی ، دیلر .

یاقوت حموی کیڭ معلوماتی ، تکلفسز یازوچی و تعصبسز
هم ده اسلام عاملری برله آشنا و اسلام تاریخی حقنده یک احاطه لی
بولغانغندن ، اثرلری گوزل ولذتیدر . تاتارلر یاندرغان اسلام کتا-
بلرینک اثرلری و مکدن بر الوشلی آنجق یاقوت حموی ننگ
« معجم البلدان » هم ده اوشبو « ارشاد الاریب » اسملی کتابلرنده
قالغانلغی معلوم . بابالرینک گناهلرینی آزغنه بولسه ده پرده له و
قصدی برله شوشی کتابلرینی ، ایزله ب تابو و باصدروب تاراتو
بو کونده « بزلر تاتارلر مز » دیب دعوا قیلوچی خلقلر اوستنده
بورچ بولغان حالده اولگیسینی نمسه عالمرندن و سستفلید ،
صوگفیسینی ده انگلیز عالمرندن مرغلیوت هم ده « گیب یادگاری
کامیسیه سی » طبع ایتدردی .

یاقوت حموی ، ترجمه حال یازو طوغروسنده متخصص
آدلر ننگ بری بولوب هیچ کیم که طرفدارلق و یا که خلافتق
قیلمی یازا آادر . کمنگ گنه ترجمه جالینی یازسه ده آنک حقنده غی
مدح و ذم سوزلرینی قام کو چره و محاکمه قیلو خدمتینی او قوجیلر ننگ
اوزلرینه قالدردر .

۳) **انساب السعانی** . « کتاب الانساب » دیب معروف
بولغان بو کتاب ۵۶۲ ده وفات بولغان ابو سعید عبدالکریم المرزوی
الشافعی تألیفیدر . موننگ نسخه سینی بریتانیا ، وزه خانه سندن
هم ده استانبولده کوبولی ، یاکی جامع ، اباصوفیا کتبخانه لرندن
تابوب سینکو غراف برله ۱۲۱۶ بیت اوزرنده طبع ایتدردیلر .
اوشبو نسخه نی حسن افتدی آچورین کتبخانه سنده کوردم لکن
اوزیمه کیله چگینی امیدله نوب مذکور نسخه نی آرتق تکشرمام
بلکه « اوزمه کیلگان نسخه نی قارارین ، و « شورا » ده سمعانینگ

قیلنده در و شوننگ ایچون ده علم عاشق لری کوب نأسف ایتلر ایدی .
صوڭ و قتلرده بعض بر کيساکاری « اوکسفورد » کتبخانه سندن
تابلوب « گیب یادگاری کامیسیه سی » طرفندن باصدورغه قرار
بیرلدی و تصحیح خدمتینی ده مشهور مستشرق مرغلیوت اوزرینه
تابشردی . لکن بردن بر گنه بولغان نسخه نی تصحیح قیلو مشکلدر .
شونک ایچون مرغلیوت ، مونی تصحیح وقتنده یک کوب اورنلرده
اوزلرینک مأخذلری بولغان کتابلر ننگ و باشقه اثرلر ننگ یاردملری
برله تصحیح قیلورغه مجبور بولدی . مرغلیوت ننگ تصحیح وقتنده
مراجعت ایتکان اثرلری شونلردر : اغانی ، فهرست . حکمة يشوع
بن سیراخ . صبح الاعشی ، المحاسن (یهقی ننگ) ، المیان والتیین
هم ده الحیوان (هر ایکسی جاحظ ننگ) ، غرر الحصاص ، زهر-
الاداب ، جهرة الامثال ، سرح العیون ، فوات الوفيات ، المزهر ،
وفیات الاعیان ، الفصیح ، یتمة الدهر ، کتاب الوزراء (صابی ننگ) ،
معجم البلدان (یاقوت ننگ اوز اثری) و موندن باشقه یک کوب
قول یازمه و باصمه اثرلر .

بو کون که قدر اوشبو اثرنگ برنجی ، ایکنجی جزلری ،
اوچونجی جز ننگ بر آز اورنی ، بیشنجی ، آلتنجی جزلری
باصوب چیقدی . آلتنجی جزء « بومبای » شهرندن ، بیشنجیسی
استانبولده کوبولی کتبخانه سندن و قالغانلری ده « اوکسفورد »
کتبخانه سندن تابامشدر . اوچونجینک قالغان کيساکاری و دورتجی
جز هم ده آلتنجیدن صوگفیلری تابلماغاناقدن باصلمی طورالر .
اگرده تابولسه قطعی صورتده باصاچقلردر . بر جزئی هندستانده
« لکناو » شهرنده بارلغندن خبر چیقغان بولسه ده سوگندن بو
خبرنگ درست بولماغانلغی بلندی .

مؤلف اوزی ، کتابنگ دیباچه سنده : « بو اثرمه علوم
عریه ، نسب و قرائت ، تاریخ و اخبار ، تحریر و تدوین فنلرنده گی
عالمر حقنده یک قسقه روشده گنه خبر بررمن » دیسه ده ابوالعلاء
المعری ترجمه سی باصمه نسخه ده ۴۳ بیتدر . اگرده اوزون
سویله گن بولسه ایدی موننگ قدر ایکی اوچ مرتبه اوزایغان بولور
ایدی . برنجی جزئی آدم بن احمد الهرمی ترجمه سی برله باشلانوب
احمد بن علی المعمرده بتدر . اما الف حرفینک یارومی ده سویله -
نمگان . جمله سی ۴۳۰ بیتدر . ایکنجی جز ۲۱۵ بیت بولوب
جمله سی ۴۲ آدم ترجمه سی مذکوردر . مونلر ننگ اوللری حبشی
بن محمد بن شعیب الشیبانی و آخرلری ده حسن بن میمون البصری در .
اوشبو جزء ده فیلسوف متی بن یونس برله علوم عریه عالمرندن
ابو سعید سیرافی آراسنده منطق برله نحو ننگ قایوسی فائده لی
و اهیتلی ایکانلگی حقنده غی مناظره لری بار . بیشنجی جزء ده
اصهبانی (اغانی مؤلفی) ، ابن جنی ، ابن سیده ، ابن عساکر ،

ترجمه‌های حالبی ده شول وقت یازارمن» دیب عمرمی باشقه کتابلر قاراوغه صرف ایتم. مگرده کوتمگان روشده زور حادثه‌لر بولوب کیتووی سبیل، کتاب کیلوب یتادی، قایده بولسه‌ده بر یرده توقنالوب قالدی. دینار طنچلق تابقان صوگ انشاءالله کیلور و نصیب بولسه بو اثر حقنده شول وقتده یازارمز.

(۴) **بایرنامہ**. هندستانده مغول حکومتی تأسیس ایتوب ۹۳۷ هجریده وفات بولغان ظهیرالدین محمد بن میرزا عمر شیخ طرفندن یازارغان «توزوک باری» اسملی اثر در. بو اثرنی انگلیزلر اوز تلرینه ترجمه ایتوب باصدرغانلر ایدی. چغتای شیوه‌سنده بولغان اصل نسخه‌سینی ایلمینسکی «قازان» شهرنده طبع ایتدردی. صوگ وقتلرده هندستانده «حیدر آباد» شهرنده سیر سالارجنک کتبخانه‌سنده اصل نسخه‌سی تابولوب «گیب یادگاری کامیسیه‌سی» شونی سینکوغراف برله عینا باصدردی. جمله‌سی ۳۸۲ بیت بولوب ایکی تورلی مفصل فهرستی ده بار. ایلمینسکی باصمه‌سنده بر آز توشکان اورن بار دیلر ایدی، شاید بو نسخه تامدر.

(۵) **تاریخ مہاراجہ کشای**. هجرتدن ۶۵۸ نجی یلده وفات بولغان علاءالدین جوینی ننگ فارسی لساتده یازارغان اثریدر. حاضرنده، چنگیز خان ترجمه‌خالندن عبارت بولغان برنجی جلدی باصلدی. باشنده مؤلفنک ترجمه‌حالی هم‌ده کتابنک اهمیتی حقنده مشهور نشرقلردن براون ننگ مقدمه‌سی بار.

(۶) **تاریخ مغول**. فضل الله رشیدالدین ننگ فارسی لساتده مغول خانلری حقنده فارسیچه یازارغان اثریدر. مونک چنگیزهم آندن صوگنی مغول خانلری حقینه تخصیص ایتولگان ایکنجی جلدی مستشرق بلوشیه ننگ تصحیحی، شرح و حاشیه‌لری برله ۶۲۰ بیتده طبع قیلندی.

(۷) **تجارب الامم و مناقب الائمةم**. هجری برله ۴۲۱ ده وفات بولغان علی ابن مسکویه ننگ تاریخ فننده یازارغان بیک قائده‌لی اثری. «گیب یادگاری کامیسیه‌سی» مونک نسخه‌سینی استانبولده «آیا صوفیه» کتبخانه‌سندن تابوب ال‌کک برنجی و آندن صوگ آلتنجی جلدینی اصلینه موافق قیلوب سینکوغراف برله باصدرمشدر. بو اثرنک اوشبو آلتنجی جلدی ابن جریر طبری ننگ مشهور «تاریخ الامم» ینه تمه حکمنده بولغانلقدن باشقه جلدلردن مقدم طبع ایتولمشدر. اوشبو کتابنی اوز قنده مثالسز بر اثر دیب مدح ایتلر. برنجی جلدنک باصمه‌سی ۶۰۰ بیت در.

(۸) **رحلۃ ابن جبیر**. اندلس عالملرندن بولوب ده «اسکندریه» شهرنده ۶۱۴ هجریده وفات بولغان ابن جبیر ابوالحسین محمد بن احمد الکنانی سیاحت نامه‌سیدر. بو آدم اسپانیه‌ده «بلنسیه» شهرنده دنیاغه کیلدی و علم تحصیل ایتدیکنندن صوگ دمشق.

بغداد و باشقه مشهور شهرلرده یوردی و اوشبو خصوصده بر سیاحت نامه یازدی. مذکور سیاحت نامه، «رحلۃ ابن جبیر» دیب مشهوردر. مونی باشلاب انگلیز عالملرندن «رایت» اسملی ذات ۱۸۵۲ میلادیده «لایدن» شهرنده طبع ایتدرگان ایدی. بر قدر اورنلری فرانسزچه‌غه ترجمه ایتلوب هم‌ده فرانسزچه شرحلر برله برلکده ۱۸۴۶ ده «پاریژ» ده باصلمشدر. صوگره ۱۳۲۶-۱۹۰۸ ده مصرده ۳۳۶ بیتده طبع ایتدیلم. «کشف الظنون» صاحبینک «رحلۃ الکنانی» دیب ذکر ایته طورغان اثری شوشیدر. حاضرنده مونی «گیب یادگاری کامیسیه‌سی» مستشرقلر ننگ شیخاری بولغان، دی جویهدن تصحیح ایتدروب نشر قیلدی.

(۹) **العقود اللؤلؤیة فی اخبار الدولة الرسولية**. هجرتدن یدنجی عصرده «یمن» ده «دولت رسولیه» اسمنده بر حکومت تأسیس ایتولوب توقزنجی عصرنک یاروملرینه قدر دوام ایتدی. ال‌ک اولگیلری علی بن رسول بولوب ال‌ک صوگرلی مظفر بن یوسف ایدی. مونلر ننگ ال‌ک مشهورلری سلطان اشرف اسماعیل بن عباس بولوب ۸۰۳ ده وفات ایتدی. حافظ ابن حجر «زاید» شهرینه یازارغان وقتنده کوب التفات قیلغان، فیروز آبادی غه‌ده قزینی نکاح قیلوب یرگان پادشاه اوشبودر. «قاموس» دیباجه‌سنده اسمی مذکور. هجرتدن ۸۱۲ ده وفات بولغان علی بن الحسن الخزرجی اوشبو «رسولیه» دولتی حقنده «العقود اللؤلؤیة فی اخبار الدولة الرسولية» اسمنده بر کتاب ترتیب ایتدی. مونک یازمه نسخه‌سی «لوندن» ده تابولوب انگلیزلر طرفندن انگلیز لساینه ترجمه قیانوب باصلدی. صوگره «گیب یادگاری کامیسیه‌سی» کتابنک اصل نسخه‌سندن برنجی جلدینی نشر قیلدی. «لوندن» ده بولغان نسخه «هندستان» ده معتمدخان عالمگیر ملکندن قرالدین خان ملکینه کوچکان و آندن ده «لوندن» غه کیلگان بولووی روایت ایتوله‌در. برنجی جلد، ۷۲۱ حوادثی برله تمام بولوب مستشرق براون طرفندن تصحیح قیلنمشدر، بتونسی ۴۴۰ بیت.

کتاب نسیمه و لایة مصر. بو هم ۳۶۶ ده وفات بولغان ابو عمر محمد بن یوسف الکنندینک در. مونک برنجی جلدینی «کونینغ» اسملی ذات «نیوبورق» ده طبع ایتدرگان ایدی. حاضرنده «گیب یادگاری کامیسیه‌سی» ده نشر قیلدی. ۳۰۰ بیتدر.

«گیب یادگاری کامیسیه‌سی» بعض بر اسلام اثرلرینی انگلیزچه‌غه ترجمه ایتدروب نشر قیلوب برله ده مشغولدر. جمله‌دن بیشنجی قرن هجری عالملرندن بولغان علی بن عثمان الجلابی الهجویری طرفندن تصوف حقنده فارسیچه یازارغان «کشف المحجوب» اسملی اثر برله یوقاریده مذکور بولغان «العقود اللؤلؤیة» ترجمه‌لریدر.

باشقرد يرلرنيڭ چيتلرگه كيتووي و آناڭ نتيجهلري

(اجتماعي)

بوندن ۲۰-۲۵ يللرغنه الوك طوق و ايي چران صووي (اورنبورغ اويانزنده) بوننده غي يرلر بارده باشقرد قولنده ايدى . بزنيڭ آنا - بابالرمز ۲۵-۳۰ چاقرملرغه جايلوب ايركن صحراده باطالر، بر يردن طويسلر ايكنچي يرگه كوچوب بيه صاوار و قمز اچلر ايدى ير كيڭ، ئولهن شهب، قش كونلري حتمى ماللري يالانده چغا، كوز كوني، ئرلن ياخشى قالغانلقدن قار آشا تيبوب طاماق طويدروب چغالر ايدى . اول وقت ايگن بولمى آچ قالو، قورماسز قالونى بلميلر ايدى . طاماكلرى طوق، اوستلرى بتون، خاتون - قزلرى باشدن آياق كموش تنكلرگه چولغانوب يوريلر ايدى . خاتونلرنيڭ آرقه لرينه طاغا طورغان چاچ بويلرغنه ۲۰۰ سومدن باشلاب ۵۰۰ سومغه چيته ايدى . باشقرد خلقى شول رهوش باباق اچنده راحت و هيچ نرسه دن خبرسز طنچ ياتقان وقتده ديناغه بز بلمه گان احتياجلر طووا باشلادى . اول آراده كوب اويلاماسدن يرلرمزنيڭ يوقغنه حق بلهن چيتلرگه صاتيلا باشلاغانلغى، درستى صاتاغانلغى، هيچ كورغه ديگي و سيزلمه ديگي حالده يانمزغه باشقه لرنيڭ كيلوب اوطورا باشلاغانلقلرى كوردى . بر ياقدن صامارا و صارا تاق يايلى كيلوب مكار، مكار ديساينه يرلرمزنى بيلي، آط زاوودلرى صالا، بتون يرلرني قارا يرطوب ايگن چه چه باشلاديلر . ايكنچي ياقدن نيمس و خاخول اوللرى (واق، واق خوطرلر) پيدا بولا باشلادى . بز چككنه ايدك . بو يرلرنيڭ نيچك بولاي هيچ سيزلمه سدن چيتلر قولينه كروب كيتولرني تفصيلي بلهن بلمه دك . بالغز آنا بابالرمزنيڭ ماللرى كيموب، يرلرى طارايا باشلاولرى آرقاسنده باشمزغه تورلى راحسزلك و احتياجلر كيله باشلاغانيني غنه سيزدك .

آكلاشلى كى، بزنيڭ يرلرمز برسى ده تيوشلى آچق برابرينه صاتيلوب اول آچهلر بزنيڭ دنيا مزي توبلى مدني بر يولغه صالوب يياررگه ياراماغانلر . عقلغه نيقدر يراق بولسه ده بو يرلرنيڭ چيرك چاي، بر قداق شيكر قدر اهميتسز بر بها ايله صاتلغانلقلرى درست بولورغه تيوش . آچق، مال آغانلرى ده اول مال و آچق نى تيوشلى اورنلرغنه طوتوب فائده لاناغانلر . يوق بار تكلف، ايسرتكچ

و فحشكه صرف قلوب بترگانلر . حاضرگي اخلاق توشونكيگي بوگا زور شاهدر . شولاي ايتوب موندن ۲۰-۳۰ بل بر چيتدن ايكنچي چيتى كورنمى طورغان يالانلر، بولونلق و صو بويلرى بارده نيمس و خاخول خلقلرى بلهن قورشالوب آلتانلر . اصل ير ايهسى بولغان باشقردلر بر آط، بر صير آسراودن عاجز قالوب بارلر . خاخول و نيمسلر بو يرلرني يوق حق بلهن آلوب ۱۰ - ۱۵ يل اچنده شول قدر فائده لاناغانلر، بايلقلرى بلهن حاضر بتون اطرافنى اوز قوللرندى خدمتچي ايتوب طوتالر . شولاي ايتوب بوندن ۱۵-۲۰ يل باي خوجه بولوب طورغان كشيلىرنيڭ بالالرى بارده چيتدن كيدگانلرگه خدمت ايتوب طاماق طويدررغنه مجبور بر حالگه كروب بارلر . باشقه سن سوبلهب طوررغنه حاجت يوق . بر نيچي حاجت اصليه دن بولغان مکتب مسئله سینه كوز صالو چيته . حاضر واقغه نيمس قالونيه لرندى ابتدائى مکتبلر اوستينه ۲-۴ قلاصلى منتظم اشقوللر بولوب آينه ۴-۵ سوملق معاملر اوقتوب طورديغى حالده بيك كوب باشقرد اوللرندى آينه اون سوملق معلم طوتا آلدير، مکتبلرى جيمرك، بتون بالالر آش و مجلس هم عمله اشلرى آراسنده كروب بر نيچه مينوتلرغنه اوطوروب چغا طورغان محله خادملرى (ملا و يا مؤذن) كوزينه قاراب طورالر . ترتيب و نظام يوق . قز بالالر آراسنده يازو طانيغانى يوزگه بر بولماس . فقيرلك شول قدر كوچلى كى، مونه شول اشلرني يولغه سالودن عاجزلر .

نيمسارنيڭ ۱۰-۱۵ چاقرمغه بر دوكتورلرى، اول صاين فيلدشرلرى بار . بزنيڭ خلق شول كونگه قدر ايشان تو كروگي، قارچقلىر قوقوسى بلهن طورالر . كوب يازلغان و كوب تنقيد ايتولگان بولسه ده شول كونگه قدر بو حالنك مهلك نتيجه سى تيوشنچه حس ايتولمى ايدى . حاضر هر تورلى يغو شلى آورولر طاراو بلهن قارچق و ايشان تو كركلرينه اشانوب طورولرنيڭ يامان نتيجه سى كوريله باشلادى . هر يردى موگا قدر قارچق و ايشان حضرلرنيڭ نجر به سنده بولماغان آورولر پيدا بولغانلغن سويليلر . و شول حقه ده چاره صوربار . لکن، بيك معلومدركه، بوندى، مدني خلقلر آراسنده ده چاره سى طابلو چيتن بولغان مشكل آورولر توگل، بيك عادى آورولر وقتنده ده شول آرونى خاصلاب اوگره نگان دوكتور يا فيلدشرلردن باشقه چاره طابوب بولميدر . ير ساتونك عاقبتى مونه شول بولدى . . دنياده طورور ايچون آخرغى بر چاره لرگه كوچسز قالدق . ير طار، طار يردن كوب ايگن چغاروب فائده لانا آلميز . شونلقدن بالضرور باشقه لرغنه قل بولامز . مکتبلر بتوشسز، اول بالالرينه قزلرينه توگل ايرلرينه ده تيوشلى بلملكلر يرلمى . اخلاق بوزوق، مکتبلر توبلى بر يولغه

۶) شعرلرنی شعر ایتوب ترجمه ده مترجملرگه یاخشوق قنه ایرکلر بیرلرله ده، أما ترجمه سنده شعریت بولماسدی بولغانده اول حقوقدن شاعر - مترجم اوزی امتناع ایتهرگه تیوشلی .
منه، شوشی معلومات ابتدائیه نی ایسکه آغاندن صوگ «شورا» ده یازغان مترجم أفندیگ «گلستان» ترجمه سینه کیلیک .
بو ترجمه ده مترجم أفندی یوقاروده سانادیفمز اولیات اساسیه لرنی رعایه قیلماغان .

«حکایت: بورونفی زمانده قایسیدر بر پادشاه تون بوینچه شراب اچوب اوطورا تورغاچ طاک آتقانینی بلمی قالدی .» - دی .
مونده مترجم أفندی گلستانگ اصل عباره سینی کیتورمه گان؟ اوزمز «اوقا» نك کتاب کیتلرندن صورا بولما امداق . بهرچه شیخ سعدی حضرتلرینک حکایه سی بولای بولماسقه کیرهک .
یعنی «قایسیدر بر پادشاه» دیگان سوزنی شیخ سعدی حضرتلری اوز حکایه لرلنده ایتمه س توسلی . چونکه «قایسیدر بر پادشاه» دیگاج ، عبدالله سی مو، عبیدالله سی مو؟ دیگان معنا چغا . شیخ سعدی حضرتلری ایچون ایسه ، اول پادشانک عبدالله مو، عبیدالله مو بولورونک هیچ بر حاجتی یوق .

آندن صوگ «طاک آتقانینی بلمی قالدی» دیب واقعه ده اوزی شاهد بولغان کبک ایتوب یازا . بو یارامی . دخی : «شرابنک قزوغی باشینه نغراق کیته باشلاغان بولورغه کیرهک ، بو شعرنی قابات قابات اوقی باشلادی» - دی . بو سوزلرده بو عباره بلهن شیخ سعدی حضرتلرینک حکایه لرلنده بولماس . باشقه تعییر بلهن ایتلگاندر .

«مارا بجهان خوشتر ازین یکدم نیست»

کزینک و بد اندیشه واز کس غم نیست»

دیگان فارسی شعرنی مترجم أفندی خطا ترجمه قیلغان هم ترجمه سن «کویلی ترجمه» دیب خطا آطاغان . اول فارسی شعرینک درست معناسی بولای بولا : «بزگه دنیا ده موگاردن خوش راق بر وقت یوق ، چونکه هیچ کمدن قورقوومز ویاخشی یاماندن غممز (قایغومز) یوق» دیگان سوز بولا . مترجم أفندی ایتکانه : «بز کبی کیفی خوش اولغان بو جهانده اصلا یوق . یخشی یامان ایله هیچ اش ، کمسه دن بر غم ده یوق» دیگان سوز توگل .

مترجم أفندی ایکنجی شعرنی ده خطا ترجمه قیلغان هم «کویلی ترجمه» دیب اول ترجمه سن ده خطا آطاغان .

شعری بو :

«ای آنکه باقبال تو در عالم نیست ،

گیرم که غمت نیست غم ما هم نیست» .

مترجم أفندی مونی :

صالینه آلمانلقدن توزه تو یولی ده غایت آوردر . ایندی بردن بر امید اورنی بولسه اولده زیمستوا یاردمی . زیمستوا اشلری بولغه صالینو ایله باشقردلر آراسنده بولغان مکتب ، مدرسه لرنی بولغه صالوغه یاردم بولوب روس - چه - مسلمانچه مکتبلر آچیلوب ، آغرا نوملر ییارلوب یورت و ایگن اشلری ده بولغه صالینور دیب کوتوله در . زیمستوا طرفندن جدی تشبیلر قیلغان وقتده ، عاجزلکنک آخر چیگنه یتوشکان باشقرد خلقی ، دنیاسی ننگ توزه لووی بولنده قیلغان چاره لرینک هر قایوسینی مع الممنونیت فارشی آلور دیب اویلانادر .

اورنبورغ اویازی ایسانقول اولنده امام خطیب و مدرس محمدشاه بورانقول . «وقت» .

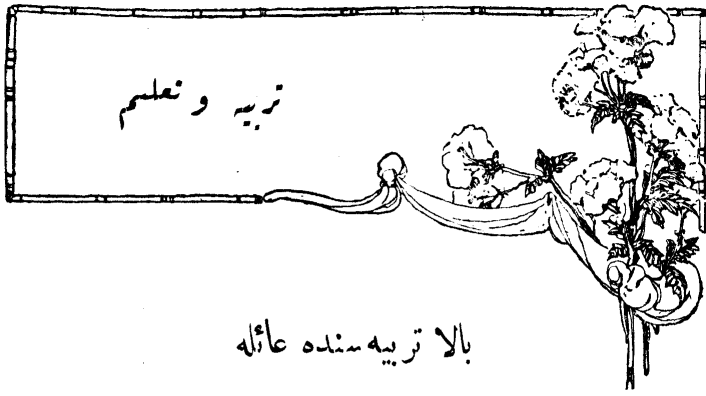

«گلستان» ترجمه سی حقنده

معتبر «شورا» ژورنالینک بولمائی ۱۶ نجی نومیرنده «فارسی دن تورکیگه اوچنجی دفعه ترجمه غونه سی» دیب بر کشی شیخ سعدی حضرتلرینک گلستاندن بر حکایه نك ترجمه سینی کورگزه هم شولای ترجمه قیلغانده یاریی ؟ - دی . موگا جواب ایچون اولا ترجمه فنینک قواعد اولیه سندن بر ایکیسن گنه بولسه ده ایسکه آلیق . ایکنجی بر تلده یازغان بر اثرنی اوز تلیگه ترجمه قیلغانده :
۱) اوز تلکنک قواعد صرفیه ونحویه سن بیک یاخشی رعایت قیلورغه کیرهک .

۲) ترجمه قیلورغه طوطیناچق اثرک نیندی تلده بولسه ، شول تلنک قواعد صرفیه ونحویه سینه یاخشی آشنا بولورغه کیرهک .
۳) اوشبو ایکی تلنک اصل اوزلرلنده وقواعدلرلنده بر برسینه نسبتاً نیندی فضیلت و کیمچیلکلر بارن کوز آلنده طوتارغه کیرهک .
۴) ایکنجی بر تلده یازغان اثرنی اوز تلگه ترجمه قیلغانده هم معنا هم تعییر جهتندن درست بولوب چغشینه بیک اعتبار قیلورغه کیرهک . مثلاً : اصلنده «یوقونو؟» مناسنده بولغان سوزنی «یوق» دیب گنه ترجمه قیلورغه یارامی هم اصلنده حکایه ننگ قهرمانی «بر پادشاه» دیب تعییر ایتلگان ایکان آنی «قایسیدر بر پادشاه» دیب تعییر درست بولمی .

۵) حکایه لر آلبته حکایه طرزنده ترجمه قیلورغه کیرهک . واقعه ده اوزک شاهد بولغان کبک ایتوب یازدگی؟ ته می ، معناسی بتولنه یوغالا .

بالا تربیه سنده عائله

بر ملتک حیات و حیات اجتماعی سنده، ملیتی صاقلاب
صاقلامونده خاتونلر علمی بیک زور رول اویناغانلقدن، آندن
یگرهک عائله ننگ و بالخاصه معصوم بالارننگ یازمشی آلاز قولینه
ظابشرلغانلقدن خاتونلر مسئله سی و آلازننگ تربیه و تحصیلی حقنده
جدا توشنورگه غایت اساسلی روشده ملاحظه ایتلورگه تیوشلیدر.
بو مسئله ده آزرغه یا گلشورلر بیک زور خطرله لرگه، بیک کچککنه
بولغان چوققر وتومگا کار بیک نق آنبولارغه سبب و باعث بولاجغنده
شبهه یوق. شونک ایچون مین، بو مسئله ده حقم و اقتدارم بار
دیگان بر دعوا ایله توکل بلکه مسئله مهمه نی انظار عامه گه عرض
و تقدیم ایتمک اصولی ایله شوناردن بر آزر بحث قیلورغه جسارت ایتهم.
بالارغه ملی تربیه بیره آلورلق آنالر یتشدرور، خاتونلر ننگ
تعلیم و تربیه مسئله سی بزنگ ایدل و اورال بویی تورکلری ایچون گنه
توکل بلکه عموم روسیه مسلمانلری حتی بتون اسلام دنیاسی ایچون
توشنورله چک و بر آن اول ذره قدر کیچکمه سدن حل ایتلورگه
تیوشلی بولغان غایت ده مهم مسئله لردندر. بالارمزرغه ملی تربیه بیره
آلورلق آنالرنی قایدده یتوشدرور مسئله سینه کیلسهک: بو کونگی
روس مکتبلری بزنگ پلانمزرغه کیلوب یتهمی یوقمی؟ یاوروپا مکتبلرینه
هر آنا اولاجق خانملرمزنی ییهره بیک کوچ توگلمی؟ بو اش
ممکنی؟ ممکن بولغان تقدیرده یاوروپا مکتبلری بزنگ حاجتلرمزنی
اوتارلک حالده لرمی؟ خاتون قز تحصیلنده غی توتقان اولولردن
یاوروپالیلر اوزلری بیله قانعلرمی؟ اشته منه بولارنی اوبیلارغه و بر
آز تفکر ایتهرگه تیوشلی.

اگرده مذکور ملتلر ننگ خاتون- قزلر تربیه و تعلیمنده گی
توتقان بوللری بزنگ پلانمزرغه موافق ایسه یعنی آلازننگ بیرگان
تربیه سی بزنگ ملتنگ احتیاجنه مطابق و ملتیزگه آنی یوتدرو
ممکن ایسه بز پیغمبرمز علیه الصلوة والسلام حضرتلر ننگ «خذ
الحکمة ولا یضرك من حیث و عا خرجت» (؟) دیگان فرمان
عالیسنه امتثالاً خاتون- قزلرمزنی مذکور ملتلردن تعلیم و تربیه
آلدرتورغه هم تعلیم و تربیه بابنده آلازغه تقلید ایتهرگه حاضرمز.
آننگ ایچون پیغمبرمز علیه الصلوة والسلام حضرتلر ننگ «الحکمة

«ای بختلی پادشاه! بختکده سیکا همدم (تیگ) یوق. سینده
بر غم بولماسه، بزده ده هیچ غم یوق» دیب ترجمه قیلغان.
درست توگل.

درستی بولای: «ئهی، بختلیکده دنیاده نیکک یوق کسی!
سینک قایغوک بولماغاج ده، بزنگ ده قایغومز یوقمونی؟» دیگان
سوز بولا.

مترجم آفدینک گلستاندن اصل عبارلرن کورگازگان بیرلر ننگ
ترجمه سنده بارسنده خطا بار. خطا بارغنه توگل، اول ترجمه لری
هیچ یارارلق توگل. شولارغه قیاس ایله اصل عبارلرن کورگازمگان
بیرلری ده درست توگلدر دیب بیک قطعی شبهه له نه مز. باشقه
و جهمزرده یوق توگل؛ مثلاً: بر بیرده مترجم آفندی گلستاننگ
اصل عباره سن کیترمیچه گنه: «کیومم بولماغاج میتده ایتک نیچک
بولسون؟!» دیگان سوزنی ذکر ایته. مونک اصل عباره سی،-
خاطر مزده قالغانچه،- «دامن ازجا آرمکه، جامه ندارم» ایدی
کبک. اگر اصلی شوشیلائی بولسه، یوقاروده غی ترجمه درست
بولمی. درستی- «ایتک قایدن آلم، کیومم یوق»- دیهرگه
کیرهک.

حاصلی: شیخ سعدی حضرتلر ننگ گلستان کتاین «شورا» ده
کورگازلیگان بو نمونه چه ترجمه قیلورغه یارامی. شیخ سعدی
حضرتلری اوزی ده اول شوشندی اورون مناسبتی بلهن:
«ترسم نرسی بکعبه، ای، اعرابی!
که این ره که، تومی روی، برکستانست»

دیپ اوتکان بیت. سعید رمییف. ارفا.

شورا: گلستاننی ترجمه ایتوچی آفندی ظرفندن بولغان
مشورتلر ننگ جواباری بر بیرده جیولسون ایچون بز بو مقاله نی
اوشبو حالنده درج ایتدک. لکن بو ذاتنگ فارسی لسانده ماهر
حتی متخصص بولوروی اوزینک مدرسه شریکلری، امثال و اقرا-
نارینک شهادتلری برله ثابتدر.

شعر:

ایدیئال

صول کوزن قصوب مینی اوچکله سه یاوز فلک
اوطقه طونمنی یاغالمام بورچه گه مین اوپکله لب.
چن مقدس ایدیئال بو، شول مینم طوتقان یولم،
مین نیچک اوطقه یاغیم، اول بیت مینم عزیز طونم.
عین الحیات ایلمکینوا. «اورنورغ».

بله خاتوننی ترکک میدانلرینه اول حدلی بردن برکه آتوب توشورمیدر. آنک ایچون خاتونغه ایرلردن آیری بر تربیه بیرو ایله مکلفمز. حاضرکه بزگه سیاسی خاتونلر اول قدر لازم توکلدر. هر شیدن اول آناغه، مریه که هم کیه چک نسل و بوونلر مزنی یتوشدره چک خاتونلرغه محتاجمز. ایشته مسئله موندن عبارتدر. خاتون بو نقطهغه نظراک ئلکگی بر پیداغوغدر. آنک ایچون اکثریت نسواغز سپه قتر و سقوبی فنندن، و فرقه لرنگ تشکلاتندن، دره دنو ط انشاسی ایچون کیرهک بولغان علملردن بیگرهک وطنغه شدت ایله لازم بولغان بالار نیچک یتوشدریلور؟ گوزل بر نسل نیچک «فابریکه» ایتلور؟ ذریت طباً، حفظ صحت اعتباری ایله، هم پسیخالوغیه و پیداغوغیه نقطه نظرندن نیچک یتوشدریلور؟ و نیچک یتوشدریلور که تیوشلی؟ اشته شونک کبک بزگه اهم بولغان علملرنی و ضرور اولغان ماده لرنی بزنگ خاتونلر مز بیگرهک ییلور که تیوشلی در».

ایشته خاتونلر حریتن و آلارنک ایرلر ایله تیگز و بر حقوقده اولولرن جان و دلدن تلی تورغان، تلی تورغان غنه توکل بلکه شول یولده بالفعل طرشا تورغان جلال نوری بک نه دیور! دقت و ملاحظه ایتولملی.

جلال نوری بک حضرتاری دیدیکنچه بزنگ وولغه بویی تورکلی و بتون روسیه مسلمانلری ده هر شیدن اول کیه چک بوونلر مزنی مطلبمزه موافق ایتوب یتوشدره آورلق افتدارغه مالک بولغان آنالرغه غایت و صوگ درجه ده محتاجمز. شونک ایچون بزنگ قزلرمزه بیرله چک و آلارنک آلاچق تربیه لری بسبتون باشقه اولمالیدر. موندی آنالرنی یتوشدره ایچون اوزمزه مخصوص و اوزمزنک ملت طرفندن آچولغان دارالعلوم و العرفانلر بولنورغه تیوشلیدر. مثلاً: ابتدائی، رشدی درجه ده گی مکتبارده، اورتا درجه تحصیل کورو ایچون بولغان گیمنازیه لره بزنگ ملتسگ اوز طرفندن تأسیس ایتلور که تیوشلیدر (۱).

(۱) بو سوزلرنی سویله وی بیگل بولسه ده امله وی اول قدر بیگل توکل. بورن زمان شا کردلری دنیاغه چیقاندن صوگ تیمر توبه لی یورتلرده خاتونلری برله قویماقده پلاو، صاری مایده قایناق آشاب طورولرینی، مامق توشاکلرده یاتولرینی، یاخشی آنلرده یورولرینی فرض ایتوب سویلیلر ایدی ده دنیاغه چیقاندن و معیشتنی بالفعل کوره باشلاغاندن صوگ اوزک قاقی طوروب برگنه قازقنکده اوطوروب طورماغا ایننی صواب بهلر ایدی. استانبولده قزلر غیمنازیه سی صالونورغه باشلاغاندن صوگ قیامتله قوبدی، آرتندن یوروچلری فرانسه غه قاچدیله جلال نوری افندی سویله گان سوزلر، مهندی آناسینه معلوم بولماسه بولماز. تورکیه محررلی بالا تربیه سنده آنالرنک خدمتلی، تأثیرلی چیکسز ایکنلگینی مطبوعاتده سویلرده اوزلری کوبرهک نمسه و فرانسز قزلرینه نکاحلرله قزلرغه ملی تربیه بیررکه تیوش بولوی حقتده بیک قاینار مقاله لر یازلده اوز

ضاللة المؤمن یاخذها انی وجدها» حدیث شریفی هم ایسمزده در. فقط یاوروبایلرنگ قایوسینگ بولسه ده خاتونلر تعلیمنده گی طوتقان یوللری و رعایه ایکنان قاعده و اصوللری بزنگ حالات روحیه. مزغه غیر موافق و سویه مدنیه مزگه غیر مطابق اولسه کیرهک. حتی آلا خاتون - قز تعلیمنده گی طوتقان یوللرندن اوزلری بیله نمون و قانع توکلدر.

فرانسه ننگ علوم اجتماعیه عالملرندن فیلسوف ژول سیمون اوز خاتون - قزلرنک تربیه و تعلیملری حقتده طوتقان یوللرندن قانع اولمیجه و شول حقتده بویله دیه در: «خاق ۱۸۴۸ سنه لرده خاتونلرنگ تربیه و تهذیبنه اعتنا ایتلمه وندن زارلانه ایدی، بو کون بالعکس اول تهذیبنگ حد افراطقه آشوندن شکایت طاوشلری ایشتلور که باشلادی. بزده هیچ شبهه ایتیمز که، تفریطدن قوتولدیغمز حالده مدهش بر افراطقه کیلوب توشدک».

انگلیزلرننگ و حتی که آمریقایلرنگ تربیه بنات خصوصنده طوتقان یوللرن یارتماوچی و شولارنی تنقید ایتوچی عالم فیلسوفلر بایناق باردر.

شونک ایچون اوزلرینه یاراب یتمه گان یاوروبا و آمریقا مکتبلرنک بزگه یاراب یتولری شبهه لی، بزنگ آلارغه نقطه بنقطه تقلید ایتوومز یا خود ایتهر که طرشوومز عقل و منطقغه موافق بولوب یتووی مشکو کدر. بز آلارنک اشلهب اونکارگان خطالرن آرتلرندن تعقیب ایتوب اشلهب باررغه تیوشلی توکلمز، بلکه آلارنک اول یا گلشقلرینی اشله میچوک و کور میچوک اوتوب کیتهر که تیوشلیمز.

شونک ایچون قزلرمزنی اوقوتورغه ییارگنده ده، و قزلرمز ایچون مکتبلرده درس پروغرامی توزوگنده ده آلارغه کلیاً نقطه بنقطه تقلید ایتو بیک زور یا گلشلق و قاش یاصیمز دیب کوز چغاروچباق بولاچفنده شبهه یوقدر.

خاتون - قزلرغه تربیه پروغرامی و سنده الوغ ادیب و محررلردن، بیگردد که تورک خاتونلری ایچون بایناق باس و اتقان و شول حقتده فکر یورتکنان محترم جلال نوری بک حضرتلرنک فکر و ملاحظه لرن، مسئله مزگه اشتراکی و آنک اوستنه عین منفعتنی حائز بولغانلقدن بر آز کوچرسهک شاید ضرر اولماز.

جلال نوری بک حضرتلری «قادیلر مز» نام غایت مهم و شایان استفاده اثرینگ «قادیلر تربیه سی» دیگان فصلنده تورک خاتونلرنک تعلیم و تربیه سی حقتده بویله ملاحظه لرده بولنه در: «خاتونسگ تربیه سی و وظیفه تربیتکاریسی ایکی مسئله اولوب بولار بر بردن هم آیری هم ده هر ایکه وسینگ بر برلری ایله علاقه لری کلیدر. سوائق اقتصادیه هنوز بزده عمومیتی اعتباری

و افاده‌سی - اسلوبی بلهن یاقندن تانشاغان شعرلرنی یادلاوغه قاراغانده اون اولوش آرتق زحمتلی بولا. چونکه، آدم بالاسینک باشنده غی صالحی قوتی (قوة حافظه‌سی)، تانلماغان بلنمه‌گان خزینه‌لرنی هیچ وقت اوزنده ساقلارغه تله‌می. آندی یات طویولغان نرسه‌لرنی - معنارنی قبول ایته‌سی هم آنلرغه اوزنده اورن بیره‌سی کیلمی. شول حالده، بواش بولسه‌ده، تیک آنک طبیعتینه قارشیلیق قیلوب، تیک آنی آرتق حبرله‌کنه ممکن بولاجق. لکن بو طریقہ زورلق بلهن آنغان نرسه‌لرنی اول اوزنده یه‌نه کوب صاقلا یا جق توگل. بلکه تیز وقت اچنده آنی مطابقا اوزندن چغاروب تاشلا یا جقدر.

(۲) اول طریقہ یادلاتو، بالارنک یاراتلشلرنده غی، هر نرسه‌نی و هر توری معنای آ گلارغه تهو استعدادن سوندروگه سبب بولا. بالار، شوک بلاسندن یش چاقلرندن اوق اعتبارسزلق و دقتسزلیکگه عادتله‌نه باشلیلر. هم «اوقودن توب مقصود بلو- آ گلاو توگل، تیک یادلاوغه ایکان» دیگان کبی یا گلش فکر وشوندی زیانی طویغیلر، آلارنک اوزلرینه‌ده سیزدرمیچه کو گلرینه کروب اوایل باشلی. نهایت النهایه، آدم بالاسینک، اوزینه طبیعت طرفندن بوله‌ک ایتلوب بیرلگان، هر نرسه‌نی آ گلارغه تهو قابیلیتین بونله‌ی یوغالوب کتهرگه‌ده بیک ممکن.

بالارده‌غی هر نرسه‌نی آ گلارغه تله و قابلیتن سوندروم و بلکه آنی همان نه کرنک اوزه‌رنده اوز یولی بلهن کامله شدرو اوچون «دنیا‌ده آ گلشلمی و سرینه توشونلمی قالا تورغان نه ییرلر یا که معنار بولا» دیگان زیانی اویلردن نیچکگنه بولسه‌ده بالارنک کو گلرن پاک قیلورغه طرشو، هر معلم و هر مربی ننگ الوغ وظیفه‌سیدر. مکتبلر «دنیا‌ده و حیاتده آ گلشلمی تورغان برگنه نرسه‌ده بوق» دیگان اساسلی هم اوز طبیعتلرینه موافق بولغان اوی و طویغیلرنی بالارنک باشلرینه طوتروب، شونلرنی کو گلرنده تامر جه‌یدروب چغاروغه تیشیلر.

قسقه‌سی: معناسی آ گلشلمایغان نرسه‌لرنی یادلاتونک فقط بالارنی ایمگه تو - و آ کسزلقغه اوندودن باشقه نتیجه‌لر بیرو احتمالی یوقدر.

بهرلر: - ادبی و اجتماعی مقاله‌لردن، قرائت کتابلری اوچون مهم سرمایه‌لردن یرسی دخی، جرلر بولا. جرلرده عوامنک بتون شادانی و بتون قایغیسی، طبیعتک و طبیعی کورنشلرگه بیک تکلفسز (غیر صنی) و شوک بلهن برابر بیک صمیمی قاراشی، افاده و اسلوبینک آچقلغی و طبیعتلگی، وزینک یکل و ساده‌لگی بلهن، جرلر اوزلرن نمتاز کورسه‌ته آلار. شول خصوصیتلری آرقاسنده، اوقورغه‌ده یادلاوغه‌ده بیک کو گللی بولار.

اوتکان سنه رومانوفلر خاندان عالی‌سینک ۳۰۰ یلق یوبیلیسی شرفه «قازان» شهرنده ملتنگ شوکا صوگ درجده احتیاجن توشونگان بر گروه جماعت طرفندن ملی فزیر گیمنازیه‌سی صالئوب قاورغه اوایلانولغان وشول حقدہ کیگاشده ایتولگان بولسه‌ده، گیمنازیه چیلرنک یتاری نی قدر خالص، تله‌کاری ملتنگ احتیاجنه تمام مطابق بولدیغی حالده، بزگه گیمنازیه کبره‌کی دیگان قفاسزلر طرفندن قهرأ «ماکل مایتمنی المر» یدرکه. تجری الریاح بما لا تشتهی السفن» شعرینک مصدافنه محبور ایتولدیلر. الله تعالی حضرتلری حسن یتلرینه کوره جزالرن بیرسون!

بز ممکن بولغان قدر حکومت مکتبلرینه گنه طایانوب بارلق امید بولدزلر مزی آردن کوتوبکنه طورورغه پارامی بلکه کوچر یتکان قدر اوزمز شول مؤسسه‌لرنی چغاروغه طرشورغه کیره‌ک. یالغز حکومتک گنه طایانوب بارلق سعادتلرن حکمرانلرندن گنه کوتکان ملترنک هیچ بر وقنده اوگنانلری یوق. بو تاریحا و حاضرده دوام ایتوب تورغان قافتلر ایله ثابت بر نرسه‌در. (آخری بار) عبدالحمید المسلمی.

تل و ادبیات اوقو اصولاری

شعرلرنی یادلاوغه‌ده دقت ایترکه نبوشی: یادقه آدرلا طورغان شعرلرنی، یادلاوغه بیرمه‌دن ناک، مطلقا آ گلتوب اوقتوب چغارغه یعنی شعرلرنک لغتلی - افاده‌سی عمومی مفهومی و روحی بلهن بالارنی تمام یاقندن هم آچق تانشدرغه کیره‌ک. حتی شعرنک برگنه تابقری یا که برگنه سوزی و برگنه جمله‌سی آچق آ گلشلوب یتمه‌سه‌ده، آنی تمام آ گلشلوب یتکانگه قدر یادلاتورغه بیرمی طورو، کوب پیداوغولر طرفندن نق توصیه ایتله.

شعرلرنک معناری اول تمام آ گلشلوب یتمیچه طوروب آلرنی بالارغه یادلاوغه بیرو یاراماغانلقنک باش سببلری، علم روح و تربیه نقطه نظرندن، شونلر:

(۱) معناسی آچق آ گلشلوب یتمه‌گان، سرینه توشونلمه‌گان بر جمله یا که بتون بر شعرنی یادقه آلو، معناسی آچق بلنگان

قزلرنی آمریکا قولله‌زلرینه تابشالز روسیه مسلمانی ارز قزلرنی اوقوتور ایچون تانار غیمنازیه‌لری آچقلانتی کوتوب طورسه‌لر اوزلری کوچر- و دورونق، خانولری باشقه‌لرک پورتلرنده قوخارقه ویراچکه، قزلری غورنیچنی و باشقه‌لر بولوب بشکاننی کورولری و ملتلرنک «کان» خبری بولوب قالووی قویاش کیک معلوم مونی سوله‌ر ایچون کوکن «وحی» اینو شرط توگل. یرده‌گی «وحی» لده‌ده قناعت ایتارک انلر بار.

شورا.

خاص بولغان غیرت، عدالت، اطاعت، جو ماردلق، مهمان دوست، وعده نئی ایفا کبک یا خشی صفتلرنی هر وقت ایسنده طوتار. آجونده یاشاو ایچون برنجی کیرهک بولغان رقابت دیگان نرسه نیده بلور. اگرده بزرگ مکتبلرده بالارغه قوری یازو تاتو، قر آتسگ قاراسن غنه بلسگرو، بر آز تورکی تاتتورلق ایتوبگنه چغارساق، آلاز اوز ملت فائده سن کوزه ته آلورلق فکترلری بولماسه، بر جمعیت بولوب اویوشوب یاشاو یولن بلماسه لر، طاش مسجدگه آغاچ مؤذنلرگنه طیارلاب چغارغان بولورمز. مونه شول آغاچ مؤذن بولون قوتولو ایچون برنجی یول مکتبلر مزنی ملی روحلی ایتیک. یعنی آنده اوقوتولا طورغان کتابلر ایک صوگنی اصولده بولوب، ملی حکایه لر، ملی شعرلر، ملی مقاللر بولسون. شونگ ایچونده توبلی باملی (چالا، آندن موندن غنه کوچروب یازوچی محررلر ایماس) محررلردن اوتنه من: مکتبلرده اوقتورغه یاراقلی قیلوب بر ملی تاریخ یازولرن. مین ایندی آنی نی روحده قیلوب یازارغه کورسه ته آلمایمن. اول تیره سن کورساتو، بزده ی چالارلنگ اشی ایماس. شونده هم بولسه بره سوز ایتوب کیتسه م شاید «شورا» اوقوچیلر آچولانسه لرده عنو قیلورلر دیب امید ایتنه. آیته طورغانم مونه شواغنه: ملی تاریخ عموم تورکنکی بولسون یعنی همه تورک ایللری سویله نسون آلاز بورون قای جیرلرده بولغانلر، اوشی کونده قای جیرلرده اولطورالر. قای جیرده قانچه بار، ممکن بولغانده شولارنی پلانن صزوب، ایرکاک و اورغاچلرنگ صورت و قیافتلرن کورساتوب، سویله شولرنده قانچه غنه آبروملق بارلغی ایتوب یازلسه. اویلا یمن که تاریخ جدا روحلی بولوب چغار ایدی. تیک شوندی روحلی ایتوب یازوچیمز تابلورمو ایکان؟ صابر جان القوراشی. آلماتا.

قسقه سی: بالارغه ایک یاقن ایک سویوکلی شعرلر، عوامی شعرلر بولا دیسهک آرتدروب سویله گان بولمایه چتمز. مگر شونسن اوتتورغه یارامی: قرائت کتابلرینه، جرلرنگ فقط طبیعت و ملی طورمش لوحه لرن تصویر ایته تورغانلرن هم تاریخی بر اهمیتکه مالک بولغانلرغنه کرتورگه کیرهک. آرتق عشق ترجمانی بولغان جرلر، قرائت کتابلرینه کرو توغریسنده (خصوصا ابتدایلرده) اوزلرینه حق قازانا آلمیلر هم آلماسقه تیشیلیر. خلق روحن آگلاغان، زور استعدادلی شاعرلر مز طرفندن عوام اسلوبینه اییه رتلوب یازلغان غیر صنعی جرلرده عوامی جرلر سلسله سینه تزله لر. لکن عوام اسلوبنده کیلشدروب جیر یازو اوچون، اوزینه باشقه بر تورلی قابلیت کیرهک. آنی بولدرآ آله ده تیک توقایمزغنه بولدرآ آدی. خیر ایندی مجید غفوری نکه ده آگا استعدادی برده یوق دیب بولمی. «موک و زار» نده غی «ایسکی جرغه قوشوب» دیگان جری مجید افندینی بو حقه بزرگه یاخشی اوق امیدلی بر قیافت بلهن کورسه ته آلا. بوندن صوگ، املا و انشا درسلی حقه یازلاچق. معلم: عبد الرحمن سعدی «آلماتا».

ملی تاریخ کیرهک

دنیاده یاشامهک ایچون ملی ادبیات، نی قدر تیوش بولسه، ملی تاریخ آندنده بیگرهک کیره کدر. اگرده بر ملت اوز تاریخی بلوده قصورلق قیلسه، آنک استقبالی ده قصرقلی بولور. مکتبلرده بالارغه ملی روح بیریک. آلاز اوز ملتیرینی بلسونلر، تورک اوغلی تورک ایکانلکلرن بلوب دنیاده یاشاسونلر دیسهک، آلازغه ملی ادبیات ایله بره ملی تاریخ مزنی ده بلسگزمهک لازمدر.

شهر مکتبلرینگ قای بردولرنده ملی تاریخلر اوقولسه ده اول مکتبلرنده آنک نی ایکانینی ده بلمیلر. هم مکتبلرده درس پروغرامینه کرتوب اوقتورلق تاریخ کتابی اوزی ده میدانغه چقغانی یوق نهلی. حسن عطاء حضرتنگ تاریخی بالارغه اوقتوب توشو. ندرلک توگل. بطل افندینگ تاریخی عموم تورکنکی توگل. یاش مؤرخ زکی ولیدی افندینگ تاریخی یاخشیغنه، کوب معلوماتی حاوی، عموم تورکنی سویله گان، رشدی صوگنی صنفارغه یاراسه ده ابتدائی دورتچی که آورراق بولور. ابتدائی دورتچیدن چقغان بالار اوزلرینگ کم ایکانلکلرن بلوب چقسونلر ایدی. ملی تاریخ آجونده یاشامهک ایچون برنجی یولدر. مکتبدن ملی روح آلوب چقغان تورک بالاسی، هر وقت اوز ملتتی سویهر، اوزینگ تل و ادیاتی، عادت و رسملرن صاقلارغه طرشور، فقط تورکلرگه گنه

اعدادی مکتبلر مزنگ پروغراملرن اصلاح حقه

ملتینه جدی خدمت ایترگه یاخود تاغیده یوغاریراق درجه ده گی مکتبلرگه کروب عالی معلومات آلورغه ییلن بوغان و قامیه اوزن تانوغان یگتیلرنی یتشدرچی مکتبلر البته اعدادی مکتبلر— اورتا درجه ده گی مکتبلردر.

اعدادی مکتبلر، کیه چکده بر ملتک ملت اولاراق یه شه وی باشقه ملت بلهن بر صراغه کرووی ایچون مطلقا لازم، مطلقا بولوندرغه تیوش مکتبلر.

مونه شوندی مهم موقعده بولغان بزنگ اعدادی مکتبلر مز منطق خان، شمشیه خان، کافیه خانلر چغارا طورغان ایسکی مکتبلر مزگه قاراغانده بر آز اصلاح ایتولگان دیرگه یاری. لکن باور و پادغی

لرگنه اوقوتساق، آلارنى اورتا درجه معلومات آلودن محروم ايتسهك، بز اول استعدادلرغه ظلم ايتكان بولمىزمى؟ بو - بر. ايكنىچى، اعدادى مکتبلرمزگه كروب اوقوغان كوب ياشلرمز مکتبلرنگ يارتىسنى اوقوغان صوڭ استعدادينك دىنى علملرگه توڭل، بتونله باشقه بر نرسهگه ايككن سيزه هم شول توتغا باشلاغان استعدادن بوغالماس ايچون مدرسه نى تاشلاب روسچه اوقورغه، توپاسلانغان استعدادن يا گادن قايتاررغه طرشا طرماشا باشلى، لىكن بولاردن ييك آزغنه سى طوتقان بولينه موفق بولوب: قالغان كوب قسىمى ايسه چيرلى، چاخوتكه بولا، نهايت دنيا ايله ايسه نله شورگه مجبور بولا. شولاي ايتوب ملت استقبالدّه نله نيقدار خدمت كوره چك يەش يگتلىرندن محروم قالا.

مونه شوندى حاللرنگ واقع بولماوى، يەش استعدادلرمزنگ بوغالمالماوى ايچون، بز اعدادى مکتبلرمزنى دىنى، قنى اولاراق ايكىگه ايرمى بلكه حاضرگى كونده اصول تعليم و تربيه ده ايك آده بولغان ملتدن اورنك آلوب شولار شيكللى اصلاح ايتەرگه هم اعدادى مکتبلرمزنى قام ايتكان ياشلرمزنگ ييك آز حاضرله نولرى ايله ياوروپاليلرنگ على مکتبلرينه كررلك درجه ده اصلاح ايتەرگه كبرهك.

ايندى خلق آراسينه علم، معارف تاراتوچى دين عالملى ايله معلملر يتشدر و مسئله سينه كلسهك، اعدادى مکتبلرمز يوغاريدە سويله دكم روشده اصلاح ايتولگان تقديرده بو مسئله هم يكلله شه چك هم اوز اوزندن يولغه قوياچاق. بونك ايچون اورتا درجه مکتبلرمزنى بترگان، تماميله اوزن تانوغان، استعدادن صناعان يگتلىر مزنى (دىنى عالم بولورغه تله گانلرن) اعداديلرمزنگ صوكنه آجلغان ايكي، نهايت اوچ يلاق بولغان هم پروگرامى ده گل ملا و معلملر كبره گندن گنه عبارت بولغان على صنفلرده اوقوتورمز. مونه شول وقتده غنه چن معناسى ايله اوللرده خدمت ايتە چك دىنى عالملمز، اصول تعليم دن خبردار معلملمز يتشور. شول وقتده غنه بزده بولغان استعدادلر بوغالماس.

عبد القهار لقمانى .

روح تربيه سى

ايسى هم نرم

گرچه ايس بله ن تەم سيزولرى روحى طورمىش هم تربيه جهتدن آرتق اهميتلى بولماسلرده، خارچى سيزو قوراللىرىنگ همەسى حقنده بر قدر اساسى معلومات بولسون ايچون بو اورنده آلاز حقنده ده بر آز يازو تپوش كورنه .

اعدادى مکتبلرگه نظرا ييك آز اصلاح ايتولگان، ييك توبەن درجه ده لر. پروگراملى تربيسز، هر يلكنگ درسلى بر برينه ييله نى؛ مثلاً: بر ييل بر صنفقه كيميا درسى باشلاتلسه ايكىنچى ييل شول اوق صنفغه حكمت طبيعه درسى باشلاتلا، اوچنچى ييل كينه كيمياغه توشورله و هكندا درسلى بر برينه ييله نى تربيسز صورتده دوام ايتەنر. دين درسلى ايسه بوندنده توبەن درجه ده بولوب آنده شاگردلرنگ ياشى قىل قاللر بله ن طوتريلا .

مونه شولاي ايتوب اعدادى مکتبلرمزده اوقوغان ياشلرمزنگ ميلرى زهرلەنە، باشلى و ايتلا نهايت بر نرسه سز مدرسه نى قام ايتوب چغارغه مجبور بولالر.

بو كون بز اعدادى مکتبلرمزدن دىنى متخصصلر چغون تلمىز. هم شول مقصدغه بنا ئيندى گنه بر اعدادى مکتبهك پروگرام توزه باشلاساق شوشى تارتش دنيا سنده هر مينوت اوزينك كبره كلگن اثبات ايتوب طورغان قنى آزايتورغه، دىنى نرسه لرنى كوبره يترگه طرشامز. اگر بونك سببى صورالسه: «اقدم مدرسه دىنى، بوندن دىنى متخصصلر چغا؛ شونك ايچون بونده فن آز اوقولورغه تپوش» ديمىز. لىكن هيچ اويلايمىزكه، اگر اعدادى درجه ده گى مکتبلردن متخصصلر چغارو مكن بولسه ايدى، بو كون اصول تعليم و تربيه ده بزدن فرسخلر ايله آده بولغان ياوروپاليلر بتون اورتا درجه مکتبلرن بتروب همەسنى برر متخصص چغارا طورغان على مکتبلر ياصارلر، هر ييل ميليونلر طوتوب اعدادى مکتبلر بنا ايتمه سلر ايدى. بنا عليه اورتا درجه ده گى مکتبلردن متخصصلر چغارامز ديگان خيال و اميدلرمز تاتلى بر خيال، تەملى بر اميدگنه بولوب قالا. شونك ايچون بزگه حاضرگى خيال و اميدلرمزنى تاشلاب باشقه بر يولغه كررگه، اعدادى مکتبلرمزنى حاضرگىگه بتونله ي باشقه بر طرزده اصلاح ايتەرگه تپوش .

بو كون بزگه اعدادى مکتبلرمزنى اصلاح ايتەرگه بر يول بولسه اولده: آلارنى دىنى، قنى اولاراق ايكىگه ايرمىچه بالغز اورتا درجه مکتب ايتوب قالدردر چونكه بز اعدادى مکتبلرمزنى دىنى، قنى اولاراق ايكىگه ايرو سايه سنده ملتزمنگ كيله چك بووينه نله نيقدار ضرر ايتەمز. آنك تامرلرينه بالتا چابامز. مثلاً: عاليه، محمدية، حسينيه شيكللى اعدادى مکتبلرمزده هر يلىنى مگكه ياقن شاگردلر تربيه ايتوله. شول مكله ب شاگردنگ همەسينك استعدادى بالغز دىنى علملرگه گنه ديسزمى؟ آلاز اجنده كم بلور نيناك برنجى فيلاسوفى، برنجى پيداغوغى، برنجى ادبى بولاچاق استعدادلر يوقى ديسز؟. اگر بز شول شاگردلرگه «بو-دىنى، بونده دىنى علملرگه اوقولا» ديب، دين هم شوگا متعلق نرسه-

ایس سیزوونینگ قورالی - بورن، طاغی ده آچقلا براق ئەیتلسه، بورونتسگ اچکی یاغندهغی قوشلق در. بورونتسگ اچکی یاغندهغی یوقا تیرینگ آستنده ایس سیزه تورغان نیرؤلر بار. هواده اوچوب یورگان ایسلی نهرسه لرطن آغان و قنده بورنغه کره لردد، ایس سیزه تورغان نیرؤلرغه تأثیر ایتلر، شول حاللردن صوگ بزده ایس سیزووی حاصل بولا. ایسفی معین صنفلرغه بولوب بولمی، چونکه هر بر ایس چغاره طورغان جسمنگ اوزینه مخصوص ایسی بولا؛ شولای بولغاچ، ایسلی جسملر کوب بولغان کبک، توری - توری ایسلرده بیک کوب.

تەم سیزوونینگ قورالی تل، خصوصاً تلنگ آرتقی طرفی در. تەم سیزوچی نیرؤلرده تلنگ آرت طرفنده راق تارالار. ایگ اساسی بولغان تەم سیزولرینگ حسابی آرتقی کوب توگل. عاداتا تەملی، آچی، طوزلی تەملرینگه آیرالر. باشقه تەملر، کوبرهک وقت، شول ئەیتلگنلردن حاصل بولالر. یاگه آلا رغه ایس سیزوون یا ایسه تیو سیزوون قوشوب اوتکر تەم... دیب ئەیتلر.

تەم سیزوونینگ هم ایس سیزوونینگ روحی اهمیتلری بوتەن خارجی سیزولردن بالکل باشقه. کورو، ایشو، تیو هم سگر سیزولری انسانغه آگ هم بلم بیرلر، یاگه شول انساندهغی بلو، آگلاو استعدادینه تعلق بولالر. اما تەم، ایس سیزولری ایسه انساندهغی *инстинктъ* (میل، یاگه طبیعی سوق) نی اداره ایتلر هم آندهغی تله ولرنی هم حسلر (طویغولر) نی معین بر یولغه سالالر. کورو و باشقه شوندی یوغایر اراق سیزولر تەنگه نسبتاً، بی طرف قالالر هم اوزلری هر وقت آتق و معین حالده بولوبلەن برابر. تەن وظیفه لرینه بیک آرتق ایتلر؛ ایس سیزووی هم تەم سیزووی، تەنگه نسبتاً هر وقت شخصی بولالر، یعنی تەندهگی هر توری اوتلەو (آش سگدر و هم قان یورو کبی) لرگه بیک یاقن مناسبده، یاقن تعلقده بولالر. بولاردن باشقه یه کشینگ اختیارندن طش بولغان، طن آلو هم رزقلانودن لذتله نودده ایس سیزووی بلەن تەم سیزوونینگ قاطناشولری بار. حاصل، بو ایکی توری سیزو کوبرهک وقت انسانتک اختیارندن طش بولغان حاللرگه تأثیر ایتلر. ایس هم تەم سیزولرینگ انسانده خاطرله و (ایسکە رو - ایسکە توشرو) استعدادینه قاطشولری بار. مثلاً: اولده کولوب هم بلنوب اوتکان بر نهرسه نی خاطرله رگه. شول نهرسه ننگ ایسی (*запахъ*) بیک تیز یاردم ایتە. باشقه هیچ بر توری سیزو، ایس سیزووی کبی، اونوتولغان نهرسه نی تیز خاطرگه کیتورمی. شونگ ایچونده بعض بر عام روح عالمدری ایس سیزوون «خاطر سیزووی» دیب آیلر. نهرسه لرنگ ایسلرینه هم تەملرینه قاراب، آلا رنگ اوزلرن خاطرله و ممکن؛ لکن نهر-

سەرگه قاراب آلا رنگ ایسلرن هم تەملرن ایسکە توشرو قین، یعنی ایس بلەن تەم اوزلری خاطرده صاقلانغیلر، یاگه صاقلانسالرده، بیک سیراک هم قیینلق بلە ننگه ایسکە توشلر. بو جهتدن قاراغانده آلا باشقه سیزولرنگ همە سندنده توبەن اورن، طوتالر.

حاصل ایس سیزووی بلەن تەم سیزووی انسانتک روحی طورە شنده آرتق اهمیتلی اورن اشغال ایتیلر؛ شونگ سببلی ایس سیزه آلی تورغان کشی عقلی هم اخلاقی جهتدن هیچ بر توری ضرر کورمی، یعنی آندی کشینگ روحی طورە شنی باشقه سلامت کشینگ طورە شندن هیچ جهتدن کیم بولمی.

ایس هم تەم سیزولری آش آشاغان چاقده هر کون اوزلری ترقی ایتلرک ملکە حاصل ایتوب طورالر. شونگ سببلی ده، هم اول ایس سیزووی بلەن تەم سیزوونینگ روحی اهمیتلری آرت بولغانلقدن مرئی بولغان کشیلرگه آلا رنی صنعی روشده ترقی ایتدروب ماطاشو کیره کمی. شولای بولسه ده بو سیزوونی بالکل اعتبارسز قالدررغه تیوش توگل. طبیعی حالده اوسکان هم ترقی ایتکان کشی اوزینگ روحی استعدادلرینه هم عقلی (*интеллект*) *туальный* مقصودلرینه بو ایس بلەن تەم سیزولردن خدمت ایتدرة آلا؛ هم خارجی عالمدهگی نهرسه لرطن آغان تأثیرلرن و معلوماتلرن بولار یاردمی بلەن ده کیگایته و آرتدرا. مثلاً: علوم طبیعیەدن علم المعادن هم کیمیا کبی فلرنی اوتکانده بو سیزولردن ده فائده لانا آلا. ایس سیزووی بلەن تەم سیزوون کوب ملکەله نوب ترقی ایتدرو آرقاسنده، مثلاً: کیمیا عالمدری، آپتیکارلر، کاندیتورلر، گاسترانوملر (آشاماق هم اچملکلردهگی بیک نچکە هم نازیکانا تەملرنی و ایسلرنی بلوب، شوندی آشلر حاضرله وچیلر) هر جهتدن، مادی و معنوی فائده لر کوره لر. ایکنچی توری ئەیتکانده، بو کشیلر شول ایس هم تەم بلو آرقاسنده موندی سیزولری ترقی ایتمه گان کشیلردن کوب درجه اوستن طورالر، هم آلا رقولندن کیلمی تورغان بیک زور و اهمیتلی اشلرنی اشلی آلا ر.

یوغاریده یازغانلرنگ نتیجه سی ایتوب شونی ده ایتورگه کیرهک: تەوگی چاقلرده بالار همە نهرسه نی تەم سیزووی یاردمی بلەن طانورغه طرشالر؛ شونگ بلە نده آلا رقوللرینه توشکان هر بر نهرسه نی اوزلرینه صالورغه طرشالر. بو حاللر بازده بالانگ روحنده ایگ الک تەم سیزووی ظهور ایتوده بولا. شونگ سببلی صیلرده ایگ الک تەم سیزووی ترقی ایتە، آندن صوگ تیو سیزووی، ایگ آخرده بالاده کورو، ایشو هم ایس سیزولری ترقی ایتە باشلی لر.

ملى تربيه گه نائند

۱۸ نچى عدد «شورا» ده بالالرمزغه مىلى تربيه يرو حقنده يازغان مقاله سنده عبد الحميد افندى چيت ملت مکتبىلر نده اوقوچيلر مز حقنده بايتاق يا گلش فکرىلر نياز.

مىن آنک مقاله سنده گى بر ابكى سطر نى غنه كوچروب «شورا» اوقوچيلر نيه تقديم ايتمه كچى بولام. اوقوچى قزلىر مز حقنده مونه نرسه دى: «چيت ملت ايدىالينه قاراب سالنغان مکتبىلر ده و شول يولده آده پلان ايتلوب طوتولغان تعليملر ده بزنك برهن سرهن (?) طوتاشلر مز نك آلردن تاثيرله خيجه قالولر ن دغواغه قالفشو صاى ملاحظه لى و اوستون توشنوجيلىك بولور» دى.

عبد الحميد افندى نك بو فکرىلر نده: «چيت ملت ايدىالينه قاراب سالنغان مکتبىلر گه كروب اوقوچى قزلىر مز شول چيت ملت مکتبىلر نيه كره لده شول ملت تربيه سى ايله روحلانونب اوزلر نك مليت و مىلى تربيه لرن اوتوب ايكنچى بر كشى بولوب چغالر» ديگان سوز آ كلاسلا. يارى! لکن شول عبد الحميد افندى نه يتمشلى چيت ملت ايدىالينه قاراب سالنغان مکتبىلر ده اوقوچيلر «برهن سرهن» قزلىر مز غنه توگل بلكه اوقوچيلر مز نك قسم اعظم ن تشكيل ايتكان يگتلىر مز ده بار. شولاي بولغاچ عبد الحميد افندى نه يتكان تعليملر ن بزنك يگتلىر مز ده تاثيرله نور گه كره ك ايدى. لکن حاضر شادلىق برله نه يته آم: حاضر گى وقتده اوقوچى قزلىر مز ن بولسون، يگتلىر مز ن بولسون حميد افندى نه يتمشلى چيت ملت تعليملر نده تاثيرله نوب اوزلر نك مىلى تربيه لرن بوغالتوب، چقغان اوقوچيلر مز كور نيمى. شول «چيت ملت ايدىالينه قاراب سالنغان مکتبىلر ده» بتوشكان

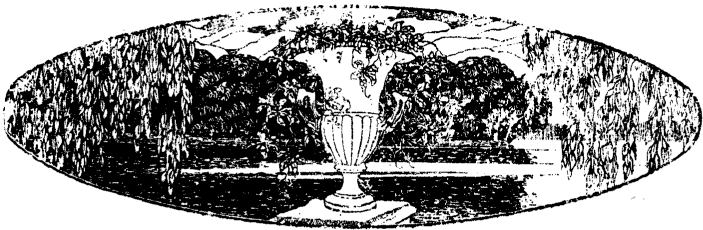
كشيلر مز نده: محمود فؤاد افندى، كامل كرىف افندى، شاكر محمد يار فندى لر مقاله يازوچى بر مدرسه شاگردى حدى مليت و مىلى تربيه كره كلگن آكلى آليلمى؟: عبد الحميد افندى آلار نى شول قدر او ك آكسز لر ديب اويليمى نلله؟! سز تله سه كز نى اويلا كز مىن آلار نى «آكسز» لر ديب نه يته آليم. آلار مىلى تربيه نك كيره كلگن مقاله صاحبنه قاراغانده ياخشىراق توشنه طور غانلر در. آلار بو حقده بز گه قاراغانده توبلى فکرىلر يورته طور غانلر در. لکن هر اشد بىك آشغور غه يارامى. بوگون بر فکرىلر اويلا دكده ايرته گسى كون شول فکرىلر نى مطبوعا نكه قويوب ۳ نچى كون فکرىلر نك وجود گه چنووون كوتو، حميد افندى نك اوزى نه يتمشلى صاى ملاحظه و اوستدن توشنوجيلىك بولور.

اوقوچى قزلىر مز حقنده ده آلای بىك بوغاريدن قاراب: «سز بالالر كز غه مىلى تربيه بيره آلماز سز، مىن سز نك مىلى تربيه بىروو كز گه اشانا آليم...» ديب فخر و، مقاله يازوچينك شائينه

مناسب اش توگل. على مکتبىلر ده اوقوچى قزلىر مز قول بارماق يتمه سلك درجه ده آز. ياخشيمى، ناچار مى، بز آلار غه احترام برله قارار غه تيوشلير مز. لکن آلار نك حقنده نلگى بوغاريدنه غى سطر لرنى يازو اوقوچيلر مز غه ده، مقاله يازوچيغه ده بىك كوكللى بولماز. شولايده بوغاريدنه غى سطر لر، اوقوچيلر مز حقنده شخصى بر نرسه ديب نه يته آم. چونكه شول آز اوقوچى قزلىر مز ده آزلقلر نيه قاراب تىك ياتمىلر. قوللر ندىن كىلگان هر بر مىلى اشلر گه قاتناشالر. «برهن سرهن» طوتاشلر مز ندىن موندن آرتق تاغى نرسه كىر دك...؟

آندن صوك بالالر غه مىلى تربيه ابتدائى مکتبىلر ده بىر لور گه تيوشلى، «مىلى» ديگان سوز مقدس بر سوز ايتكانلگن شول وقت بالانك كوكلينه اورناشدر رغه كىر دك. شول وقت توبلى بىر لگان مىلى تربيه جزئى بر نرسه برله گنه بوغالو احتمالى يوق، مىلى تربيه يرو وظيفه سى معلم و معلمه لرمز گه يوكله تىلگان، آلار بو مقدس وظيفه لرن تيوشلير نجه نوتهر گه تيوشلير. يوقسه بز طوتامز ده «آطنك نوجن نهر نه دن آلو» قىلندن بو حقده مىلى تربيه بيره آلماغان معلم و معلمه لرمز نى عيىلىسى اورنده، اوقوچيلر مز نى «آلار ده مىلى تربيه يوق» ديب عييله مه كچى بولامز.

مىن تاغن بر مرتبه نه يته م: اوقوچيلر مز نك مىلى تربيه كره كلگن آكلولر نيه مىنم ايمانم كامل. بو حقده نلى شايد اوقوچيلر مز نه يته سى سوزلر ن نه يتوب قالور لر ديب اويليم. لکن شونسى بار: اوقوچيلر مز حقنده شوندى قارا، كوكلسز سطر لر يازو مات افرادى نك اوقودن كوكلارى صونوغه سبب بولو بىك ممکن. مونه شونسيه تاسف ايتلور لك بار. احمد دونسكوى. «اورنبورغ».

اشعار

كوكلم تاريخى

طبيعت بوشلىنى تورلى بيزه كلرله طولى چاقده قزل، آل، گل چه چكاردن خوش ايسلر آكقوغان چاقده، قانى قش دهشتدن ايركنون جوبغان ماتور قوشلر خداغه حمد، تسبيح دىن موگيوب سايراغان چاقده،

مراسله و مخابره

اوفاء. اوتكان زمانده غي مسلمانلرنگ علملری، هنر و مدنیتلری برله ماقتانو بو کونگی مسلمانلر آراسنده بیک مودهغه کروب کیتدی. واقعه ایسکی مسلمانلر بو کونگی آمریکا و اروپا خلقلری قیلندن علملی، هنرلی و مدنیتی ایدیلر می یوقسه آنار حقنده بولغان روایتلرده مبالغه بار می؟ عبدالکریم القارماسانی.

شورا: ایسکی مسلمانلرنگ علملری، مدنیتلری حقنده سویله نگان سوزلردن بو کونگی مدنیتی خلقلر قیلندن تیمر یوللری، تیلیفون و تیلغرافلری، عسکر و پاراخوداری، دارالفنون وغیمنازیله لری، صوغش مکتبلری و فابریقه لری کبی اثرلری بار و مکمل ایدی دیب آکلارغه تیوشلی توگل. بلکه آنلر اوز زمانلرینه نسبت برله عالی بر مدنیت توزوگانلر ایدی. قرآن و حدیث تریه سی سایه سنده بولسه کیره ک اخلاقلری بیک عالی ایدی. بو کونده اروپا مدنیتی مادی جهندن بیک آغه کیتکان بولسه ده اخلاق و روحانیلق جهندن ایسکی مسلمانلردن کوب درجه لر تو باندرد. بو مسئله نی مثاللر برله اثبات قیلوغه اورنمز مساعده ایتمی. اروپا و آمریکانگ بو کونگی مدنیتلری اندلس مسلمانلرینه قاتشولری و صلیب محاربه لر نده شام و سوریه ده گی مسلمان مملکتلر ندن عبرت آو سببندن بولغانانی انکارنی قبول ایتمی طورغان بر حقیقتدر. مونلر اسلام معیشتنی کوردیار، اسلام اثرلرینی ترجمه ایدیلر و اوشبو سببندن بو کونگی مرتبه لرگه ایرشدیلر. علمی مجموعه لردن بری، صلیب محاربه سندن صوگ آوروپا تللرینه ترجمه ایتولگان اسلام اثرلری حقنده اوشبو رقلرنی کورساته در: فلسفه و طبیعیات ٩٠ کتاب. نجوم و ریاضیاتدن ٧٠ کتاب. طب علمنده ٩٠ کتاب. کیمیاده ٤٠ کتاب. مونلر باشلاب لاتین تلینه ترجمه ایتولدی و آندن ده باشقه تلارگه کوچرلدی. بو کونگی آوروپا لغتلر نده اجتماعی مسئله لر، کیوم سالوم، آش و آداب، کیمیا و طب، نباتات، حیوانات، سیاست و اداره حقنده بولغان اصطلاحلر و اسملر آراسنده عربجه یا که عربجه دن اوزگر تلگان سوزلرنگ کوب بولوی ده آوروپا مدنیتنه ایسکی اسلاملرنگ تأثیری زور بولغانلقنی اثبات ایته در. درست، ایسکی مسلمانلر علم و فنلرنگ کوبلرینی اوزلر ندن مقدم کیلگان خلقلردن آدیلر، لکن آلوب غنه قالمادیلر بلکه شول آغان نر سه لرینی تریه له دیلر، یا گارتدیلر، آرتدردیلر و توزه تدیلر، حتی بتونله ی اوز ماللری روشینه کیتوردیلر. اولگی خواجه لرغه نسبت بیرگه درست بولمازلق درجه لرده اوز خدمتلرینی قوشدیلر. شونگ برله برلکده بتونله ی اوزلری ایجاد قیلغان نر سه لر ی ده بولدی. علم

الهی نور بلن طولغان، طبیعت حسن - کور کندن قاتی طاشدای قابلر نجکه کروب هم یومشاغان چاقده، یاشون تیک عمره گ، اوتکان تاریخن آفتارا باشلیم، قوط اوچقوج! قاپ قار نزلر نی کور گچده کوزم یاشلیم. امید قالمی، کیله چک تاریخمک آلدن آقتار سه م قارا تاب قاپلاغان بارسن. بولام مایوس کوزم صالسام. یوره کار قالتزی سیز گاج، قارا اوپقونلی دهشتدن بوگم باش سجده گه، امداد تلیم یالغز عادل حقندن. بختیار میرزانف. «آندیجان».

مین نیگه جلیم؟

مین ینه قصوب باشمنی، قارا بختمدن جلیم. طوقتامی، صغوب یاشمنی، دردلی هم چندن جلیم. اوتدی کونلر هم ساعتلر، یارصولی حسرت ایله بتمه دی هیچ، آرتدی قایغو ایندی مین کم دن جلیم؟ طالعمدن بر شکایت قیامغه یوق هم امل. بوش خیاللر ایله قالدیم، هیچ وجودده یوق عمل. بخت قارا ایتدی مینی بو محبت هم بو درد. عمریمی سورگان هباغه، کیچ و هم توندن جلیم. عبد الحییر عبد الالیف. «تاشکند».

ملتم

قابده بارسام شونده عزیز میگا ملت، میگا لذت: ملت ایچون کورگن ذات! آه واه ایله ن، یانام - کویهم ملت ایچون بار نهر سه دن مینم ایچون ملت قیمت! . نولگه نده ده ملت ایچون نوله چکمن، جور - جفا ملت ایچون کوره چکمن، هر وقتده جانم فدا ملت ایچون ملی حسله تار خدکه کره چکمن! . معدن بیگاش زاده.

آنک آتاسینه نسبت ویرگان . عبدالله المعادی .

سور: یازغان نرسه لرمز حتی سوز مناسبتی برله گنه سویله گان جمله لرمز که قدر دقت ایتوب بارولری ایچون او قوجیلردن ممنومنز . مونلرغه تشکر قیلودن باشقه اشمز یوق . ناقص قالغان یرلرنی اکل یا که یا کلس سویله نگان اورنارنی تصحیح قیلو ، علم و حقیقت که خدمت ایکانلگی معلوم . بز ایندی اوشبو «خلیج» مسئله سیننی دخی بر آز نیکشردک . «خلیج امیر المؤمنین» بعض بر خریطه لرده ده بار ایکان . شونلرنی تیکشروب قاراغان صوگنده ۱۸ نیچی عددده ظن و تخمین برله قورقوب غنه یازغان بر سوزمز ، هیچ شبهه سز درست و حقیقت ایکانلگی معلوم بولدی . مصرده طوروجی بر عالم طرفدن یازغان «تاریخ مصر» ده «خلیج امیر المؤمنین» نی سویله گان یرده اوشبو عبارت بار: «ولم یبق من آثاره الا الالحلیج الذی یقطع القاهرة من الجنوب الغربی الی الشمال الشرقی و هو المعروف بخلیج مصر . ینشأ من فم الخلیج عند مصر القديمة و یسیر نحو الشمال الشرقی...» (ج ۲ ص ۲۶۱) . موندن آکلاشادیغینه کوره «خلیج امیر المؤمنین» شوشی ایسکی مصرده غنی «فم الخلیج» دن باشلانوب «بحر احمر» که باروب طوتاشقان بولادر . «خلیج امیر المؤمنین» حقنده بر مؤرخ: «مونی قازو طوغروسنده خلیفه عمردن فرمان صادر بولغاندن صوگ مصر والیسی عمر و بن العاص قازونک چیتونلگینی بیان قیلوب خلیفه ننگ فکرنی دونددرکه طرشقان ایدی . لکن یاشی عقل و همت برله طولغان خلیفه: «بله ، مصر خانی بو خلیج سییلی اوزلرینه ضرر کیلونی وهم ایتکلرده قازیتاونی معقولب کورساتونی سیندن اوتگانلر بولورغه تیوشای . مینم فرمانم ، قطعی فرمان ، بو کوندن قازرغه باشلا کر ، یل طولغانچی البته تمام بولسون! .» دیدی . شوندن صوگ عمرو بن العاص قازیتورغه کرشدی و آلتی آی طولغانده فانالان کیمه لر یوردرکه باشلادی ، مصردن اوشبو قانال برله کیتکان آشلقر حضرت عمر فرماتدن یدنچی آیده مدینه که باروب کردی «دیب یازادر . شوشندی منقعلنی و بتون اهل اسلام ایچون عبرت بولغان بر فانالی مسلمانلرنک اشلسکسز قالدولری بیک کوکسز واقعه دز . بو کون هیچ بر فائده سی تیه چک توگل ایکان آنده ده خلیفه و صحابه لرنک بر یادکارلری ایتوب سلامت طاقلارغه تیوشلی ایدی . آننگ «خلیج امیر المؤمنین» دیگان اسمی گنده دنیا بهاسی طوردرلق . سویش فانالینی قازوچی دلسپس اسمی منگو قالسون ایچون بامتیک اوطورتوچی مسلمان حکومت ، «خلیج امیر المؤمنین» نی توزوک صاقلارلق آقچه تابقان بولور ایدی . الله صاقلاسون ، اگرده مصر مملکتی رسما انگلیز قولینه کرسه هیچ شبهه سز شول فانالنی آچوب

کیمیا اوشبو جمله دندر . تجربه و عمل که مبنی بولغان کیمیا علمی مسلمانلردن مقدمگی قوملر که معلوم توگل ایدی . بو کونگی علم نباتاتنک اصلی ده مسلمانلر طرفدن کشف قیلغان نرسه لر ایکانلگی انکار قیلنماز . ایسکی مسلمانلرنک ماقتالوونده مبالغه یوق ، آنلر ماقتالورغه تیوشیلر . «الفضل ما شهدت به الاعداء» صدقته آنلرنک کمالات صاحباری بولولری مخالفلرنک شهادتاری برله ده ثابت . لکن آنا بابا هنرلری ایله ماقتانولر بولدق سز و هنرسز کشیلر که خاص عادت بولغانلقدن ، مذکور اش بو کونگی مسلمانلرنک ضررلرینه شهادت یرده در . «لیس الفتی من یقول کان ابی - بل الفتی من یقول ها انا اذا» . موندن باشقه ایسکی مسلمانلرده بولغان هنر و کمالانلر ، فضیلت و مدنیتلر بولغانلغنی تیوشلی روشده میدانغه چیقاروچیلر و هر توری جزئی نرسه لردن استدلال قیلوب کلی قاعده لر ترتیب ایتوچیلر ، کوزمز که تور توب کورساتمی طوروب اوزلکمزدن کوره آمازلق بولغان تاریخی معلوماتلرنی طبری و ابن الاثیر ، مسعودی و واقدی کبی علم اهللرنک اثرلردن چوبله ب آغان صوگ مثبت دلیلار روشینه قویوچیلر مسلمانلر اوزلری توگل بلکه آوروپا عالملریدر . اگرده آوروپا اولر ایزله ب و توزه توب باصدرماغان بولسه لر بزار طبری ، ابن الاثیر تاریخلرنی و باشقه ایسکی اثرلرنی قایچان کوره آلور ایدک ؟ شولای بولغاچ بز (صوگنی مسلمانلر) ننگ ایسکی مسلمانلر و آنلرنک مدنیت و علم که بولغان خدمتاری برله ماقتانورغه حقمز یوق . حقمز یوق اشنی اشله سه ک بزدن مسخره گنه قیلورلر و: «لئن فخرت بابا ذوی شرف - لقد صدقت و لکن بش ما ولدوا» یتینی او قورلر . بز روسیه مسلمانلری شوشی قدر هنرسز و علمسز و شوشی قدر خودبین و حسن ظنی بولا طوروب هم ده بتون عمر مزنی آش و غیبت مجلسلر نده اوتکاروب ده مدنیتلی ، علملی و هنرلی قوملر آراسنده اورالوب یوریمز و میقروب روشنده اورچیمز . مونه بو اش برله ماقتانورغه بزنگ حقمز بار . بو بز که گنه خاص بولغان بر که الاتدر .

اورسکی . ۱) «خلیج مصر» حاضرده «فم الخلیج» نامیله مشهور اورندن کروب شهرنک اورتاسندن اوت و «قاهره» ننگ شرقی شمالیسنده بولمش «عباسیه» آرقلی مصرنک شرقی شمالیسنده بولغان «جبل جیوش» ایته گندن باروب ابی زعبل قریه سینه منتهی اولور . «خلیج عمر رضی الله عنه» ایسه نیانی «سویش» شهری توغروسنده بحر احمر که توناشدرغان قنال ایدیکی تاریخ کتابلر نده مذکوردر . بناء علیه مونلر بر یرینه باشقه درلر . ۲) کشف الظنون «نهایت الارب» نی احمدنگ دی فقط قلائدنی

مصریلر و بابلیلر کبی الوغ ملتیرنی یوتقان زمان، بزنی هم یوتار. خلاصه بو جهالتدن قوتولوق ایچون روسلر ایله برکه اوقو کیرهک. بزنگ هم بالالریمز بار. اوز بالالریمز ایچون اوزیمز غم بیمهسهک، بزنگ ایچون چیتدن قایغرتوب یورمازلر. بو کونلرده الحمد لله معیشتلریمز، ابتدائی ایماز، گیمنازیه آصرارلق کوچز بار. بوکا فقط اونگ فائده سینی فهملهب چن اخلاص ایله همت قیلو کیرهک. روسلر، یهودیلر، ارمنی و باشقه ملتیر اوز بالالرن اوقوتو ایچون جانلیرینی هم ایمازلر. مونلر اوزلری آیفه ۲۰-۳۰ صوم ژالونیه آلوب طورسه لرده بالالرن اوقوتودن قالدزمیلر. آنلرده مکتب بار، چونکه آنلر اوقوماغانده دنیاده طورو قیین بولغانلغن یاخشی فهمله گانلری ایچون اوقو یولنده آقچه لرن قزغانمیدرلر. بزلی، اگر کیوم تیکدر کچی بولسهق «اوزیمزنگ مسلمان تگوجیلر بوزوب قویار» دیب اون صوملق ماتیریه بوزولماسون ایچون یهودی تگوجی که ایلتوب ۱۰ صوم بیروب تیکدره مز. بزنگ بالالریمز اون صوملق ماتیریه توگ بلکه آنلر کیله چک زمانده تورکستانگ حرمتلو آتاری بولاچقلدر.

بزلرده شوندی عادت لر بارکه: بالالریمزنی مکتب که بیرمک بولسهق مکتبی، معلم و معلمه لری برله ایشمز یوق. بلکه بز خراجا تندن قورقامز. معلملریمز بالا باشندن بر یا که ایکی صوم غنه آسونلرده، تله لرنی اوقوتسونلر ایشمز بولماز. رسول (علیه السلام) ننگ: «کلکم راع و کلکم مسئول عن رعیت» دیگان حدیثلری یوقی؟ (یعنی: هر برکز کوتوچیسیز، هر برکز اوز-کزر که قاراغان کشیلر توغریسنده صورالغوچیسیز). بو حدیث شریف که قاراغانده اوزمز ننگ همتسزلگمز سبیلی بالالریمزنی اوقوتی قالدساق قیامت کوتده الله تعالی حضورنده صورالور ایکانمز. اوشبو اشلرنی فهملی طورغانرمز، آدهلرگه توشوندورسون، همتلورمز همتلیرنی قزغانماسون یاردم قیلشونلر! اخلاص ایله همت قیلوب غیرت قیاساق مکتبده بولور، معلمده بولور. بالالریمز هم اوقورلر. بزلی ننگ یاخشی اسملریمزنی تاریخلرده یازوب، دائما یاخشیلقلر ایله یاد و روحمزنی شاد قیلورلر! .

صرای فرغانه (فرغانه ده باتق آچمق). فرغانه مضا-فائده بولغان ایگونچیلر، اوزلرینک ایگون کسبلری ایچون آقچه غه محتاج بولالر. آقچه تابا آلمانقلری سبندن سودا گرلردن کوتارگه توری ماللر ساتوب آلارده شونلر ننگ ۱ صومنی ۶۰ بلکه ۵۰ و ۴۰ تیندن باشقه لرغه ساتوب آقچه غه ایله ندره لرده شول آقچه نی ایگون کسبی ایچون صرف قیله لر. بو بیچاره لرننگ کوزلکده ایگونلری نی قدر کوب و اوگهان بولسه ده اولدن بورچ غه باتقان

اشاه تور و اوزینک بر مشهور آدمینک اسمینی شوگا بیرر. «خلیج امیر المؤمنین» حقنده مقررینک «المواعظ والاعتبار بذكر الخطط والآثار» اسملی اثرنده تفصیلات بولورغه تیوشلی. لکن مذکور اثر کتبخانه مزده بولماغانلقدن استفاده قیلو ممکن بولمادی. شول کتابنی مطالعه ایتوجیلر اگرده برر خلاصه یازوب هدیه ایتسه لر ممنونک برله درج قیلور ایدک. «نهایه الارب» حقنده یازغان سوزکدر درست. اوقوچیلریمز، مقاله آخرنده «برله نهایه الارب» دیگان سوزنی قلم برله سزوب بوزسونلر ایدی.

صرای تورکستان . زمانلر اوته بارغان صایون احوال، معیشت و ترکیکلر اوزگره. فکرلر آچیلوب، بلملر آرتادر. کوبدن توگل گنه فکرلریمز باشقه یولده ایدی. حاضر اول فکر-لرننگ اورنینه قارنداشلک و طوغانلق فکرلری اورنلاشا باشلادی. موندن بر نیچه یلر الگاری اوقونک نی ونی که فایده سی بار ایکانلگن بلماز ایدک. ایمدی آنک فائده سینی آکلی باشلادق. «آدم بالاسی ایچون اوقو کیرهک ایکان» دیگان سوز، کوز آدمزده طورا باشلادی. خط و سواد یوق کشی «فینلانديه» ده گواه بولا آماز. اوشبو سوزنی موسی افندی بیگیف جنابلی اوزینک سیاحتنده نشر قیلدی. بر وقت کیلور بزنگ ملت هم فهملهب اوز حالیرینی شوگا ایله ندرر. بزلی اوقومی قالوومز ایچون آچینامز، احوال دن وزماندن شکایت قیلانمز. بعضیلریمز بابالرمزدن هم شکایت قیلادر. لکن بزلی بالالریمزنی اوقوقاساق و شول یولده اجتهاد قیلما ساق هم اوقومی قالغان بالالریمز بزدن شکایت قیلورلر، بزدن رنجورلر، بزگه یغلارلر. ایلیلی یل الگاری مونجه حرکت بزگه لازم بولماغان. اول وقتده بولداشمز روسلر اوزلری هم بزنگ ایله برگه نادان بولغانلر. اما حاضر اوندای ایماز، روسلر ایکسترینی پویزد ایله یوریدرلر. بزنگ یولداشلریمز پویزد ایله یوروشکانده و بزنگ ایچون هم اورون آچق بولغانده بزنگ آربا ایله یوروشیمز موافق ایماز. بزنگ هم پویزد ایله یوروومز کیرمکدر. زمان شوندی زماندرکه اوقوماغان و حرکت قیلماغان ملتیرنی ایزوب تاشلار و یوتوب یباره در. کلدانلر، آتوریلر،

سز بیت دوست! باشمنگ حاضرگه چوالچق، «مېم» ننگ قازان کبی قاینان، آلاي بولسه ده عفو ایتگر، مین اوزم یازمېم، قول اوزلگسندن اوزی صزا، کوز برله عقل تیک شهادتکنه بیروب طورالر.

شولای شول سز بله سز بیت مینم اچده نیندی یاققن کویدرگه نلگن: مین فرهادنگ شیرین نندن، مجنون ننگ لیلی سندن قیمتلی سویگانم «فاکهه» دن آیرلدم، لکن بلمیم کوبکمی آیرلدم، ثلله بر وقت قایتوب ینه اولگیچ آنگ، مویزیمه صارلوب: «سویه م سینی!» دیگانن ایشورمعی؟ بلمیم. اختیارسز توزه سگ، صبر ایته سگ. «یازمشقه قارشی چاره یوق-نی بولسه اول بولا» دیب کولگنی جواتاسگ. آلاي ده اچ یانا، آرته قالغان (اوتکان عمر) طابغرغه قاراساگ توری چوالچق منظره لر کورنه. قایسیسی: «نه، آلدایعی؟» دیب آوزن ارژاتقان، کوله. قایسیسی: «شولای کیرهك بدبخت! بت!!» دیب آیاق تیه. قایسیسی: عمرلك اونوتلماساق ظلم قیلغانده، ایده شینه: «مین آناغه شولای اشتهدم» دیب ماقتانا، ایده شی: «آز قیلغانسگ» دی. شاته قیله، نه نه طاغی برسی ایکنجیسینه میقرسقبوب برله قاراساگده کورغه سلک یاخشلیق قیلغان بولغان ایمش ده شونی طاق قدر ایتدروب قوللرن چابوب منت قیله. آه: بو آرتقی پرده. اما قباحت ده صوگ دوستم! بو آرتقی کورنش، قباحت ده صوگ شول آدم اسمنده گی جلا نلر!.

اوگ یاغمده گی پرده نی آچسام: یالقنلانووب چا طرداب دهشت برله یانا طورغان اوط، صول یاغم توبسز، قریسز دیگر. تله سهك قایسنه توش. آلدایعی پرده (کیله جهك) کوته رلمه گن، اول یاقق، بلمیم نی باردر. آلاي ده کوکل آنده ثلله نیندی راحت سیزه، آنده ثلله نیندی طن آلفج بر ایرکنلک کوزده، گویا آنده قولینه چه چه کلر اوچلاغان آق کولمه کلی قارا صاچلی، صاچلری ایگ باشینه صالتوب توشکان، باشینی نزلی قیافت ایله بوگوب چلما یوب طورغان بر ماتورنی کوره. اول شاد. منه بخت قوشی آخرسی. منه مین ده شاد ایمش، کوله م. آگار اشاره قیله ایمش. اختیارسز: «آگار محبت تیوش شول» دیم ده باروب قولن طوتام. اول: «مین - امید» دی. مین ده باشمه صوققان کبی اویانوب کیتهم ده اویلانام، اویلانام... «شولای شول امیدسز یاشاو ممکن توگل، آل مینی قوچاغیکه» دیم ده آگار آلام. دوستم! امیدسز یاشاو ممکن توگل شول، امید روحنی صوغارا. یاشیک دوستم! یاشاسون امید یولدرلریم. مین طاغی قایچان ده بولسه بر کورشرمز امیدنده. راحتل نوب طاغی سرله. شوربز نه؟ یاشیک دوستم! کریم مشرف. تارخان.

بولولری سیلی فائده لری کورلمی. اگرده ایگولری بولماسه بتولهی هلاکت که توشه لر. چونکه مونلر مثلاً: ۵۰۰ صوم بورچغه کروب مال آغان بولسهر، شونگ برابرینه تابقان آچقه. لری ۲۰۰ صوم مقدارنده غنه بولادر. حالبوکه کوز کوشده ۵۰۰ صوم بورچنی توله رگه کیرهك. شوگا کوره بو ایگونچیلرنگ باشلری بورچدن چیقمی، اجتهادلرندن هیچ بر غره کورلمی. مونلرنی اوشبو بلا و آفتلردن قورتولدرونك چاره سی اولدرده شرکت برله بانق آچمقدر. بر قسم خلقلر، فائده سز طوراطورغان آقچه لرینی شوشی بانقغه تابشروب بر قدر پروتسینت آلوب طورلر، ایگونچیلر ایسه اولگی حاللرینه قاراغانده بیک آزغنه پروتسینت بیروب کیرهك وقتلرنده شوشی بانقلردن آقچه آلورلر. موندن هر ایکی توری خلق ایچون فائده بولور. (اولده گی ۵۰۰ صومارینگ ۳۰۰ صومی تلف بولو اورنینه باری ۴۰، کوب بولسه ۵۰ صومی کیمور).

اربیات

دوستمه

منه مین سزنی برنجی مرتبه قول آشقانمندن، سزنگ برله برنجی مرتبه اولطرشمدن بیرلی «اوز» کوردم. کوررمن. شولای شول، چونکه مین سزنی آ گلیم، شولایوق سزده آکلیسز دیوب اولیم. بو مینم سزنگ ایچون بولغان دوستلق عمرگه شولای بارسون ایدی دیم.

خاطرگرده در. بزنگ بیت عمرمزنگ بر اولوشی، بر وقتده، بر جیرده قالغانلر، منه شول وقتلرنی هم آنده وقتده باشدن اوتکان حاللرنی، آنده گی آدم اسمنده بولغان ایکی آیاقلی جانوارلرنگ طورمشلر نندن پرده آچوب هم آنده کورگان یامانصو، طوغان ایلرینی صاغنو، طاغی ثلله نیلر، طاغی ثلله نیلر... حقنده «گه پروب» اوطورغان وقتلریمز؛ صوگره اوزمزنگ «کیله جهك» پرده لرنگ آچلوب کیتوب ده آنده بر قاراغانده ثلله نیندی امید دریاسنده یوزوب ده صوگره امیدلریمز یوق بولوب بزنی بهروب طاشلاب ده آه!! دیب بر صولاو؛ مونه بونلر همه سی بر بر مینم کوگلم خاطره سنده مرکوز، بونلر اونوتولماسلق بر یادکار. بله

سويه من . اول مينم قاراشمده ير فرشته سي . اول - هر اشنده مدبر ، حكيم ، ياراتوچي خداي طرفدن - تيك سويولور گه گنه ياراتلغان . . .

مطبه

منه سيكا « پومپي نك صوك كونلري » !

I

جميله - كيگ ، ايركن و مغرور دالانك مغروره قزي . ميگا اول بيك يوغاريدن قاري . كوزلرني مولدره توب : « ايسه نسزمي ، زمانداش ؟ » ديگانيمده هيچ التفاتسزغنه ، كوزنده كوتارمي « شكر » ديب گنه قويا . آنكيجه بز ايكمز ايكي تورلي كشي :

اول - ايركن دالانك ايركه بالاسي ، باي قزي ، صلوه . . . نه - مين ؟

مين - جان صاقلاو ، تاماق طويدرو ايچون ايان تاشلاب قاكغروب يورگان « صورلي نوغاي » . . .

بر كون جميله گه : « سزني سويه من مين . اگر سزده ميني سويه كز مين نيقدر بختلي بولور ايدم » ديدم . ايش يگت محبت اظهار ايتدي ! . . .

اول مستهزيانه كولددي ده : « تيك تيكي ، تيزهك قابي برله » ديددي . هم م . . . « تيك تيكي برله . . . » ديك ؛ مين آكا تيك توگل . يتمه سه « تيزهك قابي برله » . . . شولاي ديگن ! . . .

اول - هيچ بولماسه يومشاق سوزده نه يتمه دي . ميگا ايندي بختسز محبتنك قايفوسن تارتورغه ، انده شمي بانارغه ، اچدن كويار گه گنه قالددي .

II

كون جمعه ايددي . احمد نك قالدردغان كتابي « پومپي نك صوك كونلري » ني او قورغه طوتدم .

قرون اولي ده دنياني شاولاتوب اوتكان آتوريلر ، مصريلر ، بابيلر ، قرون وسطى ده روماليلر نك انقراض دورلر نده كي طوره شلرنك ايگ صوگغي په رده لريني اچوب كورسه ته طورغان تاريخي رومانلرني مين بيك ياراتوب اوقيمن . آندي رومانلر ، بوكوغزده بتون دنياني درسلكتوب طورغان ياوروباليلرغه و آنلر نك دهشتلي كوجلري قارشوسنده تزله نگان كوكلر گه نه لله نيندي بر تسليه بيره لر .

بو تاريخي روماتي اوقوغانده دنياني شاولاتوب ، مدنيسز ملتلرني ايزوب و جيمروب ياشاگان غرورلي بر مدني ماتنگ

مين آني بيك سويه ايدم . آنك شرق صلورينه مخصوص آرزغه چالش ، جاذبه لي ، قارا ، حيله سز قاراب طورا طورغان كوزلري ، هلال شيكلي قيلول طورغان نچك گنه قارا قاشلري ، قارا يلان كبي صوزلوب ، طولقنلانوب طورغان ساچ طولوملري مينم - شرقني سويوده آورو مرتبه سينه يته طورغان - كوكلمده شوندي كوچلي محبت اويغاهلر ايددي . كه آني سزگه آكلابوغه سوزده تابا آلميم . . . ايددم احمد افندي مينم جميله ني شول قدر سويويومه اچي قاتوبقنه كوله ايددي .

- سين آنك ، ايدده ش ؛ نرسه سينه شول قدر مفتون بولاسك ؟ اول بويغده ماتور توگل . . . بيتي ايندي آنك باري بر كيسهك ايت كنه و больше нечего и - دي ايددي اول . مين آكا جن چاچوب آچولانام . آنك طبيعتينك پيسلگينه ، حسينك طوباساغينه - ماتورلق برله بر كيسهك ايتني آيرا آماوينه آچولانام . يوق ايسه اول يامانلاغان برله جميله كبي ماتورغه كچك كنه ده كيمچيلك كيلمي :

« ات اورگانگه آينك نوري كيتمي » ديگانلر بورونقي عقللي قارچقلر .

- مينم جميله شرق صلوي اول . . . سين ، احمد ، ماتورلقني ، الهی كوركاملكني غربنگ بيللرن بوب ، كوكره كلرن قالقتوب يوروجي ، بتون عمرلرن كوزگي آلدنده ييزه نو برله اوزدروچي ياشل وزه نگر كوزلي ، جيره ن ساچلي قزلرندن باشقه لرده كورر گه تله ميسك . مين سينك شول ايمانكني بلدگانگه ، جميله ني كيمستووگه عجبه نميم ده ، آچولانميم ده . . . تيك ، سينك طبيعت و حسكنك طوباساغينه اچم پوشا . . . - ديمن مين . نهايت ، اول جيگله .

- افكوصده تلاش يوق . دنيا ده نيگر قزلرينه مفتون بولوب يوروجيلرده بولا ايش . . . - ديب طوقتي اول .

احمد تله سه نرسه سويله سون - مينم آكا ايسم كيتمي . ايل آوزينه ايلهك قابلاب بولمي ايندي . . . مين جميله ني بيك

«تقدیر» لرن سویلاب بیره من . . .

مینم باشقه دوا کیرلر کبی آنچه جیار ایچون توگل، تیک جمیله نك دقتن اوزیه جلب ایتو، آنك آلدنده اوزمنی باشقه لردن آرتق کورسه تو ایچوننگنه «سحرچی» بولغانمنی سز بلورسز ایندی. مینم «هنرلی» یگت بولوب تیک، «تاماق طویدرو ایچوننگنه فا کغروب یورگان نوغای» غنه توگل ایکانغی جمیله گنه بلسه بولا؛ باشقه بره وننگ ده بلووی کیرهك توگل. شوننگ ایچون ده مین جمیله گه یاقن طوروجی کشیلر گه گنه بو «ایس کینه رگیچ هنرلر» منی کورسه ته باشلادم. بر قاتلی خلقنی آداو یك یگل اش. تیک آدارغه غنه بلو کیرهك.

•••

بر کون مینم یانیمه جمیله کیلدی. اول مینم «هنرلی» یگت ایکانمنی ایشنگان بولسه کیرهك: بو اوچراوده اول اولگی کاپر بزلرن کورسه تمه وگنه توگل، میگا شاقنای التفات کورسه تدی. سویله شوب و کولوشوب او طور دق.

آنك سویله شووی، کولووی طبیعی، یه ملی توگل، مینم طرفمدن جیکلو، ئەلله یندی - آکا کیلشمه گان - توبانچیلک آنك یوزنده کورنوب طورا ایدی. نهایت، اول:

- مینم قولنی کوروب تقدیرمنی سویله کز ئەلی! - دیدی. اوخ، نیقدر زور بخت بو میگا!

آنك قار شیکلی آق، اوت شیکلی اسسی قولندن طوتوب، نور چه چره توب طورغان کوزلرینه تگاله ب قاراب او طورغانده مین اوزمنگ چنلابده «هنرلی» یگت ایکانمنی حسر ایته باشلادم. بو - صلوغنه، کیگ دالانگ ایرکه بالاسی، بای قزی بولووینه غرورلانو ب یوروچی ماتور خانمنگ «تیک تیگی، تیزهك قابی برله» دیب اشانووینی بر یاقعه تاشلاب میگا - فا کغرغان نوغایغه - بوندی التفاتلر کورسه توب او طورووی مینم ایچون زور شادلق بولدی. مین آگا، سویو توغروسنده آوزده اچمادم. بو بر فرشته سینگ آلدنده بر آز قیمت آرتقان سیزگاچده اول قدر «واقسناسقه» اوزمه سوز بیردم.

قولینه و کوزلرینه قاراب جمیله گه «تقدیر» ن سویله بیردم. بر بخت آله کیتسه اشلر باشقارا توشه آخری. جمیله، توب - توتنه گنه:

- سز، ملاکه، سحر بله سزمی؟ - دیدی.

- قزلرنی قاراتورلق بله من! - دیدم مین.

جمیله توسی بوزلوب:

- اول بیت گناه اش، ملاکه. قزلرنی باخشی سوز برله ده جیکه رگه ممکن . . . - دیدی ده کوزلرن مولدره توب قاراب

بر کون اوزی ده باشقه لر آیانی آستنده ایزلووینی، یا که کوچلی طبیعتنگ ویزووی کبی بورون تیشکلرندن طن. آلووینه قارشى طورا آلمانیچه قوتلی عسکرلری، فیلسوفرلی، تیاترلری، عبادتخانه لری و راهبرلی برله کول دیگ گیزی آستنده کوملوب حیران بولورینی کوز آدیگه کیتروب:

- «قوطل مدیننگ برله! خا - خا - خا!» دیب بو ط چابوب کوله آلاسک . . .

«پومی ننگ صوگ کولری» نی احمد ماقتاغار ایدی. چنلاب ده شهب ایکان.

ئەلله - ئەلله قاچانغی بر زمانده گورله ب، شاولاب طورغان، زماننده ایگ مدنی، ایگ مغرور، حاضرده اسمی گنه قالغان روما مملکتی . . . باشندن یالقنی نوتون چغاروب طورغان ویزووی یانار طوای ایتهك آستنده شاولاب باتقان پومی وگیر کولان . . . اوزلکسز کشیلر یوروب طورغان «پومی» اوراملری، شاو - شولی بازارلری، عظمتلی مبدلری، حیله کار ژریتسلری، اوز فائده لرینه غنه تانبوچی فیلسوفرلی، مغرور شاعرلری، زور - زور تیاترلری، قانلی آمفیتیاترلری . . . میگا بیگره کده روماننگ زور قهرمانی بولغان «قارانغی فلسفه» حکیمی آرباق اوخشادی. اول اوزینگ حیله کارلگی، «قارانغی فلسفه» سی برله پومی ننگ ماتور قزلرنی نیچک بیتکان! . . . بورومانی او قوغاچده مینم کو گلیمه کلت ایتوب منه شوشی اوی توشدی:

«بو بزم علوم و فنون عصر ننده ده شول آرباق ننگ «فلسفه سی» برله اش یورتوب نفوذ ایه سی بولوب بولماسمیکان؟ سحر کبی طبیعتدن طش کوچلر برله فائده لانوچیلر ننگ بارلغینه اشانوچیلر حاضرده ده، خصوصا بزم سویوکلی شرقمزده، کوب بیت. وارشاوا یهودیلری نشر ایته طورغان «آق و قاره سحر» چوب چارلری، فنی فوکسلر یاردمی برله فائده لانوب پومی فیلسوفی آرباقدن آرتق حیله کار و آدلایچی بولورغه ممکن . . . مینم جمیله م ننگ خرافاتغه اشانووی قرون وسطی کشیلر نیکندن هیچ کیم توگل: آنی اشاندررغه، سحر برله قورقتورغه بولا . . .» قصه سی: جمیله دن اوچ آلو ایچون مین آرباق بولورغه یعنی دوا کیر - سحرچی اسمی چغاروب آنی قورقتوب اوزمنکی ایتهرگه قرار بیردم.

III

فنی فوکسلر کتابی، «آق و قاره سحر» چوب - چارلری برله فائده لانوب تورلی - تورلی «کوز باغلاولر» کورسه ته باشلادم: قار یاندرام، آوزدن اوت چغارام، قوللرینه قاراب کشیلر ننگ

قاگەرغان نوغای! .. کورسه تورمن سیگا سحر گئی! .. دیب سوبله نوب آتقه منوب ئەلله قایدە کیتدی. کیچکە فارشی بر اورادنیك، اولنای استارشینه تاغیده بر نیچه آقساقالدر آلوب کیلدی. مین آنک قایدە کیتکانن شونده غنه بلدم.

اورادنیك میندن پاسپورتنی صوراب آلدیده: — سز، قوناقبایف، کالدووستوو برله مشغول بولاسز ایکان. شول اشکر ایچون مین سز نك اوستکردن پرتاقول یازوب اوزگرنی اویازنی ناچالنیك گه اوزاتامن» دیدی. مین اوزمنی حمایه ایتمه کچی بولوب: — بو آورو — تیف برلن آوری. مونده دوقتور کیرهک.

ایکنجی — دنیاده یوق نرسه لرنی بار دیب اشانوچی نادان کشیلر سوزینه ایهروب مدنی مملکت نك ضیالی تورده سی عیبسز، طنج طورغان غرازدان اوستندن پرتاقول یازوب مشقته نمه وینه مین اشانمن ... دیب کنه ئەیتکان ایدم، ضیالی تورهم اورتندن سیکروب طوروب آچو برله:

— غصیادین اولنای استارشینه! بو تاتارنی آریستاوایت ایتوگر! مین کتبلرن بیجالتله ب اویازنی ناچالنیك گه آلوب کیتنه من. سز، آریستانتنی توقزنجی فیورالده شونده یکرگر! ... دیدی. جمیله نك آتاسی، آغاسی و آقساقالدر همه سی بر آوزدن:

— «ئە، بەلەم، قالای ایکان! ..» دیدیلر. موندن بر نیچه ساعت کنه بورون «ملا ئەفەندی» بولوب حرمتلی کنه یورگان بختلی یگت «هنری» آرقاسنده آریستانت بولدی. اولنای استارشینه، اورادنیك جنابلرینک امر هایونلرینی نقطه بنقطه اورنینه کیتروب مینی بوزاولر و بەزەنلر بابا طورغان صاسی اویگە یابوب قوبیدی. مین شونده تون اوتسکاردم. ایرتەسی کون شهرگه آلوب کیتدیلر. باشده جەبگی قارا کول بورک، اوستمده یوقا پالتو، آیقلرده ریزینکە فالوش قە. قارن آچ، کون بوران صووق. بز یوز چاقرم مسافه ده بولغان... شهرینه کیتوب بارامز. طوکوب قالتراغان صاین اوز اوزیمه:

— مە سیگا بومپی نك صوگ کونلری! — دیمەن. فتح القدر سلیمانف.

محرری: رضاء الدین بن فخرالدین.

ناشری: «محمد شاکر و محمد ذاکر رامیفیلر».

(«هنر» سز چاقده مین ده آکا شولای قاری طورغان ایدم) یانمدن چغوب کیتدی.

مین آنک بو تەملی سوزلرن، یەملی کوز قاراشلرن مە بولای تفسیر ایتوب اوزیمه ایضاح بیردم:

«سز میگا آچولانوب سحر اشله مەگر! مین سزگە یاخشیلق برلەده جیکله من. مین ایندی سحرله مەسه کرده سز نکی! ...» مین ئەلله نیندی زور دشمانغه اوچ قایتارغان کچی غرورلانوب: — Yppa! مین جیکدم. ایندی «هنر» نك تەملی یمشلرن جیارغە غنه قالدی! ... دیب قچقروب ییهردم.

شول کوندن باشلاب مینم بخت تاگم آتدی؛ طورمشم یەملەندی: مین «قاگەرغان نوغای» بولوبقنه طورودن چغوب ایرکن دالانک ایرکەسی صلو خانمغه تیگ بولدم. جمیله مینی بیک سوبه باشلادی.

IV

قش کونلری ایدی. جمیله ئەلله نیندی بر آورو برله آوری باشلادی. باشده اچی هم باشی آورتوب طورسده بر آز کوندن صوگ صاناشه — ئەلله نیلر سوبله نه باشلادی. عائله سنده بردن بر قز بولغان جمیله نك آورووی آتا- آناسینه بیک ناچار تأثیر ایتدی. ایچی- تومچی «مولدا» لر، قوبز اوناب جن چاقروچی باغوچیلرینی کونده کیتروب جمیله نی اوشکرتلر ایدی.

بر کون «بیک شەب»، آتاقلی اوشکروچی دوا کیرنی کیتروب جمیله نی قاراتدیلر. اول جمیله نی کوروبرله آورووینی «بلدی»... جمیله نی سحر برله بوزغانلر ایمش...

بو سوزنی صاناشوب یاتقان جمیله ایشتوب (مینمچە اول تیف برله آوری ایدی): «مینی ملاکەم بوزدی» دیمەسنمی! .. مینم بوزوچی - سحرچی اسم جقماسه ده. «هنر» لی یگت ایکانمینی بلوچیلر آز توگل ایدی. باغوچینگ «بلووی»، جمیله نك صاناشوب سوبله نووی بو بختلی و «هنرلی» یگتنگ سحرچیگە ئەیلە نووینە ییتدی ...

جمیله نك آغاسی: «أت سیمرسه ایه من قبا، دیلر ایدی.

«شورا» اورنبورغده اوله بشمه کونره بر مبقانه ادبی، فنی و سیاسی مجموعە در.

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНИЕ: НА 2-Й СТРАНИЦЬ СБЛОЖИ 30 КОП., НА 3 И 4 СТР.—20 К. ЗА СТРОКУ ПЕТИТА.

Адресь: г. Оренбургъ, редакция журн. „ШУРО“.

آبونه بدلی: سنهك ۵، آلتی آیلق ۲ روبله ۶۰ تین. «وقت» برلن برگه آلویلرغه: سنهك ۹، آلتی آیلق ۴ روبله ۶۰ تین در.

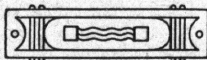
بر برینه اوچراشقان . بونلر اوچراشقان یرده تیک بر پاراؤوز ایله بیش واغون کروب طورلوق اورن طارماق (طویق) غنه بار. قاندوقترلر آبدراب قالغان؛ نیچک یول بیررگه . طارماقغه برسی کروب طورر ایدی، آنده بیش واغونغه پاراؤوز ایله صیارغه ممکن . قاندوقترلرک برسی برده آبدراب قالماغان توشونوب ییک یاخشی ترتیب ایله برنیچی نومر پویزدنی غربکه؛ غربدن کیلگان ۲ نیچی نومر پویزدنی شرقغه کیچروب یبارگان . اگر سز قاندوقتر اورنده بولسه کز او اورنده نیچک یول بردرر ایدکتر؟ (طویق اطرافنده واغونلرنی آرلی - بیرلی یورتورگه ممکن . لکن قول کوچی ایله دگل فقط ماشینا ایله گنه) . کمال .

اوره ره جوبلر:

«مرحوم کامل نامق شعرینه تقلید» اسملی شعرنی باصارغه زمان مساعد توگل .

□ رسمی مکتبلرده طب علمی تحصیل ایتمه گان یا که تحصیل ایتمه اوستنده بولماغان آدملرک خسته لک هم دوالر حقنده یازغان و سویله گان سوزلرنیگ درستلکرنی بله آماغانلغمنر سبیلی خسته لک و آنلرغه دوالر اوگره توب یازغان مقاله نی باصا آلمادق . هر نرسه نک اوزینک اهلی بار. طب کتابلری قاراب غنه طیب بولو ممکن بولسه ایدی طب علمی اوقور ایچون اونیورسیتیلر، آقادیملر تاسیس ایتمازلر ایدی .

□ محمد علی افندی ایسانگیلیدین گه: اول کتاب باصلور توسلی کورلمی . خیرخواهلق ایووگتر ایچون رحمت! . .

کیله چک قربان بایرامی ایچون تبریک کار تچکه لری

کوب توره حاضرلندی. زاداتقه یباروب صورغانلرغه اسم و فامیلیالری باصلوب تیزلکده یبارله چکدر .

مراجعت ایچون آدریس:

Оренбургъ, тип. „Вактъ“.

۱۶ نیچی عدد «شورا» قاننده «جه نه ی بالاسی» امضاسیله بیرى تابشماق تابوچیلرنگ اسملری «شورا» ده یازلودن ناراضیلق کوستره . آگا بونی دیه سی کیله : استانبول ملی ژورناللارندن برینی قولگه توشوروب کوزگدن کیچرسه ک، تابوچیلر اسمی یازلوغنه توگل اوستینه مکافات بیرلونی ده استهر ایدکتر! (البته آنده غی چیتن بلمجه تابشماق) کیی بولغانده بزده گی کیی توگل) استامبولده یاش بالارنگ ذهنلرن کیگایتوگه شول قدر اجتهاد ایتمه لکه بر بر بلمجه ایچون نه قدر زور، زور مکافاتلر وعده ایتمه . هم سوکغی عددلرنگ برنده یوزلرچه اسملری ایله کم نندی مکافات آدیغنی ده درج ایتمه . عجبا نه دندر اورن قزغانو توگل مکافاتلرده بیروب بالارنگ رغبتلرنی آرتدررغه طروشولر آخرسی نیگه بولسه فایده سی بار؟! باشقه ملتدره شولایوق تابشماقغه جدی قایلر . تورکیه ژورناللارنده (نندی بر چیتون بولسه ده) بلمجه یه جواب ویرنلرنگ اسملری هر وقت یوزه یقین بر صانده اولسه بزم «شورا» مجله سنده بر عادی تابشماق بولغا نده ده کوب بولغانده اون - اونیش دن زیاده اسم کورلمی ؛ بو نه دن ! البته بزده ده جواب ویره نلر کوب بولا تورغاندر لکن درست چقمی . بزم تاتار بالاسینگ باش اشله رگه (اشله تورگه) اویره تمگان، ذهنی طار. شولای اشلی، اشلی بر کون درست چغا باشلار، ذهنلری کیگایور، ذهنی یراقلرغه یوروتورگه اویره نه باشلار، رغبتی آرتور . اسمنی جریده ده کورو هر نرسه گه دقت ایتمه اویره تور . ایندی بولای بولغاچ بزم ملی ژورناللارمزدده یاش صییلرنگ کوکلرنی اوستروب، هر نرسه گه دقت ایتمه رگه اویره تورگه و ذهنلرن آچارغه تله سهر چیشوچیلرنگ اسملرنی یازارغه بیش آلتی سطرلق اورن قزغانماسه لر کیره ک؛ خصوصا محترم «شورا» مجله سی .

تابشماقتک یازغانده چیتره گی یازلسه ایدی . کمال .

تابشماق:

شرق ○○○○○○○○○○○○ ← → ○○○○○○○○○○○○ غرب
طویق

یوقاریده کورنگانچه آرتلرینه اونار واغون تاقغان ۱ نومر پویزد ایله ۲ نومر پویزدلری استانسه ورازیزد بولماغان بر یرده

Ш У Р О

№ 19.

ОКТАБРЬ 1 = 1914 ГОДА.

«Кتب سته و مؤلفلى»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

حديث وسنت عالملى قاشنده «كتب سته» ديب مشهور بولغان صحيح البخارى، صحيح مسلم، سنن ابى داود، جامع ترمذى، سنن نسائى، سنن ابن ماجه، موطأ مالك كتابلى حقتده يازلغان بر رساله در. حديث عامى برله شغلله نوچيلر ايجون كيره كلى معلوماتلرده بار. ۱۳۶ بيتدن عبارت بو رساله نك حقى پوچتسى برله برلكده ۵۵ تين.

آدریس: Редакция газ. „Вактъ въ Оренбургъ.

«ابن تیمیه»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

اسلام عالملى نيك ايگ مشهورلر ندين بولغان ابن تیمیه نك ترجمهء حالى، مسلگى و فكلرلى يازلغان ۱۴۸ بيتك بر اثر در. حقى پوچتسى ايله برلكده ۶۰ تين. هر بر مشهور كتاچيلرده ساتلور. باش اسقلادى «وقت» اداره سنده.

«ابن عربى»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

شيخ محى الدين بن عربى ترجمهء حالى حقتده ترتيب ايتولگان بر رساله در. مونده ابن عربى نك مسلگى و اورينه خاص بولغان فكلر ندين مهملى ذكر ايتولگان. ۱۴۶ بيتده باصاغان بو رساله نك حقى پوچتسى برله برلكده ۶۰ تين. باش اسقلادى «وقت» اداره سنده.

قامپانيه زينگر نك

تگو ماشينالرى ساتولادر يالغز اوز مغازينلرنده غنه

قول و آياق

ماشينالرينك هر

تورليسى

مغازينلرى روسيه نك همه شهرلرنده بار.

مغازينلرنك ويۇسقىسى

تولنه

آطنهغه سومدن

باشلاب

ساخته دن ساتلانگزا